

**UNIVERSAL CAPITAL BANK AD,
PODGORICA**

**IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA
31. DECEMBAR 2018. GODINE**

SADRŽAJ

	Strana
Pojedinačni bilans uspjeha	3
Pojedinačni bilans stanja	4
Pojedinačni iskaz o promjenama na kapitalu	5
Pojedinačni iskaz o ukupnom ostalom rezultatu	5
Pojedinačni iskaz o tokovima gotovine	6
Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze	7 – 98
Godisnji izvještaj menadžmenta	99 - 124

Društvo za reviziju Crowe MNE d.o.o. Podgorica

Žiro račun: 520-34559-91; Reg. broj: 5-0803037/1 PIB: 03152324; PDV: 30/31-17725-0
Vučedolska 7, 81 000 Podgorica

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA**Akcionarima Universal Capital Bank A.D. Podgorica**

Izvršili smo reviziju priloženih finansijskih iskaza Universal Capital Bank A.D., Podgorica (u daljem tekstu: „Banka“), koji se sastoje od bilansa stanja na dan 31. decembra 2018. godine, bilansa uspjeha, izvještaja o ostalom ukupnom rezultatu, iskaza o promjenama na kapitalu i iskaza o novčanim tokovima za godinu koja se završava na taj dan, kao i napomena, koje sadrže pregled osnovnih računovodstvenih politika i ostala objelodanjivanja.

Odgovornost rukovodstva za finansijske iskaze

Rukovodstvo je odgovorno za sastavljanje i fer prezentaciju ovih finansijskih iskaza u skladu sa Zakonom o računovodstvu važećim u Crnoj Gori i drugim propisima koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka u Crnoj Gori, kao i za interne kontrole koje rukovodstvo smatra neophodnim za pripremu finansijskih iskaza koji ne sadrže pogrešne informacije od materijalnog značaja, nastale usljed prevare ili greške.

Odgovornost revizora

Naša odgovornost je da izrazimo mišljenje o priloženim finansijskim iskazima na osnovu obavljene revizije. Reviziju smo obavili u skladu sa Standardima revizije primjenjivim u Crnoj Gori. Ovi standardi nalažu usaglašenost sa etičkim principima i da reviziju planiramo i obavimo na način koji omogućava da se, u razumnoj mjeri, uvjerimo da finansijski iskazi ne sadrže pogrešne informacije od materijalnog značaja.

Revizija uključuje sprovođenje postupaka u cilju pribavljanja revizorskih dokaza o iznosima i objelodanjivanjima u finansijskim iskazima. Izbor postupaka zavisi od revizorskog prosuđivanja, uključujući procjenu rizika materijalno značajnih grešaka sadržanih u finansijskim iskazima, nastalih usljed prevare ili greške. Prilikom procjene ovih rizika, revizor razmatra interne kontrole koje su relevantne za sastavljanje i fer prezentaciju finansijskih iskaza u cilju osmišljavanja najboljih mogućih revizorskih procedura, ali ne u cilju izražavanja mišljenja o efikasnosti sistema internih kontrola Banke. Revizija takođe uključuje ocjenu primijenjenih računovodstvenih politika i vrednovanje značajnih procjena koje je izvršilo rukovodstvo, kao i ocjenu opšte prezentacije finansijskih iskaza.

Smatramo da su revizorski dokazi koje smo prikupili dovoljni i odgovarajući da obezbijede osnovu za izražavanje našeg mišljenja.

Mišljenje

Po našem mišljenju, finansijski iskazi pružaju istinit i fer prikaz finansijskog stanja Banke na dan 31. decembra 2018. godine, poslovnog rezultata i tokova gotovine za godinu koja se završava na taj dan u skladu sa Zakonom o računovodstvu važećim u Crnoj Gori i drugim propisima koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka u Crnoj Gori.

Društvo za reviziju Crowe MNE d.o.o. Podgorica

Žiro račun: 520-34559-91; Reg. broj: 5-0803037/1 PIB: 03152324; PDV: 30/31-17725-0
Vučedolska 7, 81 000 Podgorica

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA (nastavak)**Akcionarima Universal Capital Bank A.D. Podgorica (nastavak)***Izveštaj o drugim pravnim i zakonskim zahtjevima*

Rukovodstvo Banke je odgovorno za sastavljanje i objavljivanje godišnjeg izvještaja menadžmenta.

Naše mišljenje o finansijskim iskazima ne obuhvata godišnji izvještaj menadžmenta i osim u onoj mjeri u kojoj je izričito navedeno u našem izvještaju, ne izražavamo bilo koji oblik zaključka s izražavanjem uvjerenja o njima.

U vezi sa revizijom finansijskih iskaza naša odgovornost je da pročitamo godišnji izvještaj menadžmenta i tako razmotrimo da li je godišnji izvještaj menadžmenta materijalno nekonzistentan sa finansijskim iskazima ili sa našim znanjem stečenim tokom revizije ili se na drugačiji način čini da su materijalno pogrešno prikazani.

U skladu sa zahtjevima Zakona o računovodstvu u Crnoj Gori razmotrili smo da li je godišnji izvještaj menadžmenta sastavljen u skladu sa članom 11, 12, 13 i 14. ovog Zakona.

Isključivo na osnovu rada obavljenog tokom revizije finansijskih iskaza i procedura navedenih gore, po našem mišljenju:

- Informacije prezentirane u godišnjem izvještaju menadžmenta za finansijsku godinu za koju su pripremljeni finansijski iskazi su konzistentne sa finansijskim iskazima;
- Godišnji izvještaj menadžmenta je sastavljen u skladu sa članom 11, 12, 13, i 14. Zakona o računovodstvu u Crnoj Gori.

Dodatno, u svijetlu znanja i razumijevanja Banke i njenog okruženja dobijenog tokom revizije, od nas se zahtijeva da izvijestimo da li su identifikovani materijalno značajno pogrešni prikazi u godišnjem izvještaju menadžmenta. U tom smislu nemamo ništa da izvijestimo.

Crowe MNE d.o.o. Podgorica

25. april 2019. godine

Đorđe Đimić, Ovlašćeni revizor

(Licenca broj 072 izdata 9. marta 2017. godine)

BILANS USPJEHA ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.
 (u hiljadama EUR)

	Napomene	2018.	2017.
Prihodi od kamata i slični prihodi	3.1, 7a	3.941	3.623
Rashodi od kamata i slični rashodi	3.1, 7b	(1.327)	(923)
NETO PRIHODI OD KAMATA		2.614	2.700
Prihodi od naknada i provizija	3.2, 9a	3.443	1.577
Rashodi naknada i provizija	3.2, 9b	(2.061)	(1.359)
NETO PRIHODI OD NAKNADA I PROVIZIJA		1.382	218
Neto dobitak usled prestanka priznavanja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	10a	197	412
Neto gubitak od finansijskih instrumenata koji se drže radi trgovanja	3.3, 10b	(175)	(27)
Neto dobiti od kursnih razlika	3.4	422	222
Neto dobitak/(gubitak) po osnovu prestanka priznavanja ostale imovine		17	(7)
Ostali prihodi	13	14	176
Troškovi zaposlenih	3.13, 11	(1.450)	(1.286)
Troškovi amortizacije	3.10, 12b	(371)	(292)
Opšti i administrativni troškovi	12a	(1.203)	(1.143)
Neto rashod po osnovu obezvređenja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspeha	3.8.8, 8	(247)	(482)
Troškovi rezervisanja	3.11	-	-
Ostali rashodi		(87)	(61)
DOBITAK PRE OPOREZIVANJA		1.113	430
Porez na dobit	3.6, 14	(73)	(66)
NETO PROFIT		1.040	364

Napomene na narednim stranama čine sastavni dio ovih pojedinačnih finansijskih iskaza.

Potpisano u ime Universal Capital banke AD, Podgorica, dana 25. aprila 2019. godine:

 Miloš Pavlović
 Glavni izvršni direktor

 Željko Drinčić
 Izvršni direktor

 Lana Kalezić
 Rukovodilac Službe finansija i računovodstva

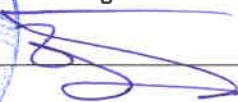
BILANS STANJA NA DAN 31. DECEMBRA 2018. GODINE
(U hiljadama EUR)

	Napomene	31. decembra 2018.	31. decembra 2017.
SREDSTVA			
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	3.7, 15	93.503	108.046
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti			
- krediti i potraživanja od banaka	3.8, 16a	17.113	26.070
- krediti i potraživanja od klijenata	3.8, 16b	91.165	61.914
- ostala finansijska sredstva		10	44
Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat			
- hartije od vrijednosti	3.8, 17	54.235	22.680
Derivati koji se drže zbog zaštite od rizika		1	-
Investicione nekretnine		163	-
Nekretnine, postrojenja i oprema	3.9, 18	3.320	3.464
Nematerijalna sredstva	3.9, 19	685	591
Tekuća poreska sredstva		3	-
Odložena poreska sredstva		37	-
Ostala sredstva	3.12, 20	6.593	5.851
UKUPNA SREDSTVA		266.828	228.660
OBAVEZE			
Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti			
-depoziti banaka i centralnih banaka		-	206
-depoziti klijenata	21a	245.015	207.227
-kreditu banaka i centralnih banaka		-	9
-kreditu klijenata koji nijesu banke	21b	5.175	7.789
Derivatne finansijske obaveze kao instrument zaštite	22	158	84
Rezerve		135	13
Tekuće poreske obaveze		64	36
Odložene poreske obaveze		61	65
Ostale obaveze	23	1.722	727
Subordinisani dug	24	5.031	2.997
UKUPNE OBAVEZE		257.362	219.153
KAPITAL			
Akcijski kapital	25	8.098	8.098
Neraspoređena dobit		621	364
Dobit tekuće godine		1.040	-
Ostale rezerve		(292)	1.045
UKUPAN KAPITAL		9.467	9.507
UKUPNI KAPITAL I OBAVEZE		266.828	228.660
VANBILANSNA EVIDENCIJA		157.499	129.239

Napomene na narednim stranama čine sastavni dio ovih pojedinačnih finansijskih iskaza.

Potpisano u ime Universal Capital banke AD, Podgorica, dana 25. aprila 2019. godine:

Miloš Pavlović
Glavni izvršni direktor

Željko Drinčić
Izvršni direktor

Lana Kalezić
Rukovodilac Službe finansija i računovodstva

ISKAZ O PROMJENAMA NA KAPITALU ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.
 (u hiljadama EUR)

	Akcijski kapital	Neraspoređena dobit/ (gubitak)	Ostale rezerve	Ukupno
Stanje, 01. januara 2017.	16.002	(7.580)	602	9.024
Prenos	-	(324)	324	-
Rezultat perioda	-	364	-	364
Pokriće gubitaka prethodnih godina	(7.904)	7.904	-	-
Efeti svođenja na fer vrijednost hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju, neto	-	-	119	119
Stanje, 31. decembar 2017. godine	8.098	364	1.045	9.507
Efeti primjene MSFI 9	-	(636)	-	(636)
Korigovano stanje 01. januara 2018. godine	8.098	(272)	1.045	8.871
Prenos	-	893	(893)	-
Rezultat perioda	-	1.040	-	1.040
Efeti promjena fer vrijednost trajnog uloga	-	-	(332)	(332)
Efeti promjena fer vrijednost hartija od vrijednosti koje se mjere kroz ukupan ostali rezultat, neto	-	-	(112)	(112)
Stanje, 31. decembar 2018. godine	8.098	1.661	(292)	9.467

IZVJEŠTAJ O UKUPNOM OSTALOM REZULTATU ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.
 (u hiljadama EUR)

	2018.	2017.
DOBIT PERIODA	1.040	364
Komponente ostalog rezultata koje mogu biti reklasifikovane u dobit ili gubitak		
Efeti promjene vrijednosti dužničkih hartija od vrijednosti koje se vrednuju po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat	(488)	131
Porez koji se odnosi na ukupan ostali rezultat perioda	44	(12)
Ukupan ostali rezultat perioda	(444)	119
UKUPAN REZULTAT PERIODA	596	483

Napomene na narednim stranama čine sastavni dio ovih pojedinačnih finansijskih iskaza.

Potpisano u ime Universal Capital banke AD, Podgorica, dana 25. aprila 2019. godine:

Miloš Pavlović
Glavni izvršni direktor

Željko Drinčić
Izvršni direktor

Lana Kalezić
Rukovodilac Službe finansija i računovodstva

ISKAZ O TOKOVIMA GOTOVINE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018. GODINE

(U hiljadama EUR)

	2018.	2017.
TOKOVI GOTOVINE IZ POSLOVNIH AKTIVNOSTI		
Prilivi po osnovu kamata i slični prihodi	3.593	3.333
Odlivi po osnovu kamata i slični rashodi	(1.321)	(1.013)
Prilivi po osnovu naknada i provizija	3.418	1.556
Odlivi po osnovu naknada i provizija	(2.062)	(1.359)
Odlivi po osnovu zarada zaposlenih i troškova za dobavljače	(2.846)	(2.313)
Odlivi po osnovu kredita i ostale aktive	(30.528)	(541)
Prilivi po osnovu depozita	42.606	108.467
Plaćeni porezi	(36)	(45)
Ostali prilivi	(257)	47
Neto priliv gotovine iz poslovnih aktivnosti	12.567	108.132
GOTOVINSKI TOKOVI IZ AKTIVNOSTI INVESTIRANJA		
Kupovina nekretnina, postrojenja i opreme	(112)	(275)
Kupovina nematerijalnih sredstava	(222)	(338)
Državni zapisi i obveznice	(31.527)	(9.391)
Prilivi od prodaje materijalne i dugotrajne imovine	-	(7)
Neto odliv gotovine iz aktivnosti investiranja	(31.861)	(10.011)
TOKOVI GOTOVINE IZ FINANSIJSKIH AKTIVNOSTI		
Povećanje pozajmljenih sredstava	(2.602)	960
Neto (odliv)/priliv gotovine iz aktivnosti finansiranja	(2.602)	960
Efekat kursnih razlika na gotovinu i gotovinske ekvivalente	247	194
Neto (smanjenje)/povećanje gotovine i gotovinskih ekvivalenata	(21.649)	99.275
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na početku perioda	131.471	32.196
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na kraju perioda (napomena 15)	109.822	131.471

Napomene na narednim stranama
čine sastavni dio ovih pojedinačnih finansijskih iskaza.

Potpisano u ime Universal Capital banke AD, Podgorica, dana 25. aprila 2019. godine:

Miloš Pavlović
Glavni izvršni direktor

Željko Drinčić
Izvršni direktor

Lana Kalezić
Rukovodilac Službe finansija i računovodstva

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

1. OSNIVANJE I POSLOVANJE BANKE

Universal Capital Bank AD, Podgorica je nastala pod nazivom First Financial Bank AD, Podgorica (u daljem tekstu: Banka) koja je osnovana 18. oktobra 2007. godine. Naziv iz First Financial Bank AD, Podgorica u Universal Capital Bank AD, Podgorica, Banka je promijenila 4. juna 2014. godine. Odluka o promjeni naziva Banke donešena je na sjednici Skupštine akcionara održanoj 30. maja 2014. godine. Sjedište Banke je u Podgorici, Ulica Stanka Dragojevića bb. Banka je od Centralne banke Crne Gore dobila odobrenje za rad (Rješenje broj 0101-2933/3-2 od 12. jula 2007. godine). Banka je kod Komisije za hartije od vrijednosti upisana u Registar emitenata hartija od vrijednosti pod brojem 472 (Rješenje broj 02/3-33/2-07 od 31. oktobra 2007. godine).

U skladu sa Zakonom o bankama, Odlukom o osnivanju i Statutom, Banka obavlja bankarske poslove, odnosno poslove primanja novčanih depozita i odobravanja kredita za sopstveni račun.

Pored navedenih poslova, Banka može obavljati i sljedeće poslove:

1. Izdavanje garancije i preuzimanje drugih vanbilansnih obaveza;
2. Kupovinu, prodaju i naplatu potraživanja (faktoring, forfeting i dr.);
3. Izdavanje, obrada i evidentiranje platnih instrumenata;
4. Platni promet u zemlji i sa inostranstvom, u skladu sa propisima kojima se uređuje platni promet;
5. Finansijski lizing;
6. Poslove sa hartijama od vrijednosti, u skladu zakonom kojim se uređuju hartije od vrijednosti;
7. Trgovanje u svoje ime i za svoj račun ili za račun klijenta: stranim sredstvima plaćanja uključujući mjenjačke poslove finansijskim derivatima;
8. Depo poslove;
9. Izrada analiza i davanje informacija i savjeta o kreditnoj sposobnosti privrednih društava i preduzetnika i drugim pitanjima u vezi poslovanja;
10. Iznajmljivanje sefova;
11. Poslove koji su dio bankarskih poslova, pomoćne poslove u odnosu na poslove Banke, poslove neposredno povezane sa poslovima Banke u skladu sa Statutom.

Banka može uz prethodno odobrenje Centralne banke, obavljati i druge poslove, u skladu sa zakonom.

Na dan 31. decembra 2018. godine Banku čine centrala u Podgorici, filijala u Miločeru, u hotelu Maestral, i u Podgorici, u ul.Svetog Petra Cetinjskog br.129, i Predstavništvo u Dubaiu. Banka ima 58 zaposlenih radnika (31. decembra 2017. godine: 55 zaposlena).

Banka ima zavisno društvo Universal Capital Development d.o.o. sa 100% vlasničkog kapitala. Osnovna djelatnost društva je kupovina i prodaja vlastitih nepokretnosti.

Članovi Odbora direktora Banke na dan 31. decembra 2018. godine su:

<u>Ime prezime</u>	<u>Funkcija</u>
Velibor Milošević	Predsjednik Odbora direktora
Georgios Lychnos	Član Odbora direktora
Đorđe Đurđić	Član Odbora direktora
Alfredo Longo	Član Odbora direktora
Božo Milatović	Član Odbora direktora

Izvršni direktori banke na dan 31. decembra 2018. godine su:

<u>Ime i prezime</u>	<u>Funkcija</u>
Đorđe Đurđić	Glavni izvršni direktor
Miloš Pavlović	Izvršni direktor

Članovi odbora za reviziju na dan 31. decembra 2018. godine su:

<u>Ime i prezime</u>	<u>Funkcija</u>
Goran Bencun	Predsjednik
Sonja Burzan	Zamjenik predsjednika
Lazar Mišurović	Član

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

1. OSNIVANJE I POSLOVANJE BANKE (nastavak)

Članovi komiteta za upravljanje aktivom i pasivom na dan 31. decembra 2018. godine su:

<u>Ime i prezime</u>	<u>Funkcija</u>
Đorđe Đurđić	Glavni izvršni direktor
Miloš Pavlović	Izvršni direktor
Mirza Redžepagić	Rukovodilac službe upravljanja sredstvima
Vesna Durković	Rukovodilac službe za nadzor, upravljanje i izvještavanje o rizicima
Vanja Bojanović	Rukovodilac službe prodaje-corporate

Na dan 31. decembra 2018. godine Interni revizor Banke je Edin Šehović.

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU POJEDINAČNIH FINANSIJSKIH ISKAZA

2.1. Osnove za sastavljanje i prezentaciju pojedinačnih finansijskih iskaza

Banka sastavlja pojedinačne finansijske iskaze (u daljem tekstu: finansijski iskazi) u skladu sa Zakonom o računovodstvu ("Sl. list CG", br. 052/16), Zakonom o bankama ("Sl. list CG", br. 17/08, 44/10, 40/11 i 73/17) i ostalim podzakonskim aktima koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka.

Priloženi finansijski iskazi pripremljeni su u skladu sa Odlukom o sadržaju, rokovima i načinu sačinjavanja i dostavljanja finansijskih izvještaja banaka („Sl. list CG“, br. 15/12, 18/13 i 24/18).

Prilikom sastavljanja ovih finansijskih iskaza Banka je primijenila politike koje su u skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore, ali koji se u dijelu evidentiranja potraživanja za koje su se stekli uslovi za isključivanje iz bilansa Banke i formatu prezentacije finansijskih iskaza razlikuju od zahtjeva Međunarodnih računovodstvenih standarda („MRS“) i Međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja („MSFI“) primjenljivih na dan 31. decembra 2018. godine.

U skladu sa Zakonom o računovodstvu Crne Gore, pravna lica sastavljaju finansijske iskaze po MRS, odnosno po MSFI koje je objavio Odbor za međunarodne računovodstvene standarde i koji moraju biti usvojeni i objavljeni od strane odgovarajućeg nadležnog organa Crne Gore koji je od odgovarajućeg organa Međunarodne federacije računovođa (IFAC) dobio pravo na prevod i objavljivanje. Dakle, samo MSFI i MRS zvanično usvojeni i objavljeni od strane odgovarajućeg nadležnog organa Crne Gore mogu biti u primjeni. Posljednji MSFI i MRS koji su zvanično prevedeni su iz 2009. godine (osim MSFI 7), kao i novodonijeti MSFI 10, 11, 12, i 13 koji se primjenjuju od 2013. godine.

Imajući u vidu efekte koje navedena odstupanja računovodstvenih propisa Crne Gore od MSFI i MRS mogu imati na prezentaciju finansijskih iskaza Banke, priloženi finansijski iskazi se u tom dijelu razlikuju i odstupaju od MSFI i MRS i ne mogu se tretirati kao finansijski iskazi sastavljeni u saglasnosti sa MSFI i MRS.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU POJEDINAČNIH FINANSIJSKIH ISKAZA (nastavak)

2.2 Pravila procjenjivanja

Finansijski izvještaji su sastavljeni na osnovu načela istorijske vrijednosti, osim za sledeće pozicije, koje se vrednuju po fer vrijednosti:

- finansijski instrumenti po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha,
- finansijski instrumenti po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat (primjenjivo nakon 1. januara 2018. godine),
- finansijski instrumenti raspoloživi za prodaju (primjenjivo prije 1. januara 2018. godine),
- finansijske obaveze po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha.

2.3. Funkcionalna i izvještajna valuta

Finansijski iskazi Banke su iskazani u eurima (EUR), koja je funkcionalna valuta Banke i zvanična valuta u kojoj se podnose finansijski iskazi u Crnoj Gori. Osim ako nije drugačije naznačeno, svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR.

2.4. Korišćenje procjenjivanja

Prezentacija finansijskih iskaza zahtijeva od rukovodstva Banke korišćenje najboljih mogućih procjena i razumnih pretpostavki, koje imaju efekta na prezentirane vrijednosti sredstava i obaveza, objelodanjivanje potencijalnih potraživanja i obaveza na dan sastavljanja finansijskih iskaza, kao i prihoda i rashoda u toku izvještajnog perioda. Ove procjene i pretpostavke su zasnovane na informacijama raspoloživim na dan sastavljanja finansijskih iskaza. Ipak, stvarni rezultati mogu odstupati od ovih procjena.

Procjene, kao i pretpostavke na osnovu kojih su procjene izvršene, su rezultat redovnih provjera. Ukoliko se putem provjere utvrdi da je došlo do promjene u procijenjenoj vrijednosti sredstava i obaveza, utvrđeni efekti se priznaju u finansijskim izvještajima u periodu kada je došlo do promjene u procjeni, ukoliko promjena u procjeni utiče samo na taj obračunski period, ili u periodu kada je došlo do promjene u procjeni u narednim obračunskim periodima, ukoliko promjena u procjeni utiče na tekući i buduće obračunske periode.

U Napomeni 4 su date informacije o oblastima kod kojih je stepen procjene najveći i koje mogu imati najznačajniji efekat na iznose priznate u finansijskim izvještajima Banke

2.5 Promjene u računovodstvenim politikama i objavljivanjima

Novi i dopunjeni standardi i tumačenja

U ovim finansijskim izvještajima, Banka je primijenila MSFI 9, koji se primjenjuje za godišnje periode koji počinju 1. januara 2018. godine ili nakon toga, po prvi put. Banka nije usvojila ranije bilo koji drugi standard, tumačenje ili amandman koji je izdat ali još nije efektivan.

Izuzev za izmjene navedene u nastavku, računovodstvene politike su konzistentno primjenjivane u svim obračunskim periodima prikazanim u ovim finansijskim izvještajima.

- *MSFI9 finansijski instrumenti*

MSFI 9 zamjenjuje MRS 39 za godišnje periode na dan ili nakon 1. januara 2018. godine. Kao izbor politike dozvoljen pod MSFI 9, Banka je odabrala da nastavi primjenjivati računovodstvo zaštite od rizika („hedge accounting“) u skladu sa MRS 39.

U skladu sa izabranim modelom inicijalne primene MSFI 9, Banka nije prepravila uporedne informacije za 2017. godinu za finansijske instrumente u okviru MSFI 9. Prema tome, uporedne informacije za 2017. godinu objavljene su prema MRS 39 i nisu uporedive sa informacijama objavljenim za 2018. godinu.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU POJEDINAČNIH FINANSIJSKIH ISKAZA (nastavak)

2.5 Promjene u računovodstvenim politikama i objavljivanjima (nastavak)

(i) Klasifikacija i vrednovanje

MSFI 9 sadrži novu klasifikaciju i pristup vrednovanju finansijskih sredstava koji reflektuje poslovni model za upravljanje sredstvima i karakteristike tokova gotovine finansijskih sredstava.

U skladu sa MSFI 9, finansijska sredstva će se klasifikovati u sledeće četiri kategorije:

- Finansijska sredstva koja se vrednuju po amortizovanoj vrijednosti (AC),
- Finansijska sredstva koja se vrednuju po fer vrijednosti kroz ostali rezultat (FVOCI),
- Finansijska sredstva koja se obavezno vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha (obavezno po FVTPL) i
- Finansijska sredstva koja se opciono vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha (opciono po FVTPL).

Finansijska sredstva će se vrednovati po amortizovanoj vrijednosti ako su ispunjena oba sledeća uslova i sredstva nisu označena kao FVTPL:

- Cilj poslovnog modela za upravljanje sredstvima je naplata ugovorenih tokova gotovine;
- Ugovoreni uslovi pružaju osnov za naplatu na određene datume tokova gotovine koji su isključivo naplata glavnice i kamate na preostalu glavniciu.

Finansijsko sredstvo se klasifikuje kao FVOCI, ako pripada poslovnom modelu čiji ciljevi su i naplata ugovorenih tokova gotovine i prodaja finansijskih sredstava; i ugovoreni uslovi finansijskog sredstva daju pravo na naplatu tokova gotovine na određene datume, pri čemu se tokovi gotovine odnose isključivo na naplatu glavnice i kamate na preostali dio glavnice.

Sva druga finansijska sredstva – t.j. finansijska sredstva koja ne ispunjavaju kriterijume klasifikacije koja podrazumijevaju naknadno vrednovanje po amortizovanoj vrijednosti ili FVOCI se klasifikuju kao finansijska sredstva koja se naknadno vrednuju po fer vrijednosti, uz priznavanje promjene fer vrijednosti u bilansu uspjeha. Dodatno, Banka ima opciju da prilikom inicijalnog priznavanja finansijskog sredstva neopozivo opredijeli to finansijsko sredstvo kao FVTPL, ako to eliminiše ili značajno umanjuje nekonzistentnost prilikom vrednovanja i priznavanja – t.j. "računovodstveno neslaganje" – koje bi u suprotnom nastalo usled vrednovanja sredstava i obaveza, odnosno priznavanje dobitaka i gubitaka, na drugoj osnovi.

MSFI 9 u velikoj mjeri zadržava kriterijume koji su bili definisani MRS 39 za klasifikaciju finansijskih obaveza. Međutim, iako su u skladu sa MRS 39 sve promene u fer vrijednosti obaveza opredijeljenih po fer vrijednosti bile prikazivane u bilansu uspjeha, u skladu sa MSFI 9 promjene u fer vrijednosti se priznaju na sljedeći način:

- Promjene u fer vrijednosti koje su uslovljene promenom kreditnog rizika obaveze se prikazuju u ostalom ukupnom rezultatu; i
- Preostali dio promjene u fer vrijednosti obaveza se prikazuje u bilansu uspeha.

Klasifikacija finansijskih sredstava i izvora sredstava, koju Banka primjenjuje, je objašnjena u Napomeni 3.8. Kvantitativni uticaj primjene MSFI 9 na dan 1. januara 2018. godine je objavljen u Napomeni 5.

(ii) Obezvredenje

MSFI 9 je zamenio MRS 39 model realizovanih kreditnih gubitaka sa modelom očekivanih kreditnih gubitaka (dalje u tekstu: ECL). Novi model za obračun obezvredjenja se primenjuje i na preuzete obaveze za nepovučene kredite i finansijske garancije, ali se ne primenjuje na učešća u kapitalu.

U skladu sa MSFI 9 kreditni gubici se priznaju ranije nego u skladu sa MRS 39. Detaljno objašnjenje obezvredjenja u skladu sa zahtevima MSFI 9 je prikazano u Napomeni 3.8.8, dok je kvantitativni uticaj primjene MSFI 9 na dan 1. januara 2018. godine objavljen u Napomeni 5.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU POJEDINAČNIH FINANSIJSKIH ISKAZA
(nastavak)

2.5 Promjene u računovodstvenim politikama i objavljivanjima (nastavak)

(iii) Prelazne odredbe

Promene u računovodstvenim politikama koje proističu iz primene MSFI 9 standarda su primenjene retroaktivno izuzev u sledećim slučajevima:

- Uporedne informacije za prethodni period nisu korigovane. Razlike u vrijednosti finansijskih sredstava i finansijskih obaveza koje proističu iz inicijalne primene MSFI 9 su priznate na teret neraspoređene dobiti i rezervi sa 1. januarom 2018. godine. Posledično prikazani podaci za 2017. godinu ne odražavaju zahteve MSFI 9 i stoga nisu uporedivi sa podacima prikazanim za 2018. godinu u skladu sa zahtevima MSFI 9;
- Sledeće procjene su rađene na bazi činjenica i okolnosti koje postoje na dan inicijalne primene:
 - Utvrđivanje poslovnog modela za upravljanje finansijskim sredstvima;
 - Inicijalno opredeljivanje i ukidanje prethodnog inicijalnog opredeljivanja za vrednovanje određenih finansijskih sredstava i obaveza po FVTPL;
 - Opredeljivanje određenih stratejskih investicija, koje se ne drže radi trgovine, kao FVOCI.
- Ukoliko su dužničke hartije od vrijednosti imale nizak kreditni rizik pri inicijalnoj primeni MSFI 9, Banka je pošla od pretpostavke da kreditni rizik nije značajno povećan od trenutka njihovog inicijalnog priznavanja.

2.6. Načelo stalnosti poslovanja

Finansijski iskazi su sastavljeni u skladu sa konceptom nastavka poslovanja, koji pretpostavlja da će Banka nastaviti da posluje tokom neograničenog vremenskog perioda u doglednoj budućnosti.

2.7 Usaglašenost potraživanja i obaveza

U skladu sa važećom zakonskom regulativom, Banka je izvršila usaglašavanje međusobnih potraživanja i obaveza sa povjeriocima i dužnicima Banke na dan 31.12.2018. godine.

2.8. Uporedni podaci

Uporedni podaci u ovim finansijskim iskazima predstavljaju podatke iz finansijskih iskaza Banke za 2017. godinu.

Zbog promjene šeme koju je propisala Centralna banka Crne Gore, uporedni podaci u bilansu uspjeha za 2017. godinu prikazani su na izmijenjen način. U nastavku je dat prikaz izmjena.

<u>Pozicija</u>	<u>Referenca</u>	<u>Stara pozicija</u>	<u>Nova pozicija</u>	<u>Promjena</u>
Prihodi od kamata i slični prihodi	(A)	3.412	3.623	211
Prihodi od naknada i provizija	(B)	1.703	1.577	(126)
Neto rashod po osnovu obezvređenja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspeha / Troškovi obezvređenja	(C)	(395)	(482)	(87)
Troškovi rezervisanja	(D)	(3)		3
Neto dobitak/gubitak po osnovu prestanka priznavanja	(E)		(7)	(7)
Ostali rashodi	(F)	(67)	(60)	7

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU POJEDINAČNIH FINANSIJSKIH ISKAZA (nastavak)
2.8. Usporedni podaci (nastavak)

- (A) Iz prihoda od kamata su isključene troškovi ovezvredjenja kamatnih potraživanja u iznosu od EUR 85 hiljada, a uključeni prihodi od naknada za obradu kredita u iznosu od EUR 126 hiljada;
 (B) Prihodi od naknada su manji za iznos prihoda od naknada za obradu kredita koji su uključeni u prihode od kamata;
 (C) Troškovi obezvređenja su uvećani za troškove obezvređenja kamatnih potraživanja u iznosu od EUR 85 hiljada i troškove rezervisanja za vanbilansne obaveze u iznosu od EUR 3 hiljade;
 (D) Troškovi rezervisanja za vanbilansne obaveze se novim kontnim planom uključuju u troškove obezvređenja;
 (E) Nova pozicija u kontnom planu u koju su uključeni gubici od prodaje stečene imovine. U prethodnom kontnom planu navedeni gubici su bili uključeni u poziciju ostalih rashoda;
 (F) Iz ostalih rashoda su isključeni gubici od prodaje stečene imovine koji su uključeni u poziciju neto dobitak/gubitak od prestanka priznavanja.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA

Banka konzistentno primenjuje usvojene računovodstvene politike u svim periodima prezentiranim u finansijskim izvještajima, izuzev odstupanja koja su uslovljena inicijalnom primenom MSFI 9. Osnovne računovodstvene politike primenjene kod sastavljanja računovodstvenih izvještaja za 2018. godinu navedene su dalje u tekstu.

3.1. Prihodi i rashodi po osnovu kamata

Računovodstvena politika primenjena nakon 1. januara 2018. godine

Prihodi i rashodi kamata se iskazuju u bilansu uspjeha primjenom metode efektivne kamatne stope. Efektivna kamatna stopa predstavlja stopu koja tačno diskontuje buduće prilive i odlive tokom očekivanog roka trajanja finansijskog instrumenta na:

- Bruto knjigovodstvenu vrijednost finansijskog sredstva ili
- Amortizovanu vrijednost finansijske obaveze.

Pri obračunu efektivne kamatne stope za finansijske instrumente, izuzev za kupljena ili odobrena kreditno-obezvređena sredstva, Banka pri procjeni budućih novčanih tokova uzima u obzir sve ugovorene uslove, ali ne i ECL. Za kupljena ili odobrena kreditno-obezvređena finansijska sredstva, kreditno-korigovana efektivna kamatna stopa se obračunava uz uzimanje u obzir očekivanih novčanih tokova, uključujući ECL.

Pri obračunu efektivne kamatne stope uzimaju se u obzir transakcioni troškovi i sve naplaćene ili plaćene naknade, koje su dio efektivne kamatne stope. Transakcioni troškovi su troškovi koji se mogu direktno pripisati emitovanju ili otuđenju nekog finansijskog sredstva ili finansijske obaveze.

Amortizovana vrijednost finansijskog sredstva ili finansijske obaveze predstavlja iznos po kome su finansijsko sredstvo ili finansijska obaveza vrednovani u trenutku inicijalnog priznavanja umanjenja za otplate glavnice i uvećana ili umanjena za kumulativnu amortizaciju, obračunatu korišćenjem efektivne kamatne stope, razlike između inicijalnog iznosa i iznosa na dospjeću, i za finansijska sredstva, korigovana za očekivani kreditni gubitak (ili obezvređenje nastalo u periodu prije 1. januara 2018. godine).

Bruto knjigovodstvena vrijednost finansijskog sredstva je amortizovana vrijednost finansijskog sredstva pre umanjenja za očekivani kreditni gubitak.

Efektivna kamatna stopa za finansijska sredstva i obaveze se obračunava pri inicijalnom priznavanju finansijskog sredstva ili obaveze. Pri kalkulaciji prihoda i rashoda kamata, efektivna kamatna stopa se primjenjuje na bruto knjigovodstvenu vrijednost sredstava (ukoliko sredstvo nije kreditno-obezvređeno) ili amortizovanu vrijednost obaveza. Za finansijske instrumente sa promenljivom kamatnom stopom, efektivna kamatna stopa se mijenja usled periodičnih procjena tokova gotovine, kako bi refletovala tržišno kretanje kamatnih stopa.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)**3.1. Prihodi i rashodi po osnovu kamata (nastavak)**

Za finansijska sredstva koja su postala kreditno-obezvređena nakon inicijalnog priznavanja, prihod od kamata se obračunava primjenom metode efektivne kamatne stope na amortizovanu vrijednost finansijskog sredstva. Ukoliko finansijsko sredstvo nije više kreditno-obezvređeno, obračun prihoda od kamata se ponovo vrši na bruto bazi tj. kamata se obračunava primjenom efektivne kamatne stope na bruto knjigovodstvenu vrijednost finansijskog sredstva.

Za finansijska sredstva koja su kreditno-obezvređena u trenutku inicijalnog priznavanja, prihod od kamate se obračunava primjenom kreditno-prilagođene kamatne stope na amortizovanu vrijednost finansijskog sredstva. Obračun prihoda od kamata se ne vraća na bruto osnovicu ni kada se kreditni rizik poboljša.

Računovodstvena politika primjenjena prije 1. januara 2018. godine

Prihodi i rashodi po osnovu kamata se priznaju u bilansu uspjeha za sve instrumente, prema cijeni amortizacije uz primjenu metode efektivne kamatne stope.

Metod efektivne kamatne stope je metod izračunavanja cijene amortizacije finansijskih sredstava ili finansijskih obaveza i alokacije prihoda po osnovu kamate ili rashoda po osnovu kamate na odgovarajuće vremenske periode. Efektivna kamatna stopa je stopa koja diskontuje procijenjena buduća gotovinska plaćanja ili prilive tokom očekivanog vijeka trajanja finansijskog instrumenta ili, tamo gdje je to izvodljivo, kraćeg perioda na sadašnju vrijednost finansijskih sredstava ili finansijskih obaveza. Pri izračunavanju efektivne kamatne stope, Banka procjenjuje gotovinske tokove razmatrajući sve ugovorene uslove finansijskih instrumenata, ali ne razmatra buduće gubitke po osnovu kreditnog rizika. Kalkulacije uključuju sve naknade i provizije plaćene ili primljene između ugovorenih strana koje su integralni dio efektivne kamatne stope, troškova transakcije i svih drugih premija ili popusta.

Prihodi i rashodi po osnovu kamata, uključujući zateznu kamatu i ostale prihode i ostale rashode vezane za kamatonosnu aktivu, odnosno kamatonosnu pasivu, obračunati su po načelu uzročnosti prihoda i rashoda.

Prihodi i rashodi od naknada i provizija koji su sastavni dio efektivne kamatne stope finansijskog sredstva ili finansijske obaveze su uključeni u obračun prihoda i rashoda od kamata uz primjenu metode efektivne kamatne stope.

3.2 Prihodi i rashodi od naknada i provizija

Prihodi od naknada i provizija se priznaju u trenutku kada je korespodentna usluga izvršena. Prihodi od naknada i provizija obuhvataju naknade koje Banka obračunava i naplaćuje za obavljanje usluga platnog prometa u zemlji i inostranstvu, poslove garancija i akreditiva, kao i drugih usluga.

Rashodi naknada i provizija uglavnom se odnose na naknade za obavljanje usluga platnog prometa u zemlji i inostranstvu i naknade za ostale usluge, koje se priznaju kao rashod u trenutku kada je korespodentna usluga izvršena.

3.3. Neto dobitak/(gubitak) po osnovu finansijskih instrumenata koji se drže radi trgovanja

Neto dobitak/(gubitak) po osnovu finansijskih instrumenata koji se drže radi trgovanja uključuje dobitke umanjene za gubitke po osnovu finansijskih sredstava i finansijskih obaveza namenjenih trgovanju, uključujući i sve realizovane i nerealizovane promjene fer vrijednosti.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.4. Preračunavanje deviznih iznosa

Poslovne promjene nastale u stranoj valuti su preračunate u EUR po srednjem kursu utvrđenom na međubankarskom tržištu deviza, koji je važio na dan poslovne promjene.

Sredstva i obaveze iskazane u stranoj valuti na dan bilansa stanja, preračunati su u EUR po srednjem kursu utvrđenom na međubankarskom tržištu deviza koji je važio na taj dan.

Neto pozitivne ili negativne kursne razlike nastale prilikom poslovnih transakcija u stranoj valuti i prilikom preračuna pozicija bilansa stanja iskazanih u stranoj valuti knjižene su u korist ili na teret bilansa uspjeha, kao dobiti ili gubici od kursnih razlika.

Preuzete i potencijalne obaveze u stranoj valuti preračunate su u EUR po srednjem kursu utvrđenom na međubankarskom tržištu deviza koji je važio na taj dan.

3.5. Lizing

Lizing Banke je klasifikovan kao operativni lizing. Plaćanja po osnovu ugovora o operativnom lizingu priznaju se ravnomjerno kao trošak tokom perioda trajanja lizinga.

3.6. Porezi i doprinosi

Porez na dobit

Tekući porez na dobit

Porez na dobit se obračunava i plaća u skladu sa Zakonom o porezu na dobit pravnih lica („Sl. list CG”, br. 80/04, 40/08, 86/09,14/12,61/13 i 055/16). Stopa poreza na dobit je proporcionalna i iznosi 9% od poreske osnovice.

Kapitalni gubici mogu se prebijati sa kapitalnim dobitima ostvarenim u istoj godini. Ako se i poslije izvršenog prebijanja sa kapitalnim dobitima ostvarenim u istoj godini pojavi kapitalni

Tekući porez na dobit

gubitak, poreski obveznik može prenijeti kapitalni gubitak na račun budućih kapitalnih dobitaka u narednih pet godina.

Poreski propisi Crne Gore ne predviđaju da se poreski gubici iz tekućeg perioda mogu koristiti kao osnova za povraćaj poreza plaćenog u prethodnim periodima. Međutim, gubici iz tekućeg perioda iskazani u poreskom bilansu mogu se koristiti za umanjenje poreske osnovice budućih obračunskih perioda, ali ne duže od pet godina.

Odloženi porez na dobit

Odloženi porez na dobit se obračunava korišćenjem metode utvrđivanja obaveza prema bilansu stanja, za privremene razlike proizašle iz razlike između poreske osnovice sredstava i obaveza i njihove knjigovodstvene vrijednosti. Važeće poreske stope na dan bilansa stanja ili poreske stope koje su nakon tog dana stupile na snagu, koriste se za utvrđivanje razgraničenog iznosa poreza na dobit. Odložene poreske obaveze se priznaju za sve oporezive privremene razlike. Odložena poreska sredstva se priznaju za sve odbitne privremene razlike i poreske gubitke i kredite, koji se mogu prenositi u naredne fiskalne periode, do stepena do kojeg će vjerovatno postojati oporeziva dobit od koje se odložena poreska sredstva mogu iskoristiti.

Porezi, doprinosi i druge dažbine koje ne zavise od rezultata poslovanja

Porezi, doprinosi i druge dažbine koje ne zavise od rezultata poslovanja uključuju poreze na imovinu i druge poreze, naknade i doprinose koji se plaćaju prema raznim republičkim i lokalnim poreskim propisima.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.7. Gotovina i gotovinski ekvivalenti

Pod gotovinom i gotovinskim ekvivalentima se podrazumijevaju novčana sredstva u blagajni (EUR i devizna), novčana sredstva u trezoru (EUR i devizna), sredstva kod Centralne banke Crne Gore, uključujući i obaveznu rezervu i sredstva na računima kod drugih banaka u zemlji i inostranstvu, kao i ostala visoko likvidna finansijska aktiva sa dospijećem do tri mjeseca.

Gotovina i gotovinski ekvivalenti se vrednuju po amortizovanoj vrijednosti u bilansu stanja.

3.8 Finansijski instrumenti

3.8.1 Priznavanje

Kupovina ili prodaja finansijskog sredstva ili obaveze se evidentira korišćenjem računovodstvenog obuhvatanja na datum saldiranja transakcije.

Finansijski instrumenti se inicijalno vrednuju po fer vrijednosti koja uključuje transakcione troškove kod svih finansijskih sredstava ili obaveza osim onih koja se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha. Finansijska sredstva po fer vrijednosti čiji se efekti promjena u fer vrijednosti iskazuju u bilansu uspjeha inicijalno se priznaju po fer vrijednosti, a transakcioni troškovi terete troškove poslovanja u bilansu uspjeha.

3.8.2 Klasifikacija

Od 1. januara 2018. godine, Banka klasifikuje svu svoju finansijsku imovinu na osnovu poslovnog modela za upravljanje imovinom i ugovornih odredbi imovine.

Banka finansijska sredstva klasifikuje u sljedeće četiri kategorije:

- Finansijska sredstva koja se vrednuju po amortizovanom trošku (AC),
- Finansijska sredstva vrednovana po fer vrijednosti kroz ostali rezultat (FVOCI),
- Finansijska sredstva koja se obavezno vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha (obavezno po FVTPL) i
- Finansijska sredstva koja se opciono vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha (opciono po FVTPL).

Prije 1. januara 2018. godine, Banka je klasifikovala svoju finansijsku imovinu kao kredite i potraživanja (amortizovani trošak), FVPL, raspoloživo za prodaju ili zadržano do dospjeća (amortizovani trošak).

Finansijske obaveze, osim obaveza po kreditima i finansijskih garancija, mjere se po amortizovanom trošku ili po FVPL kada se drže radi trgovanja i derivatnih instrumenata ili se primjenjuje određivanje fer vrijednost.

3.8.3 Finansijska imovina i obaveze

3.8.3.1 Plasmani banaka, krediti i avansi dati kupcima, finansijska ulaganja po amortizovanom trošku

Prije 1. januara 2018.godine plasmani banaka, krediti i avansi dati kupcima, uključivali su nederivatnu finansijsku imovinu sa fiksnim ili odredivim plaćanjima koja nije kotirana na aktivnom tržištu, osim onih:

- Koje je Banka namjeravala prodati odmah ili u skorijoj budućnosti - koje je Banka, po inicijalnom priznavanju, odredila kao FVPL ili namijenjenu za prodaju;
- Za koje Banka ne može u potpunosti povratiti sve svoje početne investicije, osim zbog pogoršanja kredita, koji su bili klasifikovani kao raspoloživi za prodaju.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.8 Finansijski instrumenti (nastavak)

3.8.3 *Finansijska imovina i obaveze*(nastavak)3.8.3.1 Plasmani banaka, krediti i avansi dati kupcima, finansijska ulaganja po amortizovanom trošku(nastavak)

Od 1. januara 2018. godine, Banka jedino mjeri plasmane banaka, kredite i avanse date kupcima i ostala finansijska ulaganja po amortizovanom trošku ukoliko su oba od sljedećih uslova ispunjena:

- Finansijsko sredstvo se drži u okviru poslovnog modela sa ciljem da se finansijsko sredstvo drži u svrhu prikupljanja ugovorenih novčanih tokova;
- Ugovorni uslovi finansijskog sredstva daju na određene datume novčane tokove koji su isključivo isplate glavnice i kamate (SPPI) na iznos neotplaćene glavnice.

3.8.3.2 Procjena poslovnog modela

Banka određuje svoj poslovni model na nivou koji najbolje odražava kako ona upravlja grupama finansijskih sredstava kako bi dostigla svoj poslovni cilj.

Poslovni model banke se ocjenjuje na osnovu svakog pojedinačnog instrumenta, već na višem nivou grupisanih portfolia i zasniva se na posmatranim faktorima kao što su:

- Kako su učinak rada poslovnog modela i finansijske imovine u okviru tog poslovnog modela ocjenjeni i kako se izvještavaju ključnom osoblju rukovodstva;
- Rizici koji utiču na učinkovitost rada poslovnog modela (kao i finansijske imovine u okviru tog poslovnog modela) i naročito kako se upravlja tim rizicima;
- Kako se određuju naknade prema rukovodiocima (na primjer, da li je naknada zasnovana na fer vrijednosti sredstva kojim se upravlja ili na osnovu prikupljenih ugovorenih novčanih tokova);
- Očekivana učestalost, vrijednost i vrijeme prodaje su takođe važni aspekti procjene Banke.

Procjena poslovnog modela je zasnovana na razumnim očekivanim scenarijima bez uzimanja "najgoreg slučaja" ili "stresnog slučaja" u obzir. Ukoliko su novčani tokovi nakon inicijalnog priznavanja realizovani na drugačiji način od prvobitnih očekivanja Banke, Banka ne mijenja klasifikaciju preostalih finansijskih sredstava koja se nalaze u poslovnom modelu, ali uzima u obzir ove informacije kada procjenjuje novonastala ili tek kupljena finansijska sredstva.

3.8.3.3 SPPI test

Drugi korak u procesu klasifikovanja je da Banka procjenjuje ugovorne uslove finansiranja za identifikaciju da li ispunjavaju SPPI test.

'Glavnica' u svrhu ovog testa definiše se kao fer vrijednost finansijskog sredstva prilikom inicijalnog priznavanja i može se mijenjati tokom vijeka trajanja finansijskog sredstva (na primjer, ako postoje otplate glavnice ili amortizacija premije/diskonta).

Najznačajniji elementi kamate u okviru aranžmana za kreditiranje su obično uzimanje u obzir vremenske vrijednosti novca i kreditnog rizika. Da bi se izvršila SPPI ocjena, Banka primjenjuje procjenu i razmatra relevantne faktore kao što je valuta u kojoj je denominirana finansijska imovina, i period za koji je kamatna stopa određena.

Nasuprot tome, ugovorni uslovi koji uvode minimiziranu izloženost rizicima ili nestalnost u ugovorenim novčanim tokovima koji nisu povezani sa osnovnim aranžmanom za kreditiranje, ne dovode do ugovornih novčanih tokova koji su isključivo plaćanja glavnice i kamate na neizmireni iznos. U takvim slučajevima, finansijsko sredstvo se mora mjeriti po FVPL.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.8 Finansijski instrumenti(nastavak)

3.8.3 *Finansijska imovina i obaveze(nastavak)*

3.8.3.4 Dužnički instrumenti koji se vrednuju po FVOCI (Politika primjenjiva od 1 januara 2018)

Banka po MSFI 9 primjenjuje novu kategoriju dužničkih instrumenata mjenjenih po FVOCI kada su oba sljedeća uslova ispunjena:

- Instrument se drži u okviru poslovnog modela, čiji cilj se postiže prikupljanjem ugovornih novčanih tokova i prodajom finansijske imovine;
- Ugovorni uslovi finansijskog sredstva prolaze SPPI test.

Ovi instrumenti u velikoj mjeri obuhvataju imovinu koja je ranije bila klasifikovana kao finansijska ulaganja raspoloživa za prodaju po MRS 39.

Dužnički instrumenti po FVOCI se naknadno mjere po fer vrijednosti sa dobitima i gubicima koji nastaju zbog promjena u fer vrijednosti priznatih u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti (OCI). Prihodi od kamata i dobiti i gubici od kursnih razlika priznaju se u bilansu uspjeha na isti način kao i za finansijsku imovinu mjerenu po amortizovanom trošku. Prilikom prestanka priznavanja, kumulativni dobiti ili gubici koji su prethodno priznati u OCI, reklasifikuju se iz OCI u bilans uspjeha.

3.8.3.5 Vlasnički instrumenti po FVOCI (politika primjenjiva od 1. januara 2018. godine)

Po inicijalnom priznavanju, Banka može da izabere da neopozivo klasifikuje neke vlasničke instrumente kao vlasničke instrumente po FVOCI kada ispunjavaju definiciju kapitala po MRS 32 Finansijski instrumenti: Prezentacija i ne drže se kao namijenjeni za trgovanje. Ovakva klasifikacija se određuje po principu instrument-po-instrument.

Dobici i gubici na ovim vlasničkim instrumentima se ne reklasifikuju u profit. Dividende se priznaju u bilans uspjeha kao i drugi operativni prihodi kada se utvrdi pravo na isplatu, osim kada Banka ima koristi od takvih prihoda kao povrat dijela troškova instrumenta, u tom slučaju se takvi dobiti evidentiraju u OCI. Vlasnički instrumenti po FVOCI nisu predmet procjene umanjenja vrijednosti.

3.8.3.6 Finansijska imovina i finansijske obaveze po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha

Finansijska imovina i finansijske obaveze u ovoj kategoriji se ne drže za trgovanje i određene su od strane rukovodstva prilikom inicijalnog priznavanja ili se obavezno moraju mjeriti po fer vrijednosti prema MSFI 9. Ovakva klasifikacija se određuje po principu instrument-po-instrument, kada je ispunjen jedan od sledećih kriterijuma:

- Klasifikacija eliminiše ili značajno smanjuje nekonzistentan tretman koji bi inače nastao od mjerenja imovine ili obaveza ili priznavanja dobitaka ili gubitaka na njima na drugačijoj osnovi ili
- Obaveze (i imovina do 1. januara 2018. godine prema MRS 39) su dio grupe finansijskih obaveza (ili finansijske imovine, ili oba po MRS 39), kojima se upravlja i njihov rad ocjenjuje prema fer vrijednosti, u skladu sa dokumentovanim upravljanjem rizikom ili investicionom strategijom ili
- Obaveze (i sredstva do 1. januara 2018. godine prema MRS 39) koji sadrže jedan ili više ugrađenih derivata, osim ako ne modifikuju znatno novčane tokove koji bi inače bili zahtjevani prema ugovoru, ili je jasno sa malo ili bez analize kada se sličan instrument prvo razmatra, jasno da je odvajanje ugrađenog derivata ili više njih zabranjeno.

Finansijska imovina i finansijske obaveze po FVTPL evidentiraju se u bilansu stanja po fer vrijednosti. Promjene fer vrijednosti evidentiraju se u bilansu uspjeha, izuzev kretanja fer vrijednosti obaveza po FVTPL zbog promjena u sopstvenom kreditnom riziku Banke. Takve promjene fer vrijednosti evidentiraju se u sopstvenoj kreditnoj rezervi kroz OCI i ne reklasificiraju se u bilans uspjeha. Kamata zarađena ili nastala na instrumentima po FVTPL je obračunata u prihodima od kamata ili troškovima kamate, odnosno, koristeći EKS, uzimajući u obzir bilo koji diskont/premiju i kvalifikovane troškove transakcije koji su sastavni dio instrumenta. Prihod od dividendi od vlasničkih instrumenata po FVTPL se evidentira u bilansu uspjeha kao ostali operativni prihodi kada je utvrđeno pravo na isplatu.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.8 Finansijski instrumenti (nastavak)

3.8.3 *Finansijska imovina i obaveze(nastavak)*

3.8.3.7 *Finansijske garancije, akreditivi i neiskorištene obaveze po kreditima*

Banka izdaje finansijske garancije, akreditive i kreditne obaveze.

Finansijske garancije se inicijalno priznaju u finansijskim izvještajima (u okviru rezervisanja) po fer vrijednosti, pri čemu je primljena premija. Poslije inicijalnog priznavanja, obaveza Banke po svakoj garanciji se mjeri kao veće od početnog priznatog iznosa umanjeno za kumulativnu amortizaciju priznate u bilansu uspjeha, i - prema MRS 39 - najbolja procjena troškova potrebnih za izmirenje bilo koje finansijske obaveze koji proizilaze iz garancije, ili - prema MSFI 9 - ECL rezervisanje kao što je navedeno u Napomeni 3.8.8. Primljena premija se priznaje u bilansu uspjeha u neto prihodima od provizija i naknada ravnomjerno tokom životnog vijeka garancije.

Neiskorištene obaveze po kreditima i akreditivi su obaveze po kojima je, tokom trajanja obaveze, Banka dužna da klijentu obezbijedi kredit sa unaprijed određenim uslovima. Slično ugovorima finansijske garancije, u skladu sa MRS 39, rezervisanja se kreiraju ako je u pitanju onerous contracts, ali od 1. januara 2018. godine, ovi ugovori su u okviru zahtjeva ECL-a.

3.8.3.9 *Kredit i potraživanja (politika koja se primjenjuje prije 1. januara 2018. godine)*

Krediti odobreni od strane Banke evidentiraju se u poslovnim knjigama u momentu prenosa sredstava korisniku kredita.

Krediti su iskazani u bilansu stanja u visini odobrenog plasmana uvećanog za iznose dospjelih kamata, umanjeno za otplaćenu glavnica i plaćene kamate i obezvređenje vrijednosti koje je zasnovano na procjeni konkretno identifikovanih rizika za pojedine plasmane i rizika za koje iskustvo ukazuje da su sadržani u kreditnom portfoliju.

3.8.3.10 *Investicione hartije od vrijednosti koje se drže do dospjeća i hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju (politika koja se primjenjuje prije 1. januara 2018. godine)*

Ulaganja koja se drže do dospjeća predstavljaju nederivatna finansijska sredstva sa fiksnim i odredivim isplatama i fiksnim dospjećem, i za koja rukovodstvo Banke ima pozitivnu namjeru i sposobnosti da ih drži do roka dospjeća. Kupovina i prodaja finansijskih sredstava koja se drže do dospjeća, priznaju se na dan transakcije – a to je dan kada se Banka obavezala da će kupiti ili prodati sredstvo. Ulaganja koja se drže do dospjeća, evidentiraju se po amortizovanoj vrijednosti korišćenjem metode efektivne kamatne stope. Na mjesečnom nivou se priznaju prihodi od odobrenog (ugovorenog) diskonta.

Ulaganje u hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju, takođe, predstavljaju način angažovanja slobodnih novčanih sredstava, s jedne strane, i povećanja prihodonosne supstance Banke, s druge strane.

Navedeni plasmani raspoloživi za prodaju, prilikom početnog priznavanja, iskazuju su po nabavnoj vrijednosti ulaganja, koja predstavlja visinu izdatka uvećanu za troškove sticanja investicije, a nakon početnog priznavanja vrednuju se po njihovoj fer vrijednosti, bez odbitka za troškove transakcija koji mogu nastati prilikom prodaje ili drugog otuđenja. Dobit ili gubitak proistekao iz promjene fer vrijednosti plasmana u finansijska sredstva raspoloživa za prodaju priznaju se direktno u kapitalu kroz iskaz o promjenama na kapitalu, osim za troškove od umanjena vrijednosti i devizne gubitke i dobitke.

Prilikom prodaje finansijskog sredstva akumulirani dobitak ili gubitak prethodno priznat u kapitalu biće priznat kao dobit ili gubitak preko bilansa uspjeha.

Takođe, ova ulaganja ne zahtijevaju izdvajanje potrebnog kapitala za kreditni rizik (u skladu sa članom 20. stav 5. Odluke o adekvatnosti kapitala).

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.8 Finansijski instrumenti (nastavak)

3.8.3 *Finansijska imovina i obaveze*(nastavak)

3.8.3.11 Investicije u zavisna preduzeća (politika koja se primjenjuje prije 1. januara 2018. godine)

Investicije u zavisna preduzeća, koji nemaju kotiranu tržišnu cijenu na aktivnom tržištu i čija se fer vrijednost ne može pouzdano izmjeriti, priznaju se po trošku ulaganja, umanjenom za eventualnu ispravku vrijednosti koja odražava smanjenje vrijednosti uslijed nastalih gubitaka u poslovanju pravnog lica.

3.8.4 *Reklasifikacija finansijske imovine i obaveza*

Od 1. januara 2018. godine Banka ne reklasifikuje svoja finansijska sredstva nakon njihovog inicijalnog priznanja, osim u izuzetnim okolnostima kada Banka stiče, otuđuje ili prekida poslovnu liniju. Finansijske obaveze se nikada ne reklasifikuju. Banka nije reklasifikovala bilo koje od svojih finansijskih sredstava ili obaveza u 2018. godini.

3.8.5 *Prestanak priznavanja finansijske imovine i obaveza*

Banka prestaje priznavati finansijsko sredstvo, kao što je kredit kupcu, kada se pregovaraju uslovi i odredbe do te mjere da, u suštini, on postaje novi kredit, uz razliku priznatu kao dobit ili gubitak od prestanka priznavanja, u mjeri u kojoj gubitak zbog umanjenja vrijednosti još uvijek nije evidentiran. Novopriznati krediti se klasifikuju kao Stage 1 za potrebe mjerenja ECL-a, osim ako se novi kredit ne smatra POCI.

Prilikom procjene da li prestati sa priznavanjem kredita kupcu ili ne, između ostalog, Banka razmatra sljedeće faktore:

- Promjena valute kredita
- Uvođenje kapitala
- Promjena u ugovornoj stranci
- Ako je modifikacija takva da instrument više ne ispunjava SPPI kriterijume.

Ako izmjena ne rezultira u novčanim tokovima koji su bitno različiti, modifikacija ne dovodi do prestanka priznavanja. Na osnovu promjene u novčanim tokovima diskontovanim po originalnom EKS-u, Banka evidentira dobitak ili gubitak zbog modifikacije u mjeri u kojoj gubitak zbog umanjenja vrijednosti još uvijek nije evidentiran.

Priznavanje finansijske obaveze prestaje kada je obaveza ispunjena, to jest kada je dug isplaćen, storniran ili istekao.

3.8.6 *Otpis*

Prema MSFI 9, računovodstvena politika Banke ostaje ista kao što je bila u MRS 39. Finansijska imovina otpisuje se djelimično ili u cjelosti samo ako Banka odustane od naplate. Ako je iznos koji treba otpisati veći od akumuliranih rezervisanja za kreditne gubitke, razlika se najprije obračunava kao dodatno rezervisanje koje se onda sučeljava sa bruto knjigovodstvenom vrijednošću. Bilo koja naknadna naplata umanjuje troškove za kreditne gubitke.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.8 Finansijski instrumenti (nastavak)

3.8.7 Forborne i modifikovani krediti

Banka ponekad pravi koncesije ili izmjene prvobitnih uslova kredita kao odgovor na finansijske poteškoće dužnika, umjesto da uzme u posjed ili na drugi način izvrši naplatu kolaterala. Banka smatra kredit forborne kada su takve koncesije ili izmjene rezultat trenutnih ili očekivanih finansijskih poteškoća dužnika, a Banka se ne bi složila sa tim izmjenama u slučaju da je dužnik finansijski stabilan. Indikatori finansijskih poteškoća uključuju neizmirene obaveze po kovenantima, ili značajne zabrinutosti od strane Odjela za kreditne rizike. Forbearance može uključivati produženje roka otplate i saglasnost sa novim uslovima kredita. Nakon ponovnog pregovaranja o uslovima, svako umanjenje vrijednosti se mjeri pomoću originalne EKS izračunate prije izmjene uslova. Politika Banke je da prati forborne kredite da bi se osiguralo da će buduća plaćanja i dalje biti vjerovatna. Odluke o prestanku priznavanja i klasifikovanju u Stage 2 i Stage 3 utvrđuju se od slučaja do slučaja. Ukoliko se ovim procesima utvrdi gubitak po zajmu, njime se upravlja i objavljuje se kao obezvređeno Stage 3 forborne sredstvo dok se ne naplati ili otpiše.

Od 1. januara 2018. godine, kada se o kreditu ponovno pregovara ili je izmijenjen, ali nije se prestalo sa priznavanjem, Banka ponovo procjenjuje da li je došlo do značajnog povećanja kreditnog rizika. Banka takođe razmatra da li će se imovina trebati klasifikovati kao Stage 3. Nakon što se sredstvo klasifikuje kao forborne, ostaje forborne najmanje 24 mjeseca probnog perioda. Da bi se kredit reklasifikovao iz forborne kategorije, klijent mora ispuniti navedene kriterije:

- svi njegovi zajmovi se moraju smatrati performing;
- prošao je probni period od dvije godine od datuma kada je forborne ugovor performing;
- redovna plaćanja veća od beznačajnog iznosa glavnice ili kamate se vrše najmanje pola probnog perioda;
- korisnik nema nijedan ugovor sa kojim kasni više od 30 dana.

3.8.8 Umanjenje vrijednosti finansijske imovine i rezervacija

U skladu sa Odlukom Centralne banke Crne Gore o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama („Sl. list CG“, br.22/12, 55/12; 57/13, 44/17 i 82/17) utvrđeni su: elementi upravljanja kreditnim rizikom, minimalni kriterijumi i način klasifikacije stavki aktive i vanbilansa po osnovu kojih je Banka izložena kreditnom riziku i način utvrđivanja rezervacija za pokriće potencijalnih gubitaka koji proizilaze iz izloženosti Banke kreditnom riziku. Stavke bilansne aktive i vanbilansne stavke izložene riziku, u smislu ove Odluke čine krediti i potraživanja od banaka (uključujući sredstva kod banaka, kamate i naknade); krediti i potraživanja od klijenata (uključujući kamate i naknade, potraživanja po osnovu lizinga, forfetinga i faktoringa); finansijska sredstva koja se vode po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha (dužničke i vlasničke hartije od vrijednosti koje se ne uključuju u trgovačku knjigu, ili su uključene u trgovačku knjigu ali za njih banka ne izračunava potrebni kapital za tržišne rizike u skladu sa odlukom kojom se uređuje adekvatnost kapitala banaka); investicione hartije od vrijednosti (hartije od vrijednosti koje se drže do dospjeća, kao i hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju); kao i izdate garancije, ostala jemstva, otvoreni akreditivi i odobreni, a još neiskorišćeni krediti, kao i druge vanbilansne stavke koje predstavljaju potencijalne obaveze Banke.

Umanjenje vrijednosti finansijske imovine (Primjenjivo nakon 1. januara 2018. godine)

U skladu sa važećom Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama („Sl. list CG“, br.22/12, 55/12, 57/13, 44/17 i 82/17), Banka je dužna da najmanje tromjesečno procjenjuje kvalitet aktive, utvrđuje da li postoji objektivni dokaz o obezvređenju stavki bilansne aktive, odnosno vjerovatnog gubitka po osnovu vanbilansnih stavki i da obračunava adekvatni iznos tog obezvređenja, odnosno vjerovatnog gubitka kao i da te stavke klasifikuje u odgovarajuću klasifikacionu grupu, u skladu sa pomenutom Odlukom. Takođe, Banka je dužna da utvrdi metodologiju za procjenu obezvređenja bilansne aktive i vjerovatnog gubitka po vanbilansnim stavkama u skladu sa MSFI 9.

Za svrhe procjene obezvređenja finansijskih sredstava i obračuna obezvređenja, Banka primjenjuje Metodologiju za procjenu obezvređenja i očekivanog gubitka po MSFI 9.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.8 Finansijski instrumenti (nastavak)

3.8.8 Umanjenje vrijednosti finansijske imovine i rezervacija (nastavak)

Osnovni principi primjene MSFI 9

Prilikom procjene vrijednosti obezvređenja finansijskih sredstava, Banka polazi od zahtjeva standarda MSFI 9, i to:

- (i) Procjena obezvređenja se bazira na očekivanim gubicima, umjesto na nastalim gubicima.
- (ii) Očekivani gubici se rade na dvanaestomjesečnom nivou i cjeloživotnom nivou finansijskih instrumenata i u sebi sadrže vjerovatnoćom ponderisane procjene;
- (iii) Obezvređenje se priznaje kako na pojedinačnoj tako i na grupnoj (portfolio) osnovi;
- (iv) Obračun obezvređenja za klijente u default-u se bazira na procjeni očekivanih budućih novčanih tokova finansijskog sredstva;
- (v) Novčani tokovi finansijskog sredstva koje se vrednuje po amortizovanoj vrijednosti se diskontuju korišćenjem ugovorene efektivne kamatne stope, osim za POCI aktivu;
- (vi) Vjerovatnoćom ponderirani scenariji izračuna očekivanog gubitka – znači da se u svim fazama izračuna očekivanih gubitaka mora ugraditi i vjerovatnoćom ponderirani scenariji izračuna u minimalno dva tj. tri različita scenarija. Samim tim, za svaku izloženost postoji neka (pa čak i marginalno mala) vjerovatnoća nastanka gubitka;
- (vii) Neophodno adekvatno modeliranje risk parametara (EAD – izloženosti, PD – vjerovatnoća defaulta, LGD - gubitak po defaultu, CCF – faktor kreditne konverzije) – MSFI 9 pored toga što zahtjeva preciznije parametre za izračun očekivanih gubitaka koje u obzir uzimaju PIT (point-in-time) parametre, nasuprot trenutno definiranih TTC – through the cycle;
- (viii) Neophodno modeliranje očekivanja budućih kretanja (forward-looking) – prilikom određivanja risk parametara neophodno je uzeti u obzir i kako buduće kretanje makroekonomskih varijabli utiče na kretanje risk parametara Banke;
- (ix) Kriteriji za prelazak u faze – MSFI 9 obzirom na određenje da u dijelu prihodujućeg portfolija postoji i faza 2 tj. faza u koju se svrstavaju izloženosti sa povećanim kreditnim rizikom od trenutka odobravanja do trenutka izvještavanja, neophodno je da Banka definiše kriterije na osnovu kojih će prepoznavati izloženosti sa povećanim kreditnim rizikom u svim segmentima umanjenja vrijednosti finansijskih instrumenata;
- (x) Obračun kamatnog prihoda na nekvalitetnu aktivu definiše se da se radi na amortizacijski trošak.

Uključivanje budućih informacija

Prema zahtjevima standarda MSFI 9, u prvom koraku Banka je dužna da prema razumnom trošku i naporu procijeni u kojoj tački ekonomskog ciklusa se trenutno nalazi i u odnosu na svoje izloženosti i kako makroekonomska kretanja mogu uticati na očekivani gubitak. Obzirom da je Banka do sada koristila konstantne vrijednosti risk parametara, nije bilo moguće dovesti u vezu kretanje promjene vrijednosti risk parametara i makroekonomskih kretanja, te se stoga oslanja na ekspertnu procjenu uticaja.

Iako makroekonomski pokazatelji mogu različito uticati na risk parametre u obračunu dvanaestomjesečnih i cjeloživotnih gubitaka te da je matematički formula produkt risk faktora, Banka će vršiti prilagođavanje jednog risk parametra tj. vjerovatnoće neispunjavanja obaveza (PD-a) sa jednim sveobuhvatnim makroekonomskim pokazateljem tj. očekivanjem uticaja BDP-a).

Obzirom da se prilikom obračuna očekivanih gubitaka uzima u obzir vjerovatnoćom ponderisan rezultat, Banka radi procjenu po tri scenarija: realni, optimistični i pesimistični, kojima dodjeljuje vjerovatnoću u procentu. Zbir vjerovatnoća tri navedena scenarija jednak je 100%.

Kao dio ekspertne procjene, svakom scenariju se dodjeljuje vrijednost relativnog pomica risk parametra na cjeloživotnom nivou, pri čemu se pomjeranje PD-a vrši isključivo pod uslovom negativnih očekivanja vezano za kretanje BDP-a.

Konačni relativni pomica cjeloživotne krive ili tačke PD-a je jednak umnošku vjerovatnoćom ponderisanog uticaja.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.8 Finansijski instrumenti (nastavak)

3.8.8 Umanjenje vrijednosti finansijske imovine i rezervacija (nastavak)

Pojedinačno značajno potraživanje

Pojedinačno značajnim potraživanjem smatra se ukupna bruto izloženost Banke prema jednom licu ili grupi povezanih lica koja je veća od EUR 50.000 u segmentu poslovanja sa pravnim licima, fizičkim licima i samostalnim preduzetnicima.

Status neispunjenja obaveza tj. statusa default-a

Default status je status koji se dodjeljuje potraživanjima, ukoliko je ispunjen jedan od sljedećih kriterijuma:

- postoji kašnjenje u otplati duže od 90 dana;
- postoje drugi kvalitativni faktori koji ukazuju na objektivni dokaz obezvređenja – procjena neizvjesnosti za ispunjavanja obaveza dužnika;
- restruktura koja je označena kao non-performing;
- stečaj ili likvidacija;
- POCI;
- otpis potraživanja.

Status defaulta klijent ima ukoliko bonitetnu ocjenu D i E tj. sve izloženosti koje su klasifikovane u fazu 3.

Izloženosti niskog kreditnog rizika

U skladu sa odrednicama MSFI 9 standarda, kreditni rizik finansijskog instrumenta smatra se niskim ako je nizak rizik neispunjenja obaveza finansijskog instrumenta, ako je dužnik sasvim sposoban u kratkom roku ispuniti svoje ugovorne obaveze u pogledu novčanih tokova te ako nepovoljne promjene privrednih i poslovnih uslova dugoročno mogu, no ne moraju nužno umanjiti sposobnost dužnika da ispuni svoje ugovorne obaveze u pogledu novčanih tokova.

Finansijski se instrumenti ne smatraju instrumentima niskog kreditnog rizika kada se rizik od gubitka na osnovu tih instrumenata smatra niskim samo zbog vrijednosti ili osiguranja kao obezbjeđenja. Finansijski instrumenti ne moraju dobiti vanjsku ocjenu da bi se smatrali instrumentima niskog kreditnog rizika, ali se moraju smatrati instrumentima niskog kreditnog rizika sa stajališta tržišnog sudionika uzimajući u obzir sve uvjete finansijskog instrumenta.

Kako Banka tokom istorije nije zabilježila kreditne gubitke koji proističu iz depozita, kredita ili bilo kojih drugih plasmana ili izloženosti prema domaćim ili stranim bankama (finansijskim institucijama) kao ni izloženosti u hartije od vrijednosti navedene izloženosti se mogu smatrati finansijskom imovinom niskog rizika.

Prelasci po fazama

(i) Prelazak u fazu 1

Prilikom inicijalnog prepoznavanja sva finansijska aktiva koja spada u djelokrug MSFI 9 (osim POCI aktive) je alocirana u fazu 1 i zahtijeva obračun 12-to mjesečnih očekivanih gubitaka.

(ii) Prelazak u fazu 2

Značajan porast kreditnog rizika u odnosu na inicijalno prepoznavanje za izloženosti koje nisu dio portfolija niskog kreditnog rizika vodi prelazak u fazu 2 prema kriterijima boniteta i kašnjenja klijenta pravna i fizička lica iz tabele date tačkom 5 ovog poglavlja.

Izlazak iz faze 2 tj. povratak u fazu 1 za pravna, fizička lica i S.M.E. (kod kojih je pomjeranje uslovljeno danima kašnjenja) je za klijente A, B i C moguć ukoliko klijent na kraju obračunskog perioda ispunjava uslov za pripadnost fazi 1.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.8 Finansijski instrumenti (nastavak)

3.8.8 Umanjenje vrijednosti finansijske imovine i rezervacija (nastavak)

Prelasci po fazama (nastavak)

Izuzetak od prethodnog stava odnosi se na performing-restrukture za koje je potreban istek probnog perioda od 6 mjeseci od datuma restrukturiranja, pod uslovom da na kraju izvještajnih perioda u probnom periodu nema kašnjenja većih od 30 dana;

Banka takođe može i na osnovu individualne odluke i procjene povećanja kreditnog rizika, određene izloženosti svrstati u fazu 2.

Obzirom da se rejting hartija od vrijednosti prati po skali, pad ispod boniteta B2(Moody's) ili B(S&P) se smatra uslovom za prelazak u fazu 2. Svaka HoV će se posmatrati na individualnom nivou.

(iii) Prelazak u fazu 3

Kriteriji za alokaciju klijenta u fazu 3 su objektivni dokazi o umanjenju vrijednosti, a prema definiciji to su:

1. postoji kašnjenje u otplati duže od 90 dana,
2. postoje drugi kvalitativni faktori koji ukazuju na objektivni dokaz obezvređenja – procjena neizvjesnosti za ispunjavanja obaveza dužnika,
3. restruktura koja je označena kao non-performing,
4. raskinuti ugovori, stečaj ili likvidacija, POCl
5. klijenti sa trenutnim bonitetom D ili E.

Prelazak izloženosti iz faze 3 u fazu 2 i iz faze 2 u fazu 1 je moguć samo fazno i to:

- uslov za prelaz iz stage 3 u stage 2 je moguć nakon isteka roka od 3 mjeseca pod uslovom da na kraju izvještajnih perioda u toku probnog perioda nisu zabilježena kašnjenja veća od 90 dana, ukoliko je uslov za stage 3 bilo kašnjenje veće od 90 dana, odnosno da su ispunjeni uslovi pripadnosti stage-u 2;
- Izlazak iz faze 2 tj. povratak u fazu 1 za pravna, fizička lica I S.M.E. (kod kojih je pomjeranje uslovljeno danima kašnjenja) je za klijente A, B I C moguć ukoliko klijent na kraju obračunskog perioda ispunjava uslov za pripadnost stage-u 1.

Izuzetak od prethodnog perioda odnosi se na non -performing kredite za koje je potreban istek probnog perioda od 12 mjeseci od datuma restrukturiranja, pod uslovom na kraju izvještajnih perioda u probnom periodu nema kašnjenja većih od 90 dana kao i POCl imovina koja se uvijek posmatra na nivou očekivanih gubitaka na cjeloživotnom nivou.

Obzirom da se rejting hartija od vrijednosti prati po skali, pad ispod boniteta B3(Moody's) ili B-(S&P) se smatra uslovom za prelazak u fazu 3.

Pripadnost fazi kod klijenata sa većim brojem pojedinačnih izloženosti opredjeljuje ona sa najvećim kašnjenjem u otplati.

POCl imovina

Za POCl imovinu, očekivani kreditni gubici se uvijek procjenjuju na nivou cjeloživotnog trajanja, i ne mogu se procjenjivati na nivou dvanaestomjesečnih očekivanih gubitaka. Finansijska imovina koja se nalazi u fazi 3 i na kojoj se radi restruktura ili promjena uslova, će biti označena kao POCl imovina.

Principi obezvređenja bilansne aktive i vanbilansnih stavki

MSFI zahtijevaju pojedinačnu procjenu pojedinačno značajnih potraživanja i grupnu procjenu potraživanja koja nijesu pojedinačno značajna.

Shodno tome, Banka vrši identifikovanje stavki bilansne aktive i očekivanog gubitka po osnovu rizičnih stavki i obračunava adekvatan iznos tog obezvređenja, odnosno očekivanog gubitka, na :

- Pojedinačnoj osnovi materijalno značajnih potraživanja u statusu neispunjavanja obaveza tj. defaultu;
- Grupnoj osnovi (grupna procjena za potraživanja koja nijesu pojedinačno značajna u defaultu);
- Grupnoj osnovi (grupna procjena pojedinačno značajnih stavki koje nijesu u defaultu).

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.8 Finansijski instrumenti (nastavak)

3.8.8 Umanjenje vrijednosti finansijske imovine i rezervacija (nastavak)

(i) Pojedinačna osnova procjene očekivanih gubitaka

Procjena očekivanih gubitaka na pojedinačnoj osnovi odnosi se na izloženosti prema klijentima čija izloženost prelazi prag materijalnosti i koji su u statusu neispunjenja obaveza tj. defaulta. Procjena očekivanih gubitaka na pojedinačnoj osnovi se radi na osnovu procjene očekivanih novčanih tokova iz otplate kredita ili iz kolaterala. Očekivani scenariji se rade u tri scenarija sa različitim vjerovatnoćom. Iznos obezvređenja predstavlja diskontovanu vrijednost novčanih tokova kroz scenarije naplate ponderisane njihovom vjerovatnoćom.

- Procjena novčanih tokova iz otplate kredita

Procjena novčanih tokova iz nastavka otplate kredita se vrši na osnovu procjene za svakog klijenta individualno u skladu sa očekivanjem novčanih tokova (bilo na osnovu pretpostavki iz prethodnog perioda ili usmenog/pismenog dogovora sa klijentom). Očekivani novčani tokovi su rezultat vjerovatnoćom ponderisanog rezultata kako je to objašnjeno u ovoj Metodologiji – dio uključivanje budućih informacija.

- Procjena novčanih tokova iz kolaterala

U skladu sa politikom Banke o prihvatljivosti i efektivne vrijednosti kolaterala, procjena novčanih tokova koja se očekuje realizacijom kolaterala se, takođe, bazira na principu vjerovatnoćom ponderisanih rezultata. Očekivana efektivna vrijednost kolaterala se posmatra kroz scenarija očekivanja naplate te se diskontuje originalnom efektivnom kamatnom stopom na dan izvještavanja. Obračun obezvređenja se posmatra na neto principu i detaljno je objašnjeno u poglavlju pojedinačni obračun obezvređenja.

Procjena očekivanih gubitaka na grupnoj osnovi se radi za svu ostalu finansijsku imovinu koja nije predmet pojedinačne procjene i za koju nije utvrđeno obezvređenje. Procjena očekivanih gubitaka na grupnoj osnovi se radi prema fazama definisanim ovom Metodologijom i to:

- a. za fazu 1 na nivou dvanaestomjesečnih gubitaka;
- b. za fazu 2 na nivou cjeloživotnih očekivanih gubitaka;
- c. za fazu 3 na nivou cjeloživotnih očekivanih gubitaka za koje je vjerovatnoća ulaska u status neispunjenja obaveza jednaka 1.

Procjena očekivanih kreditnih gubitaka se radi jednom kvartalno.

Grupna procjena očekivanih gubitaka se radi prema grupama sa sličnim karakteristikama kreditnog rizika, a imajući u vidu trenutnu veličinu i strukturu kreditnog portfolija Banke.

Risk parametri u obračunu očekivanih gubitaka

(i) Obračunavanje 12-to mjesečnog i cjeloživotnog PD-a

Dvanaestomjesečni PD

PD se direktno računa iz matrica migracije (koje sadrže vjerovatnoću prelaska između dva statusa u određenom vremenskom periodu) praćenjem u svim segmentima za izloženosti koje nisu u defaultu tokom dvanaest mjeseci i odražava procenat izloženosti koji je prešao u status defaulta tokom tog perioda. Dobijene vrijednosti PD će se koristiti kao osnova obračuna za sve segmente portfolija.

Vjerovatnoća neizvršenja može varirati u različitim životnim fazama kredita, pa je sa aspekta vjerovatnoće migracije, bitno sve stadijume trajanja kredita uzeti u obzir. Promjene vremenskih perioda za potrebe obračuna PD, mogu se utvrditi množenjem matrica odgovarajućim brojem puta, kako bi se procijenio odgovarajući vremenski horizont. PD za period od 12 mjeseci dobija se računanjem broja migracija na početku i na kraju perioda.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.8 Finansijski instrumenti (nastavak)

3.8.8 Umanjenje vrijednosti finansijske imovine i rezervacija (nastavak)

Na osnovu broja dana kašnjenja Banka će klasifikovati sledeće grupe (buckete), i to:

Bucket	Kreditno stanje	Dani kašnjenja
1	Obezvređenje prije default-a	0 - 30 dana
2	Obezvređenje prije default-a	31 - 60 dana
3	Obezvređenje prije default-a	61 - 90 dana
4	Obezvređenje poslije default-a	90+ dana

Dvanaestomjesečni parametar rizičnosti PD u i-tom statusu i godini t definisan je kao:

$$PD_i(t) = \frac{N_{[t-1, t]}^{i \rightarrow \text{default}}}{N_{t-1}^i}$$

gdje je:

$N_{[t-1, t]}^{i \rightarrow \text{default}}$ - broj prelaza iz stanja 'i' u stanje 'default' za vremenski period [t-1, t)

N_{t-1}^i - broj plasmana u i-tom stanju, mjereno u godini (t-1).

Za obračunavanje PD za retail portfolio, migracione matrice se baziraju na nivou partije. Za corporate portfolio migracione matrice se baziraju na nivou klijenta.

Za obračunavanje dvanaestomjesečnih gubitaka koristiće se PD dobijen na osnovu dvanaestomjesečnih matrica korigovan za makroekonomsko prilagođavanje ponderisano vjerovatnoćom kako je to opisano u uvodu – uključivanje budućih informacija.

Cjeloživotni PD

Obzirom da prema zahtjevu standarda Banka mora obračunati očekivane gubitke za izloženosti koje su svrstane u faze 2 i 3 na cjeloživotnom nivou, Banka mora obračunati vrijednosti PD-a koje će koristiti pri obračunu cjeloživotnih očekivanih gubitaka.

Prilikom obračuna cjeloživotnih vrijednosti PD-a, koristiće se isti format matrica koji se koristi za obračun dvanaestomjesečnih vrijednosti PD-a.

Korak 1:

Polazeći od vrijednosti PD na dvanaestomjesečnom nivou prema matrici migracije, Banka će množenjem matrica obračunati kumulativnu vjerovatnoću PD za ročnosti do 5 godina, od kada dalje do maksimalne ročnosti finansijskih instrumenata u portfoliju podrazumijeva konstantne vrijednosti kumulativne vjerovatnoće po bucketima.

Množenje migracionih matrica bazira na pristupu Markovskih lanaca i računa se putem formule:

$$T_t = T_{t-1} \times T = \dots = T^t,$$

gdje je:

T - jednogodišnja migraciona matrica.

*Napomena: Množenje matrica nema osobinu komutativnosti i je označeno znakom 'x'.

Korak 2:

Na osnovu dobijenih kumulativnih vrijednosti PD-a za različite ročnosti i buckete, Banka će obračunati uslovne vjerovatnoće PD-a za iste ročnosti i buckete (pretpostavka, da je određena izloženost prešla u default u godini n, pod pretpostavkom da je „preživjela“ do godine n-1).

Prelazak iz kumulativne na uslovnu vjerovatnoću se dobija Bayesovim pristupom:

$$PD_{\text{uslovni}}(t) = \frac{PD_{\text{kumulativni}}(t) - PD_{\text{kumulativni}}(t-1)}{1 - PD_{\text{kumulativni}}(t-1)}$$

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.8 Finansijski instrumenti (nastavak)

3.8.8 Umanjenje vrijednosti finansijske imovine i rezervacija (nastavak)

Korak 3:

Na osnovu dobijenih uslovnih vjerovatnoća PD-a, Banka će iz istih matrica obračunati marginalne vrijednosti PD-a koja označava default tačno u godini n za sve ročnosti i buckete. Za marginalne vrijednosti PD-a od 5-te godine dalje, Banka će koristiti konstantan jednostavni ponderisani prosjek marginalnih vrijednosti PD-a do te godine.

Banka računa marginalnu vjerovatnoću koristeći formulu:

$$PD_{\text{marginalni}}(t) = PD_{\text{uslovni}}(t) \cdot (1 - PD_{\text{kumulativni}}(t-1))$$

*Napomena: Marginalni, kumulativni i uslovni PD u prvoj godini (t=1) su isti, zato je svejedno koji se koristi prilikom računanja dvanaestomjesečnih kreditnih gubitaka. Kod cjeloživotnih kreditnih gubitaka se koristi samo marginalni PD. Radi dalje konsistentnosti, za vrijednost parametra rizičnosti PD smatramo vrijednost marginalne vjerovatnoće PD.

Korak 4:

Dobijene marginalne vrijednosti PD-a za sve ročnosti i buckete, Banka će koristiti makroekonomska prilagođavanja kako je to opisano u uvodu – uključivanje budućih informacija.

PD za hartije od vrijednosti

Parametar PD za hartije od vrijednosti se koristi prema vrijednostima i skali rating agencije Moody's, odnosno S&P, te u skladu sa prognozom očekivanja promjene ratinga u narednoj godini se radi makroekonomska prilagođavanje ponderisano vjerovatnoćom kako je to opisano u uvodu.

(ii) LGD

Obzirom na nedostatak podataka po kojem bi se modelirao parametar LGD-a na dvanaestomjesečnom i cjeloživotnom nivou, prijedlog za korištenje LGD-a je prema ekspertnoj procjeni kao konstanta u svim obračunima, uzimajući u obzir i posebnosti tržišta, kao i do sada realiziranih povrata na klijente u defaultu.

Br.	Naziv i oznaka segmenta	Opis segmenta	LGD
1.	Centralna Banka (CB) i Vlada CG	Izloženost prema Centralnoj Banci Crne Gore iznad obavezne rezerve I Vladi CG	0,02
2.	Finansijske institucije (FI)	Izloženosti prema finansijskim institucijama	0,05

Za obračun LGD-a u segmentu Corporate-pravna lica kao i u segmentu Retail-fizička lica, koristiće se formula:

$$LGD = (1 - CR) * \left(\frac{EAD - \max\{0, \text{efektivna vrijednost kolaterala}\}}{EAD} \right)$$

gdje je:

LGD – Loss Given Default,

CR – Cure Rate, stopa ozdravljanja dobijena iz migracijskih matrica na 12-mjesečnom nivou (za stage 3 iznosi 0)

Za slučaj da je efektivna vrijednost kolaterala jednaka ili veća od iznosa EAD-a, a s ciljem da LGD ne bude jednak nuli, u formuli $\left(\frac{EAD - \max\{0, \text{efektivna vrijednost kolaterala}\}}{EAD} \right)$ se koristi fiksna vrijednost od 5% .Procenat je određen ekspertski na način da u obzir uzima visoku vrijednost kolaterala, a s druge strane uzima u obzir odrednicu MSFI 9 da procjena očekivanih kreditnih gubitaka treba uvijek odražavati mogućnost da nastanu kreditni gubici čak i ako je najvjerovatniji izostanak kreditnog gubitka (MSFI 9, 5.5.41).

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.8 Finansijski instrumenti (nastavak)

3.8.8 Umanjenje vrijednosti finansijske imovine i rezervacija (nastavak)

Parametar LGD nije makroekonomski popravljjen, obzirom da se prilagođavanje radi na nivou PD-a, a uzeto je u obzir množenjem u formuli obezvređenja.

Za obračun obezvređenja u okviru homogenih grupa Corporate sa prvoklasnim kolateralom i Retail sa prvoklasnim kolateralom, Banka će primjenjivati fiksni procenat u iznosu od 0.1% u odnosu na EAD.

(iii) Izloženost (EAD)

Za iznos izloženosti u svrhu obračuna očekivanih kreditnih gubitaka na dvanaestomjesečnom i cjeloživotnom nivou se uzima iznos izloženosti prema definiciji u uvodu, a prema planu amortizacije odnosno balon otplate u zavisnosti od tipa kredita.

Za vanbilansne izloženosti kao osnovica za obračun obezvređenja, upotrebljava se iznos vanbilansne izloženosti zajedno sa faktorom kreditne konverzije kako je to definisano ovom Metodologijom (tj. kao produkt vanbilasne izloženosti i faktora kreditne konverzije).

(iv) Faktor kreditne konverzije (CCF)

Definisano članom 13. Odluke o adekvatnosti kapitala, upotrebljavaju se vrijednosti faktora kreditne konverzije za različite tipove vanbilansne izloženosti.

Obračun obezvređenja

(i) Obračun obezvređenja na grupnoj osnovi

Obračun ispravke vrijednosti za plasmane na grupnoj osnovi se vrši prema formulama ispod za sve segmente, a za one klijente, kod kojih je ne postoji objektivni dokaz o obezvređenju ukoliko se radi o materijalno značajnim klijentima ili za klijente kod kojih postoji dokaz o obezvređenju, ali čija izloženost nije materijalna.

- Obračun 12mjesečnih očekivanih kreditnih gubitaka

Za izloženosti koje su klasifikovane u fazu 1 i za koje se obračunava očekivani kreditni gubitak na dvanaestomjesečnoj nivou na grupnoj osnovi, upotrebljava se formula:

$$12EL = PD_s \cdot LGD_s \cdot EAD_s$$

gdje je:

12EL	Dvanaestomjesečni očekivani gubitak
EADs	Izloženost u momentu izvještajnog datuma
PDs	Vjerovatnoća ulaska u status neizvršenja obaveze prilagođena za buduća očekivanja
LGDs	Gubitak u slučaju defaulta tj. stopa oporavka koja ukazuje na to koji je dio (postotak) ugovora koji su se nalazili u statusu neizvršenja obaveze izašao na prirodan način (uzimajući u obzir i vrijednost kolatarala za pojedinačne ugovore) tokom datog vremenskog perioda

- Obračun cjeloživotnih očekivanih kreditnih gubitaka

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.8 Finansijski instrumenti (nastavak)

3.8.8 Umanjenje vrijednosti finansijske imovine i rezervacija (nastavak)

Za izloženosti koje su klasifikovane u fazu 2 i 3, a za koje se obračun očekivanih cjeloživotnih kreditnih gubitaka radi na grupnoj osnovi, upotrebljava se formula:

(a) Za nedefaultne izloženosti

$$LEL = \sum_{t=1}^{\text{Ročnost}} EAD_s[t] \cdot mPD_s[t] \cdot LGD_s[t]$$

gdje je:

LEL	cjeloživotni očekivani kreditni gubitak
mPDs[t]	za makroekonomska očekivanja kroz vjerovatnoćom ponderirane scenarije prilagođen vektor PD-a
LGDs[t]	Vektor LGD-a
EADs[t]	Vektor izloženosti kreditnom riziku
DFs[t]	Diskontni faktor

(b) Za defaultne izloženosti

Upotrebljava se ista formula kao i u prethodnom dijelu s tim da je PD vektor=1 po svim tačkama krive.

(ii) Obračun obezvređenja na pojedinačnoj osnovi

Nakon što se izvrši selekcija pojedinačno značajnih plasmana i utvrdi postojanje jednog ili više objektivnih dokaza obezvređenja potraživanja, obezvređenje se procjenjuje na pojedinačnoj osnovi.

Iznos obezvređenja u skladu sa MSFI se računa kao razlika između knjigovodstvene vrijednosti sredstava i sadašnje vrijednosti vjerovatnoćom ponderisanih scenarija procijenjenih novčanih tokova diskontovanih na sadašnju vrijednost odnosno vrijednost na dan izvještavanja. Obezvređenje (P_{ind}) se na pojedinačnoj osnovi obračunava kao:

$$P_{ind} = CA - RA$$

gdje je:

CA	Knjigovodstvena vrijednost finansijskih sredstava
RA	Iznos koji Banka očekuje da naplati po pojedinačno obezvređenom sredstvu kroz vjerovatnoćom ponderisane scenarije. RA se definiše kao sadašnja vrijednost procijenjenih budućih novčanih tokova CF _t .

Obračun RA je prikazan u sljedećoj matematičkoj formuli:

$$RA = \sum_{t=0}^t \frac{CF_t}{(1+r)^t}$$

pri čemu je:

t Očekivani period naplate potraživanja od strane Banke. Novčani tokovi se dodaju mjesečno.

Procjena iznosa koji Banka očekuje da naplati po pojedinačno obezvređenom sredstvu se radi u skladu sa principom vjerovatnoćom ponderisanih pretpostavki, tako da banka radi procjenu u dva različita scenarija kojima dodjeljuje vjerovatnoću i iznos naplate, a konačan iznos RA zbir iznosa naplate po scenariju ponderisanog sa njegovom vjerovatnoćom.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.8 Finansijski instrumenti (nastavak)

3.8.8 Umanjenje vrijednosti finansijske imovine i rezervacija (nastavak)

Faktor diskontovanja r označava inicijalno ugovorenu efektivnu kamatnu stopu obračunatu za određeni kredit ukoliko se radi o kreditu koji je klasifikovan u fazu 3, odnosno kreditno prilagođenoj efektivnoj kamatnoj stopi ukoliko se radi o POCI imovini.

Banka razmatra sljedeću vezu između godišnje EKS i mjesečne EKS.
 $EKS_{p.m.} = (1 + EKS_{p.a.})^{1/12} - 1$

Procjena klijenta sastoji se od procjene budućih novčanih tokova. Očekivane buduće novčane tokove čine:

Budući novčani tokovi iz naplate kredita;
 Budući novčani tokovi iz naplate kolaterala;

Za diskontovanje novčanih tokova koristi se efektivna kamatna stopa ili kreditno prilagođena efektivna kamatna stopa (iskazana na mjesečnom nivou) u zavisnosti o kojem tipu imovine se

radi.

Za obračun ispravki vrijednosti na stavke vanbilansa i diskontovanje novčnih tokova, efektivna kamatna stopa se može utvrditi na jedan od sljedećih načina:

Kod odobrenih, a neiskorišćenih kredita – postoji efektivna kamatna stopa;
 Kod garancija, akreditiva i ostalih vanbilansnih potraživanja Banka će koristiti kamatnu stopu od 10%.

Dodatno, uzima se u obzir ročnost od 12-24 mjeseci, smatra se da bi se potencijalna vanbilansna stavka ukoliko bi pala na teret Banke pretvorila u kredit, ročnosti 12-24 mjeseci i eventualno svi ostali uslovi koji bi uticali na visinu efektivne kamatne stope.

U excel aplikaciju unose se sljedeći parametri koji se smatraju značajnim:

- Ugovorena efektivna kamatna stopa;
- Datum odobrenja i datum dospelja plasmana;
- Očekivana naplata iz tokova gotovine (glavnica, kamata, naknada) iz originalnog plana otplate ili korigovanog u skladu sa docnjom ili iskustvom;
- Očekivana naplata iz kolaterala, ukoliko se naplata ne očekuje iz tokova gotovine. Kolateral se unosi umanjeno za odgovarajući haircut, definisan procedurom.

Uzimajući u obzir odrednicu MSFI 9 da procjena očekivanih kreditnih gubitaka treba uvijek odražavati mogućnost da nastanu kreditni gubici čak i ako je najvjerovatniji izostanak kreditnog gubitka Banka e definisati procenat od 0.1% kao minimalni iznos obezvrijedjenja po pojedinačnoj partiji.

Prezentacija

Ispravka vrijednosti za ECL u bilansu stanja se prikazuje na sledeći način:

- Za finansijska sredstva koja se vrednuju po amortizovanoj vrijednosti, ispravka vrijednosti umanjuje bruto knjigovodstvenu vrijednost finansijskog sredstva;
- Za vanbilansne izloženosti (preuzete obaveze za nepovučene kredite i finansijske garancije) obezvrijeđenje se priznaje kao rezerva u pasivi bilansa stanja;
- Za djelimično povučene kreditne linije gdje Banka ne može odvojeno da identifikuje ECL, očekivani kreditni gubici bi trebalo zajedno da budu iskazani, kao odbitna stavka bruto knjigovodstvene vrijednosti povučenih kreditnih linija. Rezervisanje se evidentira u meri u kojoj kombinovani ECL premašuje bruto knjigovodstvenu vrijednost sredstva;
- Za dužničke instrumente koji su klasifikovani kao FVOCl ispravka vrijednosti se ne priznaje u bilansu stanja, budući da knjigovodstvena vrijednost ovih sredstava mora da bude jednaka njihovoj fer vrijednosti.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.8 Finansijski instrumenti (nastavak)

3.8.8 Umanjenje vrijednosti finansijske imovine i rezervacija (nastavak)

(Primjenjivo prije 1. januara 2018. godine)

Za svrhe obračuna ispravke vrijednosti kreditnih potraživanja i vjerovatnog gubitka po vanbilansnim stavkama, Banka je do 1. januara 2018. godine primjenjivala Metodologiju za procjenu obezvređenja bilansne aktive i vjerovatnog gubitka po vanbilansnim stavkama.

Prilikom procjene vrijednosti obezvređenja finansijskih sredstava, Banka je polazila od računovodstvenih propisa koji se primjenjuju u Crnoj Gori, i to:

- Procjena obezvređenja se bazira na nastalim gubicima, umjesto na očekivanim ili budućim gubicima. Obezvređenje se priznaje isključivo u trenutku nastajanja;
- Mora da postoji objektivni dokaz obezvređenja, koji proističe iz jednog ili više događaja nastalih nakon inicijalnog priznavanja sredstava (događaj gubitka);
- Neophodno je obezbjediti, da obezvređenje nije priznato prilikom inicijalnog priznavanja sredstava;
- Obezvređenje se priznaje kako na pojedinačnoj tako i na grupnoj (portfolio) osnovi;
- Obračun obezvređenja se bazira na procjeni očekivanih budućih novčanih tokova finansijskog sredstva;
- Novčani tokovi finansijskog sredstva koje se vrijednuje po amortizovanoj vrijednosti se diskontuju korišćenjem ugovorene efektivne kamatne stope.

Računovodstveni propisi važeći u Crnoj Gori zahtijevaju pojedinačnu procjenu pojedinačno značajnih potraživanja i grupnu procjenu potraživanja koja nijesu pojedinačno značajna. Shodno tome, Banka vrši identifikovanje stavki bilansne aktive i vjerovatnog gubitka po osnovu vanbilansnih stavki i obračunava adekvatan iznos tog obezvređenja, odnosno vjerovatnog gubitka, na:

- Pojedinačnoj osnovi (pojedinačna procjena pojedinačno značajnih potraživanja);
- Grupnoj osnovi (grupna procjena za potraživanja koja nijesu pojedinačno značajna);
- Grupnoj osnovi (grupna procjena pojedinačno značajnih stavki za koje se procjena prvo izvršila na pojedinačnoj osnovi ali nijesu pojedinačno obezvređene).

Banka na kvartalnoj osnovi procjenjuje da li postoji objektivni razlog za obezvređivanje izloženosti ili grupe izloženosti. Ako Banka procijeni da se desio događaj koji negativno utiče na očekivane novčane tokove, izloženost se reklasifikuje iz zdravih u loše kredite/izloženosti.

Objektivnim dokazom o obezvređenju stavki bilansne aktive, odnosno vjerovatnog gubitka po osnovu vanbilansnih stavki, smatraju se podaci o jednom ili više nastalih događaja koji negativno utiču na sposobnost dužnika da uredno izvršava svoje obaveze prema Banci.

Procjenu obezvređenja stavki bilansne aktive i vjerovatnog gubitka po osnovu vanbilansnih stavki za pojedinačno značajna potraživanja, Banka je dužna da vrši na pojedinačnoj osnovi.

Pojedinačno značajnim smatra se izloženost prema jednom licu ili grupi povezanih lica iznad EUR 20 hiljada (za pravna i fizička lica). Pojedinačno značajnim smatra se i postojanje docnje po materijalno značajnim iznosima (kašnjenje u izmirivanju obaveza po kreditima duže od 30 dana za pravna, odnosno 90 za fizička lica, iznad utvrđenog praga materijalnosti od EUR 200 za pravna lica, odnosno EUR 20 za fizička lica).

Objektivni dokazi obezvređenja posebno su definisani za pravna i fizička lica. Na portfolio preduzetnika Banka primjenjuje iste kriterijume kao za pravna lica.

Ukoliko postoje objektivni dokazi za umanjenje vrijednosti izloženosti vrši se testiranje, i u slučaju potrebe, računovodstveno priznavanje ispravke vrijednosti bilansne aktive odnosno vjerovatnog gubitka po vanbilansnim stavkama. Obezvređenje ili gubitak po izloženosti postoji odmah kada se ustanovi da nije moguće naplatiti cjelokupno potraživanje.

Procjena budućih novčanih tokova se vrši na bazi dana kašnjenja, finansijske situacije klijenta, kolaterala i troškova njihove realizacije.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.8 Finansijski instrumenti (nastavak)

3.8.8 Umanjenje vrijednosti finansijske imovine i rezervacija (nastavak)

Kreditni za pravna lica (uključujući mala i srednja preduzeća)

Svi plasmani preko EUR 20 hiljada pojedinačno se procjenjuju. Dodatno, svi plasmani dati pravnim licima smatraju se pojedinačno značajnim, ukoliko postoji docnja po materijalno značajnim iznosima (kašnjenje u izmirivanju obaveza po bilo kom kreditu klijenta duže od 30 dana, za sve izloženosti iznad EUR 200).

Objektivni dokazi koji ukazuju da je došlo do obezvređenja kredita pravnim licima jesu:

- Značajne finansijske teškoće izdavaoca ili dužnika;
- Kršenje ugovora/odnosno kašnjenje ili neizmirivanje kamate ili glavnice;
- Banka odobrava dužniku, zbog ekonomskih ili pravnih razloga koje se odnose na finansijske teškoće dužnika, koncesiju koju zajmodavac u suprotnom ne bi razmatrao;
- Postaje vjerovatno da će dužnik ući u stečaj ili finansijsku reorganizaciju;
- Vidljivi podaci koji ukazuju da postoji mjerljivo smanjenje budućih novčanih tokova grupe ili finansijskih sredstava od inicijalnog priznavanja tih sredstava, iako se još uvijek smanjenje ne može identifikovati sa pojedinačnim finansijskim sredstvom u grupi, uključujući: a) nepovoljne promjene u statusu plaćanja dužnika ili dužnika u grupi (odnosno povećanja broja zaostalih plaćanja zbog problema u sektoru) i b) negativne tržišne uslove gdje klijent posluje;
- Restrukturiranje kredita – ukoliko su uslovi ugovora modifikovani u korist dužnika, bez opravdanosti kroz poboljšanje kreditne sposobnosti ili promjene u tržišnim cijenama (odnosno kamatnim stopama). Ovi restrukturirani krediti takođe uključuju kredite koji nijesu u skladu sa opštom Kreditnom politikom Banke, po kojoj se odobravaju novi plasmani;
- Pogoršanje likvidnosti klijenta/smanjenje obrtnog kapitala;
- Značajno smanjenje osnovnih sredstava;
- Gubitak iznad visine kapitala;
- Značajno smanjenje kapitala;
- Ostale relevantne informacije.

Za sve plasmane date pravnim licima, ukoliko se utvrdi postojanje jednog ili više objektivnih dokaza obezvređenja, vrši se procjena obezvređenja na pojedinačnoj osnovi.

Plasmani kod kojih se pojedinačnom procjenom ne utvrdi obezvređenje, procjenjuju se na grupnoj osnovi, zajedno sa portfeljom malih kredita.

Nakon što se izvrši selekcija pojedinačno značajnih kredita i utvrdi postojanje jednog ili više objektivnih dokaza obezvređenja potraživanja, obezvređenje se procjenjuje na pojedinačnoj osnovi. Iznos obezvređenja u skladu sa MSFI se računa kao razlika između knjigovodstvene vrijednosti sredstava i sadašnje vrijednosti procijenjenih novčanih tokova diskontovanih ugovorenom efektivnom kamatnom stopom.

Procjena klijenta sastoji se od procjene budućih novčanih tokova. Očekivane buduće novčane tokove čine:

- Budući novčani tokovi iz naplate kredita iz redovnih aktivnosti;
- Budući novčani tokovi iz naplate kolaterala.

Procjena otplate kredita može se izvesti iz plana otplate kredita, korigovanjem originalnog plana otplate, na način koji je dogovoren sa klijentom ili vjerovatan ili bi neke promjene bolje prikazale trenutnu klijentovu situaciju.

Prilikom procjenjivanja novčanih tokova iz kolaterala, Banka polazi od liste prihvatljivih kolaterala. Ostale kolaterale Banka tretira kao neprihvatljive i nenaplative. Banka će procjenu otplate iz čvrstih kolaterala vršiti uz odgovarajući haircut i u okviru definisanog plana otplate. Procjena naplativog iznosa iz kolaterala nastaje kao rezultat kombinacije iskustva Banke, direktnih troškova prinudne naplate i vrijednosti kolaterala u trenutku prodaje. U zavisnosti od frekventnosti ažuriranja procjene kolaterala, prilikom pojedinačne procjene, Banka će razmotriti potencijalne troškove prinudne naplate iz kolaterala i potencijalne promjene u vrijednosti kolaterala.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.8 Finansijski instrumenti (nastavak)

3.8.8 Umanjenje vrijednosti finansijske imovine i rezervacija (nastavak)

Kreditni stanovništvu

Svi plasmani klijenta ili lica povezanog sa njim koji su pojedinačno značajni (ukupna izloženost veća EUR 20 hiljada) pojedinačno se procjenjuju. Dodatno, svi plasmani klijenta bez obzira da li su pojedinačno značajni ali kod kojih postoji kašnjenje u izmirivanju obaveza više od 90 dana, iznad utvrđenog praga materijalnosti (EUR 20) pojedinačno se procjenjuju, kako bi se utvrdilo postojanje objektivnih dokaza obezvređenja.

Objektivnim dokazima obezvređenja smatraju se:

- Značajne finansijske teškoće dužnika (npr. ukupne mjesečne obaveze dužnika dostižu ili prelaze iznos mjesečnih primanja dužnika);
- Kršenje ugovora/odnosno kašnjenje ili neizmirivanje kamate ili glavnice;
- Pokretanje sudskih sporova protiv dužnika;
- Restrukturiranje kredita – ukoliko su uslovi ugovora modifikovani u korist dužnika, bez opravdanosti kroz poboljšanje kreditne sposobnosti ili promjene u tržišnim cijenama (odnosno kamatnim stopama). Ovi restrukturirani krediti takođe uključuju kredite koji nijesu u skladu sa opštom Kreditnom politikom Banke, po kojoj se odobravaju novi plasmani;
- Blokada računa fizičkog lica;
- Ostale relevantne informacije.

Za sve plasmane date stanovništvu, kod kojih se pojedinačno ne utvrdi postojanje objektivnih dokaza obezvređenja, obračun obezvređenja se vrši na grupnoj osnovi, zajedno za portfeljom malih kredita.

Rezervacije

U skladu sa važećom Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama („Sl. list CG”, br.22/12, 55/12, 57/13, 44/17 i 82/17), Banka je dužna da, zavisno od vjerovatnoće ostvarivanja gubitka, stavku aktive klasifikuje u jednu od sljedećih klasifikacionih grupa:

- Klasifikaciona grupa A (Dobra aktiva) - klasifikuje se kredit i druga potraživanja kod kojih postoje čvrsto dokumentovani dokazi da će biti naplaćeni u skladu sa ugovorenim uslovima u punom iznosu;

- Klasifikaciona grupa B (Aktiva sa posebnom napomenom), sa podgrupama B1 i B2 - klasifikuje se kredit za koji postoji mala vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, ali taj kredit mora biti predmet posebne pažnje banke, jer bi potencijalni rizik, ukoliko ne bi bio adekvatno praćen, mogao da dovede do slabijih perspektiva u pogledu njegove naplate.

- Klasifikaciona grupa C (Substandardna aktiva), sa podgrupama C1 i C2 - klasifikuje se kredit za koji postoji visoka vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, zbog jasno utvrđenih slabosti koje ugrožavaju njegovu otplatu.

- Klasifikaciona grupa D (Sumnjiva aktiva) klasifikuje se kredit za koji je naplata u cjelosti, imajući u vidu kreditnu sposobnost dužnika, vrijednost i mogućnost realizacije kolaterala, malo vjerovatna.

- Klasifikaciona grupa E (Gubitak) klasifikuje se kredit koje će biti u potpunosti nenaplativ, ili će biti naplaćen u neznatnom iznosu.

Obračun rezervacija vrši se na mjesečnoj osnovi.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.8 Finansijski instrumenti (nastavak)

3.8.8 Umanjenje vrijednosti finansijske imovine i rezervacija (nastavak)

Na osnovu urađene klasifikacije za stavke bilansne aktive i vanbilansne stavke, na mjesečnom nivou, Banka obračunava rezervacije za potencijalne gubitke, primjenom procenata iz sljedeće tabele:

Kategorija rizika	% rezervisanja	Dani kašnjenja
A	-	<30
B1	2	31-60
B2	7	61-90
C1	20	91-150
C2	40	151-270
D	70	271-365
E	100	>365

Banka je dužna da utvrđuje razliku između iznosa rezervacija za potencijalne gubitke, obračunatog u skladu sa gore navedenom tabelom i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke, izračunatog u skladu sa odredbama Odluke kojima se propisuje način vrednovanja stavki aktive primjenom međunarodnih računovodstvenih standarda.

Pozitivna razlika između obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravki vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke, predstavlja odbitnu stavku od sopstvenih sredstava banke.

Banka je razvila sveobuhvatnu strategiju postupanja sa nekvalitetnim kreditima za period od tri godine i utvrdila godišnje ciljeve vezane za smanjenje nivoa nekvalitetnih kredita (operativni ciljevi). „Nekvalitetnim kreditima“ smatraju se krediti koje je Banka primjenom propisanih kriterijuma iz Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom klasifikovala u klasifikacionu grupu „C“, „D“ ili „E“. Ova Strategija ima za cilj da kroz adekvatno praćenje strukture i kvaliteta kreditnog portfolija i kreditnog rizika koji proizilazi iz kreditnog portfolija, obezbijedi adekvatno upravljanje nekvalitetnim kreditima. Pozitivni efekti koje Banka ostvaruje odnose se na a) povećanje stabilnosti putem smanjenja nivoa rezervacija, povećanja razumne vjerovatnoće otplate kredita, a u krajnjem uspostavljanje djelotvornijeg sistema upravljanja rizicima što doprinosi očuvanju kapitala i b) ublažavanje gubitaka - posredstvom djelotvornog restrukturiranja (održivi zajmoprimci) i brzine oporavka.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.9. Nekretnine, postrojenja, oprema i nematerijalna sredstva

Nekretnine, postrojenja, oprema i nematerijalna sredstva iskazani su na dan 31. decembra 2018. godine po nabavnoj vrijednosti, umanjenoj za ispravku vrijednosti. Nabavnu vrijednost čini vrijednost po fakturi dobavljača, uvećana za zavisne troškove po osnovu nabavke i troškove dovođenja sredstva u stanje funkcionalne pripravnosti.

Amortizacija se ravnomjerno obračunava na nabavnu vrijednost primjenom sljedećih godišnjih stopa, s ciljem da se u potpunosti otpiše u toku njihovog korisnog vijeka trajanja. Obračun amortizacije počinje kada se sredstva stave u upotrebu.

	2018	Stopa u % 2017
Građevinski objekti	1	1
Računari i računarska oprema	20	20
Namještaj i druga oprema	11	11
Vozila	15	15
Ulaganje u tuđe objekte	15	15
Nematerijalna ulaganja	20	20

U skladu sa Zakonom o porezu na dobit pravnih lica („Sl. list CG” br. 80/04, 40/08, 86/09, 14/12, 61/13 i 055/16) vrijednost građevinskih objekata za poreske svrhe obračunava se primjenom proporcionalnog metoda, odnosno opreme i aplikativnih softvera primjenom degresivnog metoda za cijeli period, bez obzira na datum aktivacije. Građevinski objekti pripadaju grupi I na koju se primjenjuje stopa od 5%, dok su ostala sredstva, oprema i aplikativni softveri, raspoređeni u grupe od II do V, na koje se primjenjuju stope od 15% do 30%.

3.10. Ispravka vrijednosti materijalne i nematerijalne imovine

Na dan bilansa stanja, rukovodstvo Banke analizira vrijednosti po kojima je prikazana nematerijalna i materijalna imovina Banke. Ukoliko postoji indikacija da je neko sredstvo obezvredeno, nadoknadiv iznos te imovine se procjenjuje kako bi se utvrdio iznos obezvređenja. Ukoliko je nadoknadivi iznos nekog sredstva procijenjen kao niži od vrijednosti po kojoj je to sredstvo prikazano, postojeća vrijednost tog sredstva se umanjuje do visine nadoknadive vrijednosti.

Gubitak po osnovu obezvređenja vrijednosti imovine priznaje se kao rashod tekućeg perioda i iskazuje se u okviru ostalih rashoda. Ako naknadno dođe do situacije da gubitak zbog obezvređenja priznat u ranijim godinama ne postoji ili se smanjio, vrijednost sredstva se povećava do revidirane procjene o njegovoj naknadivoj vrijednosti, ali tako da povećana vrijednost po kojoj se sredstvo vodi ne bude veća od vrijednosti po kojoj bi se sredstvo vodilo da nije bio u prethodnim godinama priznat utvrđeni gubitak zbog obezvređivanja sredstava.

Rukovodstvo Banke smatra da ukupna vrijednost materijalne i nematerijalne imovine sa stanjem na dan 31. decembra 2018. godine nije precijenjena.

3.11. Rezervisanja

Rezervisanja se priznaju kada Banka ima važeću zakonsku ili izvedenu obavezu koja je rezultat prošlih događaja, kada postoji velika vjerovatnoća da će za podmirenje obaveze biti potreban odliv sredstava i kada je iznos obaveza pouzdano procijenjen.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.12. Stečena aktiva

Stečena aktiva predstavlja imovinu koja je postala vlasništvo Banke po osnovu naplate potraživanja za plasmane koji su bili obezbijeđeni navedenom imovinom. Banka evidentira primljena sredstva po nižoj od bruto knjigovodstvene vrijednosti potraživanja ili tržišne vrijednosti sredstva obezbijeđenja umanjenoj za troškove prodaje.

U skladu sa Odlukom o minimalnim standardima za ulaganja banaka u nepokretnosti i osnovna sredstva („Sl. list CG“, br. 24/09, 66/10, 58/11, 61/12, 13/13, 51/13, 16/15 i 82/17) ukupna ulaganja Banke u nepokretnosti i osnovna sredstva ne smiju biti veća od iznosa osnovnog kapitala Banke. Izuzetno, Banka može imati ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva i iznad nivoa osnovnog kapitala, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) iznos ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva koji prelazi iznos osnovnog kapitala banke izračunat u skladu sa stavom 1 ovog člana, Banka tretira kao odbitnu stavku pri izračunavanju ukupnog iznosa sopstvenih sredstava Banke;
- 2) nakon umanjenja osnovnog kapitala Banke izvršenog u skladu sa tačkom 1) ovog stava, nivo sopstvenih sredstava i koeficijent solventnosti Banke prelaze zakonom propisani minimum.

Za nepokretnost koju je stekla u zamjenu za potraživanja u postupku restrukturiranja duga, u stečajnom postupku, odnosno postupku likvidacije nad dužnikom Banke, u postupku reorganizacije dužnika u skladu sa propisima kojima se uređuje stečaj, ili u postupku izvršenja radi namirenja potraživanja, Banka je dužna da pri obračunavanju ukupnog iznosa ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva u obračun uključi vrijednost te nepokretnosti minimalno u sljedećim procentima:

- 3) 0% ako od dana sticanja nepokretnosti nije proteklo više od četiri godine;
- 4) 30% ako je od dana sticanja nepokretnosti proteklo više od četiri, ali ne više od pet godina;
- 5) 50% ako je od dana sticanja nepokretnosti proteklo pet, ali ne više od šest godina;
- 6) 75% ako je od dana sticanja nepokretnosti proteklo više od šest godina.

3.13. Beneficije za zaposlene

/a/ Doprinosi kojima se obezbjeđuje socijalna sigurnost zaposlenih

U skladu sa propisima koji se primjenjuju u Crnoj Gori, Banka je u obavezi da plaća doprinose državnim fondovima kojima se obezbjeđuje socijalna sigurnost zaposlenih. Ove obaveze uključuju doprinose za zaposlene na teret poslodavca u iznosima obračunatim po stopama propisanim relevantnim zakonskim propisima. Banka je, takođe, obavezna da od bruto plata zaposlenih obustavi doprinose i da ih, u ime zaposlenih, uplati tim fondovima. Doprinosi na teret poslodavca i doprinosi na teret zaposlenog se evidentiraju na teret rashoda perioda na koji se odnose.

/b/ Obaveze po osnovu otpremnina

Sadašnja vrijednost budućih obaveza u skladu sa Opštim kolektivnim ugovorom Crne Gore, kao što su otpremnine za odlazak u penziju nakon ispunjavanja uslova, po procjeni rukovodstva Banke, nemaju materijalno značajnijeg efekta na finansijske iskaze posmatrane u cjelini, ali, ipak, u skladu sa računovodstvenim propisima primjenljivim u Crnoj Gori, su izvršena rezervisanja po osnovu navedenih beneficija zaposlenih.

3.14. Obaveze po kreditima

Obaveze po kreditima se inicijalno priznaju po fer vrijednosti umanjenoj za nastale troškove transakcije. Obaveze za kredite se naknadno iskazuju po amortizovanoj vrijednosti. Sve razlike između ostvarenog priliva (umanjenoj za troškove transakcije) i vrijednosti otplata, priznaju se u bilansu uspjeha u periodu korišćenja kredita primjenom metode efektivne kamatne stope.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

4. RAČUNOVODSTVENE PROCJENE I PRETPOSTAVKE

Rukovodstvo vrši procjene i donosi pretpostavke koje utiču na vrijednost sredstava i obaveza u narednoj finansijskoj godini. Računovodstvene procjene i pretpostavke se kontinuirano vrednuju i zasnivaju se na istorijskom iskustvu i drugim faktorima, uključujući očekivanja budućih događaja za koje se vjeruje da će u datim okolnostima biti razumna.

Rukovodstvo vrši procjene i pretpostavke koje se odnose na budućnost. Rezultirajuće računovodstvene procjene će, po definiciji, retko biti jednake ostvarenim rezultatima. Procjene i pretpostavke koje sadrže rizik da će prouzrokovati materijalno značajne korekcije knjigovodstvene vrijednosti sredstava i obaveza u toku naredne finansijske godine su prikazane u daljem tekstu.

Primenjivo samo na 2018. godinu

4.1 Gubici od umanjenja vrijednosti finansijske imovine

Mjerenje umanjenja vrijednosti u skladu sa MSFI 9 i MRS 39 za sve kategorije finansijske imovine zahtijeva procjenu iznosa i vrijeme budućih novčanih tokova i vrijednosti kolaterala prilikom utvrđivanja gubitaka od umanjenja vrijednosti i procjene značajnog povećanja kreditnog rizika. Ove procjene su podstaknute brojnim faktorima, te promjenama koje mogu rezultirati različitim nivoima rezervisanja za umanjenje vrijednosti. Obračun ECLa Banke predstavlja izlazne podatke kompleksnih modela sa nizom pretpostavki u vezi sa izborom varijabli i njihovim međuzavisnostima.

Elementi ECL modela koji se razmatraju računovodstvene procjene uključuju:

- Klasifikacija finansijskih sredstava: procjena poslovnog modela za upravljanje finansijskim sredstvima i procjena da li ugovoreni uslovi finansijskih sredstava zadovoljavaju SPPI test;
- Definisane kriterijuma Banke za procjenu da li je došlo do značajnog povećanja kreditnog rizika finansijskog sredstva u odnosu na inicijalno priznavanje, definisanje metodologije za uključivanje prospektivnih informacija za obračun ECL i izbor i odobrenje modela koji se koriste za obračun ECL;
- Razvoj ECL modela, uključujući različite formule i izbor ulaznih podataka.

Primenjivo na 2018. i 2017. godinu

4.2 Pravična (fer) vrijednost

Računovodstveni propisi važeći u Crnoj Gori predviđaju objelodanjivanje pravične (fer) vrijednosti finansijskih sredstava i finansijskih obaveza u napomenama uz finansijske iskaze. Za navedene potrebe, pravična (fer) vrijednost je definisana kao iznos za koji se neko sredstvo može razmijeniti, ili obaveza izmiriti, u transakciji između dobro obaviještenih i voljnih strana, međusobno suočenih. Obaveza Banke je da objelodani sve informacije u vezi sa pravičnom (fer) vrijednošću sredstava, potraživanja i obaveza za koje postoje raspoložive tržišne informacije i za koje se identifikuje materijalno značajna razlika između knjigovodstvenih vrijednosti i pravične (fer) vrijednosti.

U Crnoj Gori ne postoji dovoljno tržišno iskustvo, stabilnost i likvidnost kod kupovine i prodaje finansijskih sredstava i obaveza, kao i ostalih finansijskih instrumenata, i zvanične tržišne informacije nisu u svakom trenutku raspoložive. Stoga, pravičnu (fer) vrijednost nije moguće pouzdano utvrditi u uslovima nepostojanja aktivnog tržišta, kako to zahtijevaju računovodstveni propisi važeći u Crnoj Gori. Po mišljenju rukovodstva Banke, iznosi objelodanjeni u finansijskim iskazima odražavaju realnu vrijednost koja je u datim okolnostima najvjerodostojnija i najkorisnija za potrebe izvještavanja u skladu sa računovodstvenim propisima Crne Gore i propisima Centralne banke Crne Gore koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka. Za iznos identifikovanih procijenjenih rizika da knjigovodstvena vrijednost neće biti realizovana, vrši se ispravka vrijednosti na osnovu odluke rukovodstva Banke.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

4. RAČUNOVODSTVENE PROCJENE I PRETPOSTAVKE (nastavak)

4.3 Potencijalne obaveze

Potencijalne obaveze obuhvataju rezervisanja za otpremnine i rezervisanja za sudske sporove. Za potrebe obračuna i vrednovanja potencijalnih obaveza rukovodstvo Banke definiše pretpostavke o vjerovatnoći i iznosu odliva resursa, odnosno potencijalnom ishodu i iznosu obaveza po osnovu sudskih sporova.

4.4 Korisni vijek trajanja nematerijalnih sredstava, nekretnina, postrojenja i opreme

Određivanje korisnog vijeka trajanja nematerijalnih sredstava, nekretnina, postrojenja i opreme se zasniva na prethodnom iskustvu sa sličnim sredstvima, kao i na anticipiranom tehničkom razvoju i promjenama na koje utiče veliki broj ekonomskih ili industrijskih faktora. Adekvatnost određenog korisnog vijeka trajanja se preispituje na godišnjem nivou ili kada god postoji indikacija da je došlo do značajne promjene faktora koji su predstavljali osnov za određivanje korisnog vijeka trajanja.

Zbog značaja stalnih sredstava u ukupnoj aktivi Banke, uticaj svake promjene u navedenim pretpostavkama može imati materijalno značajan uticaj na finansijski položaj Banke, kao i na rezultate njenog poslovanja.

Primjenjivo samo na 2017. godinu

Ispravka vrijednosti

Banka vrši pregled potraživanja i drugih plasmana u cilju procjene ispravke vrijednosti i rezervisanja na mjesečnom nivou. Kod utvrđivanja da li gubitke po osnovu obezvređenja potraživanja i drugih plasmana treba priznati u bilansu uspjeha, Banka procjenjuje da li postoje informacije/dokazi koje ukazuju na postojanje mjerljivog smanjenja procenjenih budućih tokova gotovine na grupnom nivou, pre nego što je takve gubitke moguće identifikovati na nivou pojedinačnog potraživanja, odnosno plasmana. Informacije koje mogu ukazati na gubitke po osnovu potraživanja i plasmana uključuju: neredovnost i kašnjenje u izmirivanju obaveza, tržišni i ekonomski uslovi na lokalnom nivou koji uslovljavaju kašnjenja u izmirivanju obaveza i slično. Procjene rukovodstva o obezvređenju potraživanja i drugih plasmana putem procjene budućih tokova gotovine se baziraju na stvarnim gubicima iz prošlosti, koji su realizovani na finansijskim sredstvima sa sličnim rizikom i sličnim uzrocima obezvređenja. Metodologija i pretpostavke od kojih se polazi pri definisanju iznosa i perioda priliva gotovine po osnovu plasmana su predmet redovne provere u cilju svođenja na minimum razlike između procenjenih gubitaka i stvarnih gubitaka.

5.

OBJAVE EFEKATA PRVE PRIMJENE MSFI 9

Usklađivanje knjigovodstvene vrijednosti po MRS 39 sa iznosima po MSFI 9 na dan 01. januar 2018. godine je prikazano u nastavku:

	MRS 39 31.12.2017.					MSFI 9 01.01.2018.				
	Kategorija	Bruto	Neto	Reklasifikovano	Ispravka vrijednosti	Bruto	Neto	Kategorija		
I. Pregled aktive										
Gotovina i sredstva kod centralne banke	L&R ¹	108.046	108.046	-	-	108.046	108.046	AC ³		
Kredit i potraživanja od banaka i drugih finansijskih institucija	L&R	26.070	26.070	-	11	26.070	26.059	AC		
Kredit i potraživanja od komitenata	L&R	62.981	61.914	-	1.346	62.981	61.634	AC		
Ostala finansijska sredstva	L&R	60	45	-	15	60	46	AC		
Ostala sredstva	L&R	5.851	5.851	-	25	5.851	5.826	AC		
II. Vanbilansne stavke										
Plative garancije	L&R	1.284	1.283	-	29	1.284	1.255	AC		
Činidbene garancije	L&R	284	284	-	9	284	275	AC		
Preuzete neopozive obaveze	L&R	14.534	14.524	-	188	14.534	14.346	AC		
Ostalo	L&R	1.172	1.172	-	80	1.172	1.092	AC		
III Finansijska sredstva do dospjeća	HTM ²	8.795	-	(8.795)	-	-	-	-		
Reklasifikovano u: finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali rezultat⁷	-	-	-	8.795	5	8.795	8.790	FVOCI ⁵		
IV Finansijska sredstva raspoloživa za prodaju	AFS ⁴	13.885	-	(13.885)	-	-	-	-		
Reklasifikovano u: finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali rezultat⁷	-	-	-	13.885	21	13.885	13.864	FVOCI ⁵		
V Finansijska sredstva raspoloživa za prodaju	AFS ⁴	580	-	(580)	-	-	-	-		
Reklasifikovano u: finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali rezultat⁷	-	-	-	580	-	580	580	FVOCI ⁶		
Ukupno (I+II+III+IV+V)		243.542	219.189	-	1.729	243.542	241.813			

5. OBJAVE EFEKATA PRVE PRIMJENE MSFI 9 (nastavak)

L&R1– krediti i plasmani u skladu sa MRS 39 klasifikacijom
HTM2-stavke do dospjeća u skladu sa MRS 39 klasifikacijom
AC3 – amortizovani trošak u skladu sa MSFI 9 klasifikacijom
AFS4 – stavke raspoložive za prodaju u skladu sa MRS 39 klasifikacijom
FVOCI5 – stavke koje se vrednuju po fer vrijednosti kroz ostali rezultat u skladu sa MSFI 9 klasifikacijom
FVOCI-opcija6 - stavke koje se vrednuju po fer vrijednosti kroz ostali rezultat u skladu sa MSFI 9 klasifikacijom
FVPL7– stavke koje se vrednuju po fer kroy bilans uspjeha namijenje trgovanju u skladu sa MRS 39 klasifikacijom, odnosno po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha u skladu sa MSFI 9 klasifikacijom
Napomena: prikazane neto vrijednosti finansijskih sredstava koji se vrednuju po fer vrijednosti kroz ostali rezultat su umanjene za iznos obezvredjenja za kreditni rizik, iako ista nisu odbitna stavka od bruto iznosa aktive

Uticao prelaska na MSFI 9 na rezerve i zadržanu dobit je slijedeći, pri čemu naredna tabela usklađuje ukupno početno rezervisanje za kreditne gubitke po MRS 39 i rezervisanja za kredite i ugovore po finansijskim garancijama u skladu sa MRS 37 Rezervisanja, Potencijalne obaveze i Potencijalna Imovina sa ECL rezervisanjima za kreditne gubitke po MSFI 9:

	U hiljadama EUR		
	Ispravka vrijednosti		
	31.12.2017.	MSFI 9	01.01.2018.
I. Pregled aktive			
Gotovina i sredstva kod centralne banke	-	-	-
Kreditni i potraživanja od banaka i drugih finansijskih institucija	-	11	11
Kreditni i potraživanja od komitenata	1.067	280	1.347
Ostala finansijska sredstva	15	(1)	14
Finansijska sredstva (hartije od vrijednosti) ¹	-	26	26
Ostala sredstva	-	25	25
II. Vanbilansne stavke			
Plative garancije	1	28	29
Činidbene garancije	-	9	9
Preuzete neopozive obaveze	10	178	188
Ostalo	-	80	80
Ukupno (I+II)	1.093	636	1.729

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA

6.1. Uvod

Banka je u svome poslovanju izložena različitim rizicima od kojih su najznačajniji:

- kreditni rizik;
- tržišni rizik;
- rizik likvidnosti;
- operativni rizik.

Akta strategije, politike, procedure i druga akta za upravljanje rizicima su dizajnirana da identifikuju i analiziraju rizike, da definišu odgovarajuće limite i kontrole za upravljanje rizicima, kao i da prate izloženost Banke pojedinim rizicima. Akta za upravljanje rizicima su predmet redovne kontrole u cilju adekvatnog odgovora na nastale promjene na tržištu, proizvodima i uslugama.

Služba za nadzor, upravljanje i izvještavanje o rizicima odgovorna je za praćenje izloženosti Banke pojedinim rizicima o čemu se mjesečno izvještava Komitet za upravljanje aktivom i pasivom i Odbor direktora.

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.2. Kreditni rizik

Banka je izložena kreditnom riziku koji predstavlja rizik da dužnici neće biti u mogućnosti da dugovanja prema Banci izmire u potpunosti i na vrijeme. Kreditni rizik je identifikovan kao najznačajniji rizik u portfoliju Banke. Banka vrši rezervisanja za gubitke po osnovu umanjenja vrijednosti, a koji se odnose na gubitke nastale na dan bilansa stanja. Značajne promjene u privredi, odnosno stanju pojedinih privrednih grana koje čine osnov kreditnog portfolija Banke, mogle bi dovesti do gubitaka koji se razlikuju od gubitaka po osnovu kojih je izvršeno rezervisanje na dan bilansa stanja. Stoga rukovodstvo Banke oprezno upravlja izloženošću kreditnom riziku.

6.2.1. Upravljanje kreditnim rizikom

Izloženost kreditnom riziku ispoljava se kao rizik finansijskog gubitka koji nastaje kao posljedica nemogućnosti dužnika da ispuni sve ugovorene obaveze prema Banci. Strateško opredjeljenje Banke usmjereno je ka povećanju učešća plasmana manjih iznosa odobrenih malim i srednjim preduzećima i građanima; pružanju finansijske podrške zdravim projektima (klijentima i sektorima malih i srednjih preduzeća) i osiguranju optimalne diversifikacije rizika i izvora prihoda u pravcu povećanja rentabilnosti i segmentu pružanja postojećih proizvoda i usluga, kao i promovisanju i afirmaciji novih. Banka upravlja preuzetim kreditnim rizikom tako što određuje limite u odnosu na velike kredite, pojedinačne korisnike kredita i povezana lica. Pomenuti rizici se kontinuirano prate i predmet su stalne kontrole.

Upravljanje izloženošću kreditnom riziku vrši se redovnom analizom sposobnosti korisnika kredita i potencijalnih korisnika kredita da otplaćuju obaveze po osnovu kamate i glavnice.

Preuzete i potencijalne obaveze po osnovu kredita

Primarna svrha ovih instrumenata je da se obezbijedi da sredstva budu dostupna klijentu u skladu sa zahtjevima. Garancije i aktivirani akreditivi predstavljaju neopozive garancije Banke da će izvršiti plaćanje u slučaju da klijent ne može da ispuni svoje obaveze prema trećim stranama, i stoga nose isti kreditni rizik kao i krediti. Dokumentarni i komercijalni akreditivi – koji predstavljaju pisanu izjavu o obavezi Banke preuzetoj u ime klijenta, a kojom se trećem licu daje ovlaštenje da kod Banke vuče mjenice do iznosa dogovorenog posebnim uslovima – su obezbijeđeni osnovnom isporukom robe na koju se odnose, te stoga, nose manji rizik nego direktna pozajmica.

6.2.2. Rezervisanja za gubitke po osnovu umanjenja vrijednosti u skladu sa računovodstvenim propisima važećim u Crnoj Gori

Za stavke bilansne aktive i vanbilansa po osnovu kojih je izložena kreditnom riziku, Banka vrši procjenu obezvredjenja (za stavke bilansne aktive), odnosno procjenu vjerovatnog gubitka (za vanbilansne stavke). U skladu sa metodologijom, Banka je sva finansijska sredstva podijelila u grupe (portfolija) sa sličnim karakteristikama kreditnog rizika, a imajući u vidu trenutnu veličinu i strukturu kreditnog portfolija Banke, segmentacija je izvršena na: plasmane pravnim licima i preduzetnicima i plasmane stanovništvu. Banka na dan izvještavanja, utvrđuje da li je došlo do umanjenja vrijednosti finansijskog sredstva. Objektivni dokazi koji ukazuju da je došlo do obezvredjenja plasmana su objašnjeni u napomeni 3.8.8.

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.2. Kreditni rizik (nastavak)

6.2.3. Maksimalna izloženost kreditnom riziku po bilansnim i vanbilansnoj evidenciji

UKUPNA IZLOŽENOST KREDITNOM RIZIKU

	31.12.2018.		31.12.2017.	
	Bruto	Neto	Bruto	Neto
I. Pregled aktive				
Gotovina i sredstva kod Centralne banke	93.503	93.503	108.046	108.046
Kredit i potraživanja od banaka i drugih finansijskih institucija	17.119	17.113	26.070	26.070
Kredit i potraživanja od komitenata	92.874	91.165	62.981	61.914
Ostala finansijska sredstva	23	10	60	45
Hartije od vrijednosti	54.235	54.235	22.680	22.680
Ostala sredstva	2.484	2.458	1.562	1.562
II. Vanbilansne stavke				
Plative garancije	2.129	2.073	1.284	1.284
Činidbene garancije	835	825	282	282
Preuzete neopozive obaveze	2.942	2.914	14.533	14.522
Ostalo	723	683	1.172	1.172
Ukupno (I+II)	266.867	264.979	238.670	237.577

Katalogom prihvatljivih kolaterala definišu se tipovi kolaterala (instrumenti osiguranja naplate plasmana Banke) i utvrđuje koje stvari i prava imaju tretman kolaterala, odnosno koje stvari i prava i pod kojim uslovima Banka uzima u obzir prilikom analize i procjene kreditnog rizika dužnika. Upravljanje kreditnim rizikom na taj način se djelimično kontroliše.

Uzimajući u obzir rizik promjene vrijednosti kolaterala, prilikom procjenjivanja novčanih tokova iz kolaterala, Banka na sve nepokretnosti primjenjuje hair-cut od najmanje 30%, pa do 70% zavisno od tipa kolaterala i lokacije, dok se na kolateral u vidu zaloge na pokretnim stvarima primjenjuje hair-cut od 90%.

Tipovi instrumenata obezbjeđenja su:

- depoziti;
- pravo zaloge na industrijskim mašinama, hartijama od vrijednosti, zalihama i vozilima;
- hipoteke na nepokretnostima i fiducijarni prenos vlasništva;
- mjenice;
- ovlašćenja;
- administrativne zabrane;
- žiranti i
- polise osiguranja.

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.2. Kreditni rizik (nastavak)

6.2.4. Krediti i potraživanja

KREDITI I POTRAŽIVANJA OD KOMITENATA, BANAKA I DRUGIH
FINANSIJSKIH ORGANIZACIJA

31.12.2018.	S1	S2	S3	Ukupno	Ispravka vrijednosti S1	Ispravka vrijednosti S2	Ispravka vrijednos ti S3	Ukupno ispravka vrijednos ti	U hiljadama EUR	
									Neto	
Stambeni	612	74	40	726	5	10	5	20	706	
Gotovinski	1.322	232	677	2.231	46	10	436	492	1.739	
Turistički	35	89	449	573	-	1	90	91	482	
Ostalo	543	4	50	597	4	1	21	26	571	
Mikrobiznis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Ukupno	2.512	399	1.216	4.127	55	22	552	629	3.498	
Velika i srednja preduzeća	75.090	5.718	2.788	83.596	364	392	270	1.026	82.570	
Mala preduzeća	66	1	46	113	1	-	46	47	66	
Država	5.000	-	-	5.000	5	-	-	5	4.995	
Ostalo	38	-	-	38	2	-	-	2	36	
Privredni klijenti	80.194	5.719	2.834	88.747	372	392	316	1.080	87.667	
Ukupno	82.706	6.118	4.050	92.874	427	414	868	1.709	91.165	
Banke	17.119	-	-	-	6	-	-	-	17.113	

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.2. Kreditni rizik (nastavak)

6.2.4. Krediti i potraživanja (nastavak)

1.1.2018.	S1	S2	S3	Ukupno	Ispravka vrijednosti S1	Ispravka vrijednosti S2	Ispravka vrijednosti S3	Ukupno ispravka vrijednosti	U hiljadama EUR	
									Neto	
Stambeni	761	9	77	847	5	-	44	49	798	
Gotovinski	1.542	292	900	2.734	45	28	341	414	2.320	
Turistički	179	33	492	704	-	1	87	88	616	
Ostalo	74	-	33	107	1	-	17	18	89	
Mikrobiznis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Ukupno	2.556	334	1.502	4.392	51	29	489	569	3.823	
stanovništvo										
Velika i srednja preduzeća	48.027	1.909	3.454	53.390	290	75	336	701	52.689	
Mala preduzeća	122	-	67	189	1	-	67	68	121	
Država	5.000	-	-	5.000	5	-	-	5	4.995	
Ostalo	8	-	2	10	4	-	-	4	6	
Privredni klijenti	53.157	1.909	3.523	58.589	300	75	403	778	57.811	
Ukupno	55.713	2.243	5.025	62.981	351	104	892	1.347	61.634	
Banke	26.070	-	-	-	11	-	-	-	26.059	

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.2. Kreditni rizik (nastavak)

6.2.4. Krediti i potraživanja (nastavak)

U hiljadama EUR

31.12.2017.	Neproblematična potraživanja	Problematična potraživanja	Ukupno	Ispravka vrijednosti neproblematičnih potraživanja	Ispravka vrijednosti problematičnih potraživanja	Ukupna ispravka vrijednosti	Neto
Stambeni	770	77	847	11	44	55	792
Gotovinski	1.876	858	2.734	35	308	343	2.391
Turistički	223	481	704	3	110	113	591
Ostalo	74	33	107	-	15	15	92
Mirko biznis	-	-	-	-	-	-	-
Ukupno stanovništvo	2.943	1.449	4.392	49	477	526	3.866
Velika i srednja preduzeća	49.419	3.971	53.390	142	331	473	52.917
Mala preduzeća	122	67	189	1	67	68	121
Država	5.000	-	5.000	-	-	-	5.000
Ostalo	10	-	10	-	-	-	10
Privredni klijenti	54.551	4.038	58.589	143	398	541	58.048
Ukupno	57.494	5.487	62.981	192	875	1.067	61.914
Potraživanja od banaka	26.070	-	-	-	-	-	26.070

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.2. Kreditni rizik (nastavak)

6.2.4. Krediti i potraživanja (nastavak)

PROMENE ISPRAVKI VRIJEDNOSTI POTRAŽIVANJA U BILANSU STANJA

	31.12.2017.	1.1.2018.	Povećanje ispravke vrijednosti	Ukidanje ispravke vrijednosti	Druge promjene	31.12.2018.
Stanovništvo	526	569	314	(252)	-	629
Privredni kljenti	541	778	602	(300)	(2)	1.080
Ukupno	1.067	1.347	916	(552)	(2)	1.709
Potraživanja od banaka	-	11	-	(5)	-	6

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.2. Kreditni rizik (nastavak)

6.2.4. Krediti i potraživanja (nastavak)

a) Podaci o izloženosti kreditnom riziku po sektorima i kategorijama potraživanja, statusu obezvređenja i broju dana docnje:

Neobezvređena potraživanja po danima docnje - neproblematična potraživanja

POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA-STAGE 1					U hiljadama EUR	
	31.12.2018.	Nije u docnji	Docnja do 30 dana	Od 31- 60 dana	Od 61- 90 dana	Ukupno
Stambeni		147	465	-	-	612
Gotovinski		802	520	-	-	1.322
Turistički		5	30	-	-	35
Ostalo		30	513	-	-	543
Mikro biznis		-	-	-	-	-
Ukupno stanovništvo		984	1.528	-	-	2.512
Velika i srednja preduzeća		71.874	3.216	-	-	75.090
Mala preduzeća		55	11	-	-	66
Država		5.000	-	-	-	5.000
Ostalo		-	33	-	5	38
Privredni klijenti		76.929	3.260	-	5	80.194
Ukupno		77.913	4.788	-	5	82.706
od čega: restrukturirana Potraživanja od banaka		29	27	-	-	56
		17.119	-	-	-	17.119

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.2. Kreditni rizik (nastavak)

6.2.4. Krediti i potraživanja (nastavak)

a) Podaci o izloženosti kreditnom riziku po sektorima i kategorijama potraživanja, statusu obezvređenja i broju dana docnje: (nastavak)

1.1.2018.	Nije u docnji	Docnja do 30 dana	Od 31-60 dana	Od 61-90 dana	U hiljadama EUR Ukupno	
Stambeni	225	536	-	-	761	
Gotovinski	949	593	-	-	1.542	
Turistički	98	81	-	-	179	
Ostalo	65	9	-	-	74	
Mikro biznis	-	-	-	-	-	
Ukupno stanovništvo	1.337	1.219	-	-	2.556	
Velika i srednja preduzeća	40.836	7.191	-	-	48.027	
Mala preduzeća	79	-	43	-	122	
Država	5.000	-	-	-	5.000	
Ostalo	8	-	-	-	8	
Privredni klijenti	45.923	7.191	43	-	53.157	
Ukupno	47.260	8.410	43	-	55.713	
od čega: restrukturirana Potraživanja od banaka	62	108	-	-	170	
	26.070	-	-	-	26.070	
POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA-STAGE 2					U hiljadama EUR	
31.12.2018.	Nije u docnji	Docnja do 30 dana	Od 31-60 dana	Od 61-90 dana	Preko 90 dana	Ukupno
Stambeni	-	71	3	-	-	74
Gotovinski	5	64	120	43	-	232
Turistički	-	24	65	-	-	89
Ostalo	-	-	4	-	-	4
Mikro biznis	-	-	-	-	-	-
Ukupno stanovništvo	5	159	192	43	-	399
Velika i srednja preduzeća	1.628	2.869	1.221	-	-	5.718
Mala preduzeća	-	-	-	1	-	1
Država	-	-	-	-	-	-
Ostalo	-	-	-	-	-	-
Privredni klijenti	1.628	2.869	1.221	1	-	5.719
Ukupno	1.633	3.028	1.413	44	-	6.118
od čega: restrukturirana Potraživanja od banaka	119	1.248	3	-	-	1.370
	-	-	-	-	-	-

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.2. Kreditni rizik (nastavak)

6.2.4. Krediti i potraživanja (nastavak)

a) Podaci o izloženosti kreditnom riziku po sektorima i kategorijama potraživanja, statusu obezvređenja i broju dana docnje: (nastavak)

1.1.2018.	Nije u docnji	Docnja do 30 dana	Od 31-60 dana	Od 61-90 dana	Preko 90 dana	U hiljadama EUR Ukupno
Stambeni	-	-	-	9	-	9
Gotovinski	-	-	145	147	-	292
Turistički	-	15	18	-	-	33
Ostalo	-	-	-	-	-	-
Mikro biznis	-	-	-	-	-	-
Ukupno stanovništvo	-	15	163	156	-	334
Velika i srednja preduzeća	57	1.381	428	43	-	1.909
Mala preduzeća	-	-	-	-	-	-
Država	-	-	-	-	-	-
Ostalo	-	-	-	-	-	-
Privredni klijenti	57	1.381	428	43	-	1.909
Ukupno	57	1.396	591	199	-	2.243
od čega: restrukturirana	-	206	23	31	-	260
Potraživanja od banaka	-	-	-	-	-	-

NEOBEZVREĐENA POTRAŽIVANJA PO DANIMA DOCNJE - NEPROBLEMATIČNA POTRAŽIVANJA

31.12.2017.	Nije u docnji	Docnja do 30 dana	Od 31-60 dana	Od 61-90 dana	Preko 90 dana	U hiljadama EUR Ukupno
Stambeni	225	536	-	-	-	761
Gotovinski	1.054	702	-	-	-	1.756
Turistički	98	96	11	-	-	205
Ostalo	12	8	-	-	-	20
Mikro biznis	-	-	-	-	-	-
Ukupno stanovništvo	1.389	1.342	11	-	-	2.742
Velika i srednja preduzeća	33.900	3.664	281	-	-	37.845
Mala preduzeća	79	41	-	-	-	120
Država	5.000	-	-	-	-	5.000
Ostalo	9	-	-	-	-	9
Privredni klijenti	38.988	3.705	281	-	-	42.974
Ukupno	40.377	5.047	292	-	-	45.716
od čega: restrukturirana	52	314	-	-	-	366
Potraživanja od banaka	26.070	-	-	-	-	26.070

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.2. Kreditni rizik (nastavak)

6.2.4. Krediti i potraživanja (nastavak)

a) Podaci o izloženosti kreditnom riziku po sektorima i kategorijama potraživanja, statusu obezvređenja i broju dana docnje: (nastavak)

Obezvrijeđena potraživanja po danima docnje - problematična potraživanja

31.12.2018.	Nije u docnji	Docnja do 30 dana	Od 31-60 dana	Od 61-90 dana	Preko 90 dana	U
						hiljadama EUR
						Ukupno
Stambeni	-	-	-	-	40	40
Gotovinski	30	5	-	5	637	677
Turistički	-	-	-	-	449	449
Ostalo	-	-	-	-	50	50
Mikro biznis	-	-	-	-	-	-
Ukupno stanovništvo	30	5	-	5	1.176	1.216
Velika i srednja preduzeća	1.453	183	734	48	370	2.788
Mala preduzeća	-	-	-	-	46	46
Država	-	-	-	-	-	-
Ostalo	-	-	-	-	-	-
Privredni klijenti	1.453	183	734	48	416	2.834
Ukupno	1.483	188	734	53	1.592	4.050
od čega: restrukturirana	869	-	734	30	825	2.458
Potraživanja od banaka	-	-	-	-	-	-

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.2. Kreditni rizik (nastavak)

6.2.4. Krediti i potraživanja (nastavak)

a) Podaci o izloženosti kreditnom riziku po sektorima i kategorijama potraživanja, statusu obezvređenja i broju dana docnje: (nastavak)

1.1.2018.	Nije u docnji	Docnja do 30 dana	Od 31-60 dana	Od 61-90 dana	Preko 90 dana	U hiljadama EUR Ukupno
Stambeni	-	-	-	-	77	77
Gotovinski	15	14	1	-	870	900
Turistički	-	-	-	-	492	492
Ostalo	-	-	-	-	33	33
Mikro biznis	-	-	-	-	-	-
Ukupno stanovništvo	15	14	1	-	1.472	1.502
Velika i srednja preduzeća	1.383	259	929	202	681	3.454
Mala preduzeća	-	-	-	-	67	67
Država	-	-	-	-	-	-
Ostalo	2	-	-	-	-	2
Privredni klijenti	1.385	259	929	202	748	3.523
Ukupno	1.400	273	930	202	2.220	5.025
od čega: restrukturirana	-	141	929	-	923	1.993
Potraživanja od banaka	-	-	-	-	-	-

OBEZVRIJEĐENA POTRAŽIVANJA PO DANIMA DOCNJE
- PROBLEMATIČNA POTRAŽIVANJA

31.12.2017.	Nije u docnji	Docnja do 30 dana	Od 31-60 dana	Od 61-90 dana	Preko 90 dana	U hiljadama EUR Ukupno
Stambeni	-	-	-	-	77	77
Gotovinski	15	4	-	-	839	858
Turistički	-	-	-	-	481	481
Ostalo	-	-	-	-	33	33
Mikro biznis	-	-	-	-	-	-
Ukupno stanovništvo	15	4	-	-	1.430	1.449
Velika i srednja preduzeća	1.587	636	929	161	658	3.971
Mala preduzeća	-	-	-	-	67	67
Država	-	-	-	-	-	-
Ostalo	-	-	-	-	-	-
Privredni klijenti	1.587	636	929	161	725	4.038
Ukupno	1.602	640	929	161	2.155	5.487
od čega: restrukturirana	-	95	929	-	912	1.936
Potraživanja od banaka	-	-	-	-	-	-

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.2. Kreditni rizik (nastavak)

6.2.4. Krediti i potraživanja (nastavak)

a) Podaci o izloženosti kreditnom riziku po sektorima i kategorijama potraživanja, statusu obezbeđenja i broju dana docije: (nastavak)

Pregled problematičnih potraživanja, sredstava obezbeđenja za ista potraživanja kao i promjena na ovim potraživanjima data je u narednim tabelama:
 POTRAŽIVANJA OD KLJENATA-
 STAGE 3
 U hiljadama
 EUR

31.12.2018.

	Bruto izloženost	Ispravka vrijednosti	S 3 potraživanja	Restruktuirana S 3 potraživanja	Ispravka vrijednosti S 3	Učešće S3 potraživanja u bruto izloženosti	Iznos sredstava obezbeđenja za S3
Stanovništvo	4.416	629	1.216	639	552	27,54%	4.261
Stambeni	726	20	40	-	5	5,51%	88
Gotovinski	2.521	492	677	222	436	26,85%	1.680
Turistički	573	91	449	417	90	178,35%	1.491
Ostalo	596	26	50	-	21	8,39%	1.002
Mirko biznis	-	-	-	-	-	-0,00%	-
Privredni klijenti	89.458	1.080	2.834	1.819	316	3,16%	5.983
Poljoprivreda	84	43	42	-	42	50,00%	87
Prerađivačka industrija	832	153	302	186	144	36,30%	503
Električna energija	142	31	142	-	31	100%	520
Građevinarstvo	15.571	43	18	-	1	0,12%	81
Trgovina na veliko i malo	4.128	156	89	30	15	2,16%	235
Uslužne djelatnosti	14.099	196	909	869	18	6,45%	1.573
Aktivnosti u vezi sa nekretninama	32.081	32	-	-	-	0,00%	-
Ostalo	22.521	426	1.332	734	65	5,91%	2.984
Ukupno	93.874	1.709	4.050	2.458	868	4,31%	10.244
Potraživanja od banaka	-	-	-	-	-	-	-

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.2. Kreditni rizik (nastavak)

6.2.4. Krediti i potraživanja (nastavak)

a) Podaci o izloženosti kreditnom riziku po sektorima i kategorijama potraživanja, statusu obezbeđenja i broju dana dcnje: (nastavak)

POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA-
STAGE 3

	Bruto izloženost	Ispravka vrijednosti	S 3 potraživanja	Restruktuirana S 3 potraživanja	Ispravka vrijednosti S 3	Učešće S3 potraživanja u bruto izloženosti	Iznos sredstava obezbeđenja za S3
1.1.2018.							
Stanovništvo	4.596	569	1.502	674	489	32,68%	6.067
Stambeni	847	49	77	-	44	9,09%	153
Gotovinski	2.938	414	900	242	341	30,63%	2.937
Turistički	704	88	492	432	87	69,89%	2.359
Ostalo	107	18	33	-	17	30,84%	618
Mirko biznis	-	-	-	-	-	0,00%	-
Privredni klijenti	58.385	778	3.523	1.319	403	6,03%	8.318
Pojoprivreda	111	62	63	-	62	56,76%	207
Prerađivačka industrija	1.710	180	614	410	137	35,91%	1.637
Električna energija	161	38	161	-	38	100%	520
Građevinarstvo	16.535	60	55	-	26	0,33%	143
Trgovina na veliko i malo	5.181	180	213	46	40	4,11%	761
Uslužne djelatnosti	13.687	72	858	-	18	6,26%	1.859
Aktivnosti u vezi sa nekretninama	-	-	-	-	-	0,00%	-
Ostalo	21.000	186	1.559	863	82	2,48%	3.191
Ukupno	62.981	1.347	5.025	1.993	892	7,98%	14.385
Potraživanja od banaka	-	-	-	-	-	-	-

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.2. Kreditni rizik (nastavak)

6.2.4. Krediti i potraživanja (nastavak)

a) Podaci o izloženosti kreditnom riziku po sektorima i kategorijama potraživanja, statusu obezvređenja i broju dana davnice: (nastavak)

PROBLEMATIČNA
POTRAŽIVANJA

31.12.2017.

	Bruto izloženost	Ispravka vrijednosti	Problematična potraživanja	Restruktuirana problematična potraživanja	Ispravka vrijednosti problematičnih potraživanja	Učešće problematičnih potraživanja u bruto izloženosti (%)	U hijjadama EUR Iznos sredstava obezbeđenja za problematična potraživanja
Stanovništvo	4.596	526	1.449	663	477	31,53%	5.618
Stambeni	847	54	77	-	44	9,09%	153
Gotovinski	2.938	342	858	231	308	29,20%	2.818
Turistički	704	113	481	432	109	68,32%	2.029
Ostalo	107	17	33	-	16	30,84%	618
Mirko biznis	-	-	-	-	-	0,00%	-
Privredni klijenti	58.385	541	4.038	1.273	398	6,92%	10.809
Poljoprivreda	111	63	63	-	63	56,76%	207
Prerađivačka industrija	1.710	155	687	410	148	40,17%	1.738
Električna energija	161	45	161	-	45	100%	520
Građevinarstvo	16.535	38	187	-	26	1,12%	2.150
Trgovina na veliko i malo	5.181	39	332	-	13	6,41%	839
Uslužne djelatnosti	13.687	35	926	-	14	6,76%	1.951
Aktivnosti u vezi sa nekretninama	-	-	-	-	-	0,00%	-
Ostalo	21.000	166	1.682	863	89	8,01%	3.404
Ukupno	62.981	1.067	5.487	1.936	875	8,71%	16.427
Potraživanja od banaka	-	-	-	-	-	-	-

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine**6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)****6.2. Kreditni rizik (nastavak)****6.2.4. Krediti i potraživanja (nastavak)****b) Restrukturirani krediti i potraživanja**

Banka je zajmoprimcu restrukturirala kredit ako je, zbog pogoršanja dužnikove kreditne sposobnosti:

- produžila rok otplate za glavnice ili kamatu,
- smanjila kamatnu stopu na odobreni kredit,
- preuzela potraživanje dužnika prema trećem licu, na ime potpune ili djelimične naplate kredita;
- smanjila iznos duga, glavnice ili kamate;
- kapitalizovala kamatu po kreditu odobrenom dužniku;
- zamijenila postojeći ili postojeće kredite novim kreditom (obnavljanje kredita);
- napravila druge slične pogodnosti koje olakšavaju finansijsku poziciju zajmoprimca.

Prilikom restrukturiranja kredita Banka vrši finansijsku analizu zajmoprimca i procjenjuje mogućnosti zajmoprimca, nakon restrukturiranja kredita, da ostvari novčane tokove koji će biti dovoljni za otplatu glavnice i kamate kredita. Banka je restrukturirala u toku 2018. godine kredite u iznosu od EUR 3.882 hiljada, od čega se na pravna lica odnosi EUR 3.117 hiljada (2017: EUR 7.656 hiljada), na fizička lica 765 hiljada (2017: EUR 1.095 hiljade).

Podaci o restrukturiranim potraživanjima su prikazani u nastavku:

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.2. Kreditni rizik (nastavak)

6.2.4. Krediti i potraživanja (nastavak)

b) Restrukturirani krediti i potraživanja (nastavak)

RESTRUKTURIRANA
POTRAŽIVANJA

	Restrukturirana potraživanja- Bruto izloženost	S 1 restruktuirana potraživanja	S2 restruktuirana potraživanja	S3 restruktuirana potraživanja	Ispravka vrijednosti restruktuiranih potraživanja	Ispravka vrijednosti S 1 restruktuiranih potraživanja	Ispravka vrijednosti S 2 restruktuiranih potraživanja	Ispravka vrijednosti S 3 restruktuiranih potraživanja	Učešće rest potraživanja u bruto izloženosti	Iznos sredstava obezbjeđenja za restruktuirana potraživanja
31.12.2018.	766	51	76	639	249	1	1	247	17,35%	2.124
Stambeni	28	25	3	-	-	-	-	-	3,86%	263
Gotovinski	298	26	50	222	160	1	-	159	11,82%	803
Turistički	440	-	23	417	89	-	1	88	76,79%	1.058
Ostalo	-	-	-	-	-	-	-	-	0,00%	-
Mirko biznis	-	-	-	-	-	-	-	-	0,00%	-
Privredni klijenti	3.118	5	1.294	1.819	201	-	123	78	3,49%-	8.378
Poljoprivreda	-	-	-	-	-	-	-	-	0,00%	-
Prerađivačka industrija	186	-	-	186	29	-	-	29	22,36%	503
Električna energija	-	-	-	-	-	-	-	-	0,00%	-
Građevinarstvo	-	-	-	-	-	-	-	-	0,00%	-
Trgovina na veliko i malo	65	-	35	30	6	-	1	5	1,57%	306
Uslužne djelatnosti	954	-	85	869	9	-	1	8	6,77%	3.970
Aktivnosti u vezi sa nekretninama	-	-	-	-	-	-	-	-	0,00%	-
Ostalo	1.913	5	1.174	734	157	-	121	36	8,49%	3.599
Ukupno	3.884	56	1.370	2.458	450	1	124	325	4,14%-	10.502
Potraživanja od banaka	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.2. Kreditni rizik (nastavak)

6.2.4. Krediti i potraživanja (nastavak)

b) Restrukturirani krediti i potraživanja (nastavak)

31.12.2017.	Restrukturirana potraživanja- Bruto izloženost	Restrukturirana neproblematična potraživanja	Restrukturirana problematična potraživanja	Ispravka vrijednosti restrukturiranih potraživanja	Ispravka vrijednosti restrukturiranih neproblematičnih potraživanja	Ispravka vrijednosti restrukturiranih problematičnih potraživanja	Učešće rest potraživanja u bruto izloženosti	Iznos sredstava obezbeđenja za restrukturirana potraživanja
Stanovništvo	866	203	663	252	4	248	18,84%	2.621
Stambeni	39	39	-	-	-	-	4,6%	263
Gotovinski	370	139	231	145	4	141	12,59%	1.106
Turistički	457	25	432	107	-	107	64,91%	1.252
Ostalo	-	-	-	-	-	-	0,00%	-
Mirko biznis	-	-	-	-	-	-	0,00%	-
Privredni klijenti	1.557	284	1.273	67	3	64	2,67%	5.720
Poljoprivreda	-	-	-	-	-	-	0,00%	-
Prerađivačka industrija	410	-	410	24	-	24	23,98%	1.312
Električna energija	-	-	-	-	-	-	0,00%	-
Građevinarstvo	10	10	-	-	-	-	0,06%	-
Trgovina na veliko i malo	68	68	-	2	2	-	1,31%	383
Uslužne djelatnosti	192	192	-	1	1	-	1,4%	1.812
Aktivnosti u vezi sa nekretninama	-	-	-	-	-	-	0,00%	-
Ostalo	877	14	863	40	-	40	4,18%	2.213
Ukupno	2.423	487	1.936	319	7	312	3,85%	8.341
Potraživanja od banaka	-	-	-	-	-	-	-	-

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)
6.2. Kreditni rizik (nastavak)
6.2.4. Krediti i potraživanja (nastavak)
b) Restrukturirani krediti i potraživanja (nastavak)

PROMJENE RESTUKTURIRANIH S1 POTRAŽIVANJA

	Bruto restrukturirana S1 potraživanja 31.12.2017./1.1.2018.	Nova restrukturirana S1 potraživanja	Smanjenje restrukturiranih S1 potraživanja	Uticaj kursa	Druge promjene	Bruto 31.12.2018.	Neto 31.12.2018.
Stambeni	30	-	5	-	-	25	25
Gotovinski	105	-	80	-	-	25	24
Turistički	25	-	25	-	-	-	-
Ostalo	-	-	-	-	-	-	-
Mirko biznis	-	-	-	-	-	-	-
Stanovništvo	160	-	110	-	-	50	49
Velika i srednja preduzeća	-	-	-	-	-	-	-
Mala preduzeća	10	6	10	-	-	6	6
Država	-	-	-	-	-	-	-
Ostalo	-	-	-	-	-	-	-
Privredni klijenti	10	6	10	-	-	6	6
Ukupno	170	6	120	-	-	56	55
Potraživanja od banaka	-	-	-	-	-	-	-

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.2. Kreditni rizik (nastavak)

6.2.4. Krediti i potraživanja (nastavak)

b) Restrukturirani krediti i potraživanja (nastavak)

PROMJENE
RESTUKTURIRANIH S2
POTRAŽIVANJA

	Bruto restrukturirana S2 potraživanja 31.12.2017./1.1.2018.	Nova restrukturirana S2 potraživanja	Smanjenje restrukturiranih S2 potraživanja	Uticaj kursa	Druge promjene	Bruto 31.12.2018.	Neto 31.12.2018.
Stambeni	9	-	6	-	-	3	3
Gotovinski	22	50	22	-	-	50	48
Turistički	-	23	-	-	-	23	23
Ostalo	-	-	-	-	-	-	-
Mirko biznis	-	-	-	-	-	-	-
Stanovništvo	31	73	28	-	-	76	75
Velika i srednja preduzeća	-	-	-	-	-	-	-
Mala preduzeća	227	1.195	128	-	-	1.294	1.171
Država	-	-	-	-	-	-	-
Ostalo	-	-	-	-	-	-	-
Privredni klijenti	227	1.195	128	-	-	1.294	1.171
Ukupno	258	1.268	156	-	-	1.370	1.246
Potraživanja od banaka	-	-	-	-	-	-	-

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.2. Kreditni rizik (nastavak)

6.2.4. Krediti i potraživanja (nastavak)

b) Restrukturirani krediti i potraživanja (nastavak)

PROMJENE
RESTUKTURIRANIH S3
POTRAŽIVANJA

	Bruto restrukturirana S3 potraživanja 31.12.2017./1.1.2018.	Nova restrukturirana S3 potraživanja	Smanjenje restrukturiranih S3 potraživanja	Uticaj kursa	Druge promjene	Bruto 31.12.2018.	Neto 31.12.2018.
Stambeni	-	-	-	-	-	-	-
Gotovinski	242	-	20	-	-	222	63
Turistički	432	-	15	-	-	417	329
Ostalo	-	-	-	-	-	-	-
Mirko biznis	-	-	-	-	-	-	-
Stanovništvo	674	-	35	-	-	639	392
Velika i srednja preduzeća	-	-	-	-	-	-	-
Mala preduzeća	1.319	896	396	-	-	1.819	1.742
Država	-	-	-	-	-	-	-
Ostalo	-	-	-	-	-	-	-
Privredni klijenti	1.319	896	396	-	-	1.819	1.742
Ukupno	1.993	896	431	-	-	2.458	2.134
Potraživanja od banaka	-	-	-	-	-	-	-

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.2. Kreditni rizik (nastavak)

6.2.4. Krediti i potraživanja (nastavak)

b) Restrukturirani krediti i potraživanja (nastavak)

PROMJENE RESTUKTURIRANIH POTRAŽIVANJA

	Bruto restruktuirana potraživanja 31.12.2016.	Nova restruktuirana potraživanja	Smanjenje restruktuiranih potraživanja	Uticaj kursa	Druge promjene	Bruto 31.12.2017.	Neto 31.12.2017.
Stambeni	39	-	11	-	-	28	28
Gotovinski	369	50	122	-	-	297	136
Turistički	457	23	40	-	-	440	352
Ostalo	2	-	-	-	-	2	2
Mirko biznis	-	-	-	-	-	-	-
Stanovništvo	867	73	173	-	-	767	518
Velika i srednja preduzeća	1.556	2.097	534	-	-	3.119	2.919
Mala preduzeća	-	-	-	-	-	-	-
Država	-	-	-	-	-	-	-
Ostalo	-	-	-	-	-	-	-
Privredni klijenti	1.556	2.097	534	-	-	3.119	2.919
Ukupno	2.423	2.170	707	-	-	3.886	3.437
Potraživanja od banaka	-	-	-	-	-	-	-

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.2. Kreditni rizik (nastavak)

6.2.4. Krediti i potraživanja (nastavak)

c) Geografska koncentracija

Geografska koncentracija neto izloženosti Banke kreditnom riziku je prikazana u sljedećoj tabeli:

RIZIK KONCENTRACIJE

31.12.2018.

	Potraživanja od S1 i S2 klijenata			Potraživanja od S3 klijenta		
	Crna Gora	EU	Ostalo	Crna Gora	EU	Ostalo
Stanovništvo	2.716	35	49	642	-	-
Stambeni	671	-	-	35	-	-
Gotovinski	1.380	35	49	219	-	-
Turistički	123	-	-	359	-	-
Ostalo	542	-	-	29	-	-
Mirko biznis	-	-	-	-	-	-
Privredni klijenti	47.185	1.901	35.043	2.518	-	2.518
Pojoprivreda	41	-	-	-	-	-
Prerađivačka industrija	521	-	-	158	-	-
Električna energija	-	-	-	112	-	-
Građevinarstvo	15.093	-	-	16	-	-
Trgovina na veliko i malo	3.898	-	-	74	-	-
Uslužne djelatnosti	11.112	1.901	-	891	-	-
Aktivnosti u vezi sa nekretninama	-	-	32.048	-	-	-
Ostalo	16.520	-	2.995	1.267	-	-
Ukupno	49.901	1.936	35.092	3.160	-	3.182
Potraživanja od banaka	-	-	-	-	-	-

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)
6.2. Kreditni rizik (nastavak)
6.2.4. Krediti i potraživanja (nastavak)
c) Geografska koncentracija (nastavak)

31.12.2017.

	Neproblematična potraživanja				Problematična potraživanja				
	Crna Gora	EU	Evropa-ostalo	Ostalo	Crna Gora	EU	Evropa-ostalo	Ostalo	
	Ukupno-neto				Ukupno-neto				
Stanovništvo	2.858	-	36	-	962	-	10	-	972
Stambeni	760	-	-	-	33	-	-	-	33
Gotovinski	1.806	-	36	-	540	-	10	-	550
Turistički	219	-	-	-	372	-	-	-	372
Ostalo	73	-	-	-	17	-	-	-	17
Mirko biznis	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Privredni klijenti	53.891	120	-	397	3.510	-	130	-	3.640
Pojoprivreda	48	-	-	-	-	-	-	-	-
Prerađivačka industrija	1.016	-	-	-	539	-	-	-	539
Električna energija	-	-	-	-	117	-	-	-	117
Građevinarstvo	16.337	-	-	-	30	-	130	-	160
Trgovina na veliko i malo	4.823	-	-	-	319	-	-	-	319
Uslužne djelatnosti	12.740	-	-	-	912	-	-	-	912
Aktivnosti u vezi sa nekretninama	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ostalo	18.927	120	-	397	1.593	-	-	-	1.593
Ukupno	56.749	120	36	397	4.472	-	140	-	4.612
Potraživanja od banaka	-	-	-	-	-	-	-	-	-

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.2. Kreditni rizik (nastavak)

6.2.4. Krediti i potraživanja (nastavak)

d) Industrijska koncentracija

Koncentracija po djelatnostima neto izloženosti Banke kreditnom riziku je prikazana u sljedećoj tabeli:

	Banke i Ministarstvo finansija	Transport, saobraćaj telekomunikacije	Usluge, turizam i ugostiteljstvo	Trgovina i trgovina nekretninama	Građevinarstvo	Rudarstvo	Administracija	Stručne, naučne i teh. djelatnosti	Poljoprivreda , lov i ribolov	Proizvodnja	Ostalo	Fizička lca	Ukupno
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-Kreditni i potraživanja od banaka	17.113	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-Kreditni i potraživanja od klijenata	5.000	2.734	11.962	36.072	15.472	1.513	1.165	12.580	73	-	403	4.191	91.165
Ostala finansijska sredstva	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10
Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-Hartije od vrijednosti	54.235	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	54.235
Ostala sredstva	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2.458	-	2.458
31. decembar 2018. godine	76.358	2.734	11.962	36.072	15.472	1.513	1.165	12.580	73	-	2.861	4.191	164.981
31. decembar 2017. godine	53.170	1.304	21.334	5.159	16.427	851	1.066	5.489	99	-	2.377	4.356	111.632

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.2. Kreditni rizik (nastavak)

6.2.4. Krediti i potraživanja (nastavak)

e) Krediti i potraživanja od komitenata pokrivena kolateralima (nastavak)

	Neproblematična potraživanja					Problematična potraživanja				
	Nekretnine	Depoziti	Garancije	Ostali kolaterali	Ukupno	Nekretnine	Depoziti	Garancije	Ostali kolaterali	Ukupno
31.12.2017.										
Stambeni	722	-	-	48	770	77	-	-	-	77
Gotovinski	660	49	-	1.167	1.876	760	-	-	98	858
Turistički	223	-	-	-	223	481	-	-	-	481
Ostalo	-	33	-	41	74	17	-	-	16	33
Mirko biznis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stanovništvo	1.605	82	-	1.256	2.943	1.335	-	-	114	1.449
Velika i srednja preduzeća	9.343	27.027	-	13.049	49.419	3.900	-	-	71	3.971
Mala preduzeća	119	-	-	3	122	63	-	-	4	67
Država	-	-	-	5.000	5.000	-	-	-	-	-
Ostalo	-	-	-	10	10	-	-	-	-	-
Privredni klijenti	9.462	27.027	-	18.062	54.551	3.963	-	-	75	4.038
Ukupno	11.067	27.109	-	19.318	57.494	5.298	-	-	189	5.487
Potraživanja od banaka	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.2. Kreditni rizik (nastavak)

6.2.5. Vanbilansna evidencija

Ročnost vanbilansnih stavki po kojima je Banka izložena kreditnom riziku je sljedeća:

31. decembar 2018. godine	(U hiljadama EUR)			
	Nepovučene kreditne linije	Garancije	Nepokriveni akreditivi	Ukupno
Do 1 godine	227	1.099	8	1.334
Od 1 do 5 godina	2.715	2.589	-	5.304
	2.942	3.688	8	6.638

31. decembar 2017. godine	(U hiljadama EUR)			
	Nepovučene kreditne linije	Garancije	Nepokriveni akreditivi	Ukupno
Do 1 godine	12.237	1.328	94	13.659
Od 1 do 5 godina	2.297	1.316	-	3.613
	14.534	2.644	94	17.272

6.3. Tržišni rizik

Banka je izložena tržišnim rizicima. Tržišni rizici se javljaju u slučaju otvorenih pozicija, a zbog promjene kamatnih stopa, promjene kursa valute i promjene cijena hartija od vrijednosti koji se mijenjaju u skladu sa tržišnim fluktuacijama. Limiti za izloženost tržišnim rizicima su interno propisani i usklađeni sa limitima propisanim od strane Centralne banke Crne Gore.

6.3.1. Devizni rizik

Finansijska pozicija i novčani tokovi Banke su izloženi efektima promjena kursa valuta. Izloženost deviznom riziku se redovno prati putem usklađivanja sa limitima propisanim od strane Centralne banke Crne Gore. Izloženost riziku od promjena kursa valuta na dan 31. decembra 2018. godine prikazana je u sljedećoj tabeli:

(U hiljadama EUR)	USD	GBP	CHF	Ostalo	Ukupno
Devizna sredstva	5.817	8.608	204	3.720	18.349
Obaveze u devizama	5.825	8.596	78	3.703	18.202
<i>Neto otvorena pozicija:</i>					
- 31. decembra 2018. godine	(8)	12	126	17	147
- 31. decembra 2017. godine	(63)	12	40	(234)	(245)
<i>% osnovnog kapitala:</i>					
- 31. decembra 2018. godine	(0,12%)	0,18%	1,91%	0,15%	
- 31. decembra 2017. godine	(1,01%)	0,19%	0,64%	(3,77%)	
<i>Agregatna otvorena pozicija:</i>					
- 31. decembra 2018. godine	147				
- 31. decembra 2017. godine	(245)				
<i>% osnovnog kapitala:</i>					
- 31. decembra 2018. godine	2,23%				
- 31. decembra 2017. godine	(3,95%)				

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.3. Tržišni rizik (nastavak)

6.3.1. Devizni rizik (nastavak)

	U hiljadama EUR				
	GBP	Ostale valute	Ukupno strane valute	Lokalna valuta (EUR)	Ukupno
FINANSIJSKA SREDSTVA					
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	42	537	579	92.924	93.503
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti					
-Kredit i potraživanja od banaka	481	8.420	8.901	8.212	17.113
-Kredit i potraživanja od klijenata	-	-	-	91.165	91.165
-Ostala finansijska sredstva	-	-	-	10	10
Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ukupni rezultat					
-Hartije od vrijednosti	-	-	-	54.235	54.235
Ostala sredstva	-	-	-	2.458	2.458
Ukupna finansijska sredstva	523	8.957	9.480	249.004	267.964
FINANSIJSKE OBAVEZE					
Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti					
-Depoziti klijenata	8.597	9.607	18.204	226.811	245.015
-Kredit klijenata koji nijesu banke	-	-	-	5.175	5.175
Derivativne finansijske obaveze kao instrument zaštite	-	-	-	158	158
Subordinisani dug	-	-	-	5.031	5.031
Ukupno finansijske obaveze	8.597	9.607	18.204	237.175	255.379
Neto devizna izloženost:					
- 31. decembar 2018. godine	(8.074)	(650)	(8.724)	11.829	12.585
- 31. decembar 2017. godine	(8.026)	(12)	(8.038)	9.406	1.367

6.3.2. Rizik od promjene kamatnih stopa

Rizik od promjene kamatnih stopa novčanih tokova predstavlja rizik da će budući novčani tokovi finansijskog instrumenta biti podložni oscilacijama uslijed promjenljivih kamatnih stopa na tržištu. Kamatni rizik fer vrijednosti predstavlja rizik da će vrijednost finansijskog instrumenta biti podložna oscilacijama uslijed promjenljivih kamatnih stopa na tržištu. Banka je izložena efektima promjene važećih kamatnih stopa na tržištu i to po osnovu rizika od promjene kamatnih stopa na novčane tokove. Kao posljedica takvih promjena može doći do povećanja kamatnih marži, međutim, one mogu umanjiti dobit ili dovesti do gubitka u slučaju neočekivanih kretanja. Kamatne stope se zasnivaju na tržišnim stopama tako da Banka redovno vrši ponovno određivanje cijena.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.3. Tržišni rizik (nastavak)

6.3.2. Rizik od promjene kamatnih stopa(nastavak)

Naredna tabela prikazuje kamatonosna i nekamatonosna sredstva i obaveze Banke na dan 31. decembar 2018. godine:

	(U hiljadama EUR)		
	Kamatonosno	Nekamatonosno	Ukupno
FINANSIJSKA SREDSTVA			
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	9.448	84.055	93.503
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti			
-Kredit i potraživanja od banaka	2.729	14.384	17.113
-Kredit i potraživanja od klijenata	91.165	-	91.165
-Ostala finansijska sredstva	-	10	10
Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ukupni rezultat			
-Hartije od vrijednosti	54.019	216	54.235
Ostala sredstva	379	2.079	2.458
Ukupna finansijska sredstva	157.740	100.744	258.484
FINANSIJSKE OBAVEZE			
Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti			
-Depoziti klijenata	59.587	185.428	245.015
-Kredit klijenata koji nijesu banke	5.175	-	5.175
Derivatne finansijske obaveze kao instrument zaštite	-	158	158
Subordinisani dug	5.031	-	5.031
Ukupno finansijske obaveze	69.793	185.586	255.379
Izloženost riziku od promjene kamatnih stopa:			
- 31. decembar 2018. godine	87.947	(84.842)	3.105
- 31. decembar 2017. godine	56.523	(55.156)	1.367

Kredit pravim licima su odobravani po sljedećim kamatnim stopama:

- Kratkoročni krediti sa fiksnom kamatnom stopom: 2,90% - 12,00%
- Dugoročni krediti sa fiksnom kamatnom stopom: 4,50% - 9,00%
- Krediti pokriveni novčanim kolateralom sa fiksnom kamatnom stopom od 2,00%-7,50%

Aktivne kamatne stope koje su primjenjivane na odobrene kredite fizičkim licima u toku 2018. godine su sljedeće:

Vrsta kredita	Kamatna stopa
Gotovinski krediti	7,00% -11,00%
Studentski krediti	7,50%
Kredit za razvoj turizma	9,00%
-Mikro krediti	13,00%
Krediti penzionerima	7,95% - 10,50%

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.3. Tržišni rizik (nastavak)

6.3.2. Rizik od promjene kamatnih stopa (nastavak)

Pasivne kamatne stope koje su primjenjivane na primljene depozite pravnih lica toku 2018. godine su sljedeće:

Vrsta depozita	Kamatna stopa
Kratkoročni depoziti	0,25%-1,00%
Dugoročni depoziti	1,25%-2,00%

Pasivne kamatne stope koje su primjenjivane na primljene depozite fizičkih lica u toku 2018. godine su sljedeće:

Vrsta depozita	Kamatna stopa
Depoziti po viđenju	-

Oročeni depoziti u EUR:

- od 1 - 3 mjeseci	0,10%
- od 3 – 6 mjeseci	0,50%
- od 7-12 mjeseci	0,75%
- od 13 do 24 mjeseca	1,25%
- od 24 do 36 mjeseci	1,75%

Oročeni depoziti u stranim valutama:

- od 1 – 6	0,10%
- od 9 – 12	0,25%
- od 24 i više	0,50%

6.4 Rizik likvidnosti

Rizik likvidnosti predstavlja rizik da Banka neće moći obezbijediti dovoljno novčanih sredstava za izmirenje obaveza u trenutku njihove dospelosti, ili rizik da će Banka za izmirivanje dospjelih obaveza morati obezbjeđivati novčana sredstva po razumnoj cijeni i blagovremeno.

Usklađenost i kontrolisana neusklađenost dospjeća i kamatnih stopa po osnovu sredstava i obaveza su od velikog značaja za rukovodstvo Banke. Nije uobičajeno da Banka ima kompletno usklađenu poziciju, budući da poslovne transakcije često imaju neodređen rok dospjeća i da su različitih vrsta. Neusklađena pozicija potencijalno povećava profitabilnost, ali i povećava rizik od gubitka. Dospjeća sredstava i obaveza i sposobnost Banke da po prihvatljivim troškovima obezbijedi izvore sredstava po dospelosti obaveza, važan su činilac u procjeni likvidnosti Banke i njene izloženosti promjenama kamatnih stopa i kurseva. Potrebe za likvidnošću za pokrivanje garancija odnosno aktiviranih akreditiva su znatno manje od iznosa preuzetih obaveza, budući da Banka ne očekuje da treća strana povuče ugovorena sredstva. Ukupni neizmireni iznos ugovorne obaveze kojom se odobrava kredit sa produženim rokom dospjeća ne mora nužno dovesti do budućih zahtjeva za likvidnim sredstvima, s obzirom da će mnoge od ovih obaveza isteći ili biti okončane bez finansiranja. Banka je izložena dnevnim zahtjevima za povlačenje sredstava od strane komitenata, koji utiču na raspoloživa novčana sredstva sa tekućih računa i depozita. Banka nema potrebu da održava nivo novčanih sredstva da bi izašla u susret svim potencijalnim zahtjevima, procjenjujući da se minimalni nivo reinvestiranja dospjelih sredstava može sa sigurnošću predvidjeti.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.4 Rizik likvidnosti (nastavak)

6.4.1. Upravljanje rizikom likvidnosti

Ročna usklađenost bruto finansijske aktive i finansijskih obaveza po očekivanom roku dospijea sa stanjem na dan 31. decembra 2018. godine prikazana je u pregledu koji slijedi:

(U hiljadama EUR)

	<u>Do mjesec dana</u>	<u>Od 1 do 3 mjeseca</u>	<u>Od 3 do 6 mjeseci</u>	<u>Od 6 do 12 mjeseci</u>	<u>Od 1 do 5 godina</u>	<u>Preko 5 godina</u>	<u>Ukupno</u>
Finansijska sredstva							
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	84.055	-	-	-	9.448	-	93.503
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti							
-Kredit i potraživanja od banaka	13.432	416	2.729	-	532	10	17.119
-Kredit i potraživanja od klijenata	974	617	3.464	21.636	32.075	34.108	92.874
-Ostala finansijska sredstva	-	-	-	-	-	25	25
Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ukupni rezultat							
-Hartije od vrijednosti	10.000	14.993	2.281	-	12.471	14.490	54.235
Ostala sredstva	1.077	84	955	368	-	-	2.484
	109.538	16.110	9.429	22.004	54.526	48.633	260.240
Finansijske obaveze							
Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti							
-Depoziti klijenata	35.235	8.839	10.491	35.208	151.646	3.569	245.015
-Kredit klijenata koji nijesu banke	5	283	224	598	2.869	1.196	5.175
Derivatne finansijske obaveze kao instrument zaštite	45	113	-	-	-	-	158
Ostale obaveze	1.465	3	-	133	121	-	1.722
Subordinisani dug	-	-	-	-	-	5.031	5.031
	36.750	9.238	10.715	35.939	154.636	9.796	257.101
Ročna neusklađenost - 31. decembra 2018. godine	72.788	6.872	(1.286)	(13.935)	(100.110)	38.837	3.139
Kumulativni Gap	72.788	79.660	78.374	64.439	(35.671)	3.166	262.756
% od ukupnog izvora sredstava	27,9%	30,6%	30,1%	24,7%	(13,7%)	1,2%	-
- 31. decembra 2017. godine	100.153	(6.583)	(5.467)	(15.331)	(82.350)	10.945	1.367
Kumulativni Gap	100.153	93.570	88.103	72.772	(9.578)	1.367	346.387
% od ukupnog izvora sredstava	45,9%	42,9%	40,4%	33,4%	(4,4%)	0,6%	-

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

- 6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)**
- 6.4 Rizik likvidnosti (nastavak)**
- 6.4.1. Upravljanje rizikom likvidnosti (nastavak)**

Struktura sredstava i obaveza na dan 31. decembra 2018. godine ukazuje na postojanje ročne neusaglašenosti preostalog perioda dospijeća sredstava i obaveza u okviru ročnosti od 90 dana do 5 godina. Likvidnost Banke kao njena sposobnost da u roku izvršava dospjele obaveze, zavisi sa jedne strane od bilansne strukture, a sa druge strane od usklađenosti tokova priliva i odliva sredstava.

Nastali negativni GAP-ovi su dominantno posljedica neusklađenosti, koji su uzrokovani visokim nivoom depozita po viđenju s jedne strane, a odobrenih kredita i kupljenih hartija od vrijednosti na duže vremenske rokove, s druge strane. Banka je spremna da preuzme rizik ove neusklađenosti isključivo zahvaljujući činjenici da za sve hartije od vrijednosti koje ima u portfoliu postoji razvijeno sekundarno tržište, te samim tim kupljene hartije od vrijednosti imaju tretman sekundarne rezerve likvidnosti. U prošlosti, Banka nije imala negativne odlive navedenih depozita u kratkim vremenskim intervalima. Takodje, Banka je, na osnovu iskustvene metode u 2018. godini, razvila Metodologiju za utvrđivanje stabilnog nivoa depozita po viđenju, odnosno vršila je adekvatniji preraspored depozita po vidjenju, po kojoj kumulativni GAP pokriva sve negativne GAP-ove u ostalim vremenskim intervalima.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.4 Rizik likvidnosti (nastavak)

6.4.2. Ročnost finansijskih obaveza prema preostalom roku dospijeća (nediskontovani tokovi gotovine)

	Po viđenju	Do 1 Mjeseca	Od 1 do 3 mjeseca	Od 3 do 12 mjeseci	Od 1 do 5 godina	(U hiljadama EUR) Preko 5 godina	Ukupno
31. decembar 2018. godine							
FINANSIJSKE OBAVEZE							
Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti							
-Depoziti klijenata	177.596	316	1.360	26.576	35.571	3.596	245.015
-Kreditni klijenata koji nisu banke	5	-	283	822	2.869	1.196	5.175
Derivatne finansijske obaveze kao instrument zaštite	45	-	113	-	-	-	158
Ostale obaveze	1.465	3	-	133	121	-	1.722
Subordinisani dug	-	-	-	-	-	5.031	5.031
	179.111	319	1.756	27.531	38.561	9.823	257.101

	Po viđenju	Do 1 Mjeseca	Od 1 do 3 mjeseca	Od 3 do 12 mjeseci	Od 1 do 5 godina	(U hiljadama EUR) Preko 5 godina	Ukupno
31. decembar 2017. godine							
FINANSIJSKE OBAVEZE							
Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti							
-Depoziti klijenata	18.924	17.608	8.994	36.909	116.892	7.900	207.227
-Kreditni banaka i centralnih banaka	9	-	-	-	-	-	9
-Kreditni klijenata koji nisu banke	49	-	244	1.387	4.043	2.066	7.789
-Depoziti banaka i centralnih banaka	206	-	-	-	-	-	206
Derivatne finansijske obaveze kao instrument zaštite	-	-	84	-	-	-	84
Ostale obaveze	1.562	-	-	-	-	-	1.562
Subordinisani dug	-	-	-	-	-	2.997	2.997
	20.750	17.608	9.322	38.296	120.935	12.963	219.874

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.5 Fer vrijednost finansijskih sredstava i obaveza

	Knjigovodstvena vrijednost		(U hiljadama EUR) Fer vrijednost	
	2018.	2017.	2018.	2017.
Finansijska sredstva				
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	93.503	108.046	93.503	108.046
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti				
-Kredit i potraživanja od banaka	17.113	26.070	17.113	26.070
-Kredit i potraživanja od klijenata	91.165	61.914	91.165	61.914
-Ostala finansijska sredstva	10	-	10	-
Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat				
-Hartije od vrijednosti	54.235	22.680	54.235	22.680
Ostala sredstva	2.458	1.562	2.458	1.562
Ukupna sredstva	258.484	220.272	258.484	220.272
Finansijske obaveze				
Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti				
-Depoziti klijenata	245.015	207.227	245.015	207.227
-Kredit klijenata koji nijesu banke	5.175	7.789	5.175	7.789
Derivatne finansijske obaveze kao instrument zaštite	158	84	158	84
Subordinisani dug	5.031	2.997	5.031	2.997
Ukupne obaveze	255.379	218.097	255.379	218.097

Ne postoje dostupne tržišne cijene za određeni dio finansijskih instrumenata Banke. U uslovima u kojima nema dostupnih tržišnih cijena, fer vrijednost se procjenjuje primjenom modela diskontovanja novčanih tokova ili drugih modela. Promjene pretpostavki koje leže u osnovi procjena, uključujući diskontne stope i procijenjene novčane tokove, u značajnoj mjeri utiču na procjene. Stoga utvrđene procjene fer vrijednosti ne mogu biti ostvarene prilikom aktuelne prodaje finansijskog instrumenta.

Prilikom procjene fer vrijednosti finansijskih instrumenata za koje se može utvrditi ovakva vrijednost primijenjeni su sljedeći metodi i pretpostavke:

a) Kredit i potraživanja od banaka

Potraživanja od drugih banaka obuhvataju međubankarske plasmane i pozicije u procesu naplate.

Fer vrijednost plasmana sa varijabilnom kamatnom stopom i prekonocnih depozita je približno jednaka knjigovodstvenoj vrijednosti ovih finansijskih sredstava iskazanoj na dan bilansa stanja.

b) Kredit i potraživanja od klijenata

U cilju utvrđivanja fer vrijednosti kredita klijentima sa fiksnom kamatnom stopom iskazanih po amortizovanoj vrijednosti, izvršeno je poređenje kamatnih stopa po kojima su krediti odobravani klijentima sa raspoloživim informacijama o preovlađujućim tržišnim kamatnim stopama u bankarskom sektoru Crne Gore, odnosno prosječnim ponderisanim kamatnim stopama po djelatnostima.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.5 Fer vrijednost finansijskih sredstava i obaveza (nastavak)

Rukovodstvo Banke smatra da kamatne stope Banke ne odstupaju značajno od preovlađujućih tržišnih kamatnih stopa u bankarskom sektoru Crne Gore, te shodno tome fer vrijednost kredita je klijentima obračunata kao sadašnja vrijednost budućih novčanih tokova diskontovanih primjenom važećih tržišnih stopa, odnosno prosječnih ponderisanih kamatnih stopa za bankarski sektor, ne odstupa značajno od iskazanih knjigovodstvenih vrijednosti kredita na dan bilansa stanja. Po mišljenju rukovodstva, iznosi u finansijskim iskazima odražavaju realnu vrijednost koja je u datim okolnostima najvjerodostojnija i najkorisnija za potrebe finansijskog izvještavanja.

c) Hartije od vrijednosti

Državne obveznice se vrednuju po fer vrijednosti na osnovu tržišnih cijena. Na dan 31. decembra 2018. godine, tržišne cijene državnih obveznica vrednovanih po fer vrijednosti u portfoliju Banke su bile dostupne. Odnose se na obveznice koje je emitovalo Ministarstvo finansija Crne Gore sa rokom dospijeca od maja 2019. godine do aprila 2025. godine.

Državne zapise emituje Ministarstvo finansija Crne Gore sa rokom dospijeca od 182 dana (dospijevaju u februaru 2019. godine). S obzirom na ročnost navedenih obveznica, rukovodstvo Banke je mišljenja da knjigovodstvena vrijednost ovih finansijskih instrumenata odražava njihovu fer vrijednost na dan bilansa.

f) Finansijske obaveze

Za depozite po viđenju, kao i depozite sa preostalim rokom dospijeca kraćim od godinu dana, pretpostavka je da procijenjena fer vrijednost ne odstupa značajno od knjigovodstvenih vrijednosti.

Prema mišljenju rukovodstva kamatne stope Banke su usklađene sa važećim tržišnim kamatnim stopama, i shodno tome iznosi u finansijskim iskazima odražavaju realnu vrijednost koja u datim okolnostima najvjerodostojnije odražava fer vrijednost depozita sa fiksnom kamatnom stopom i preostalim rokom dospijeca dužim od godinu dana.

Fer vrijednost obaveza po kreditima sa varijabilnom kamatnom stopom pretpostavka je da aproksimativna knjigovodstvenoj vrijednosti ovih obaveza na dan izvještavanja.

g) Hijerarhija fer vrijednosti

Računovodstveni propisi važeći u Crnoj Gori zahtijevaju objelodanjivanje mjerenja fer vrijednosti prema sljedećim hijerarhijskim nivoima:

- kotirane cijene (nekorigovane) na aktivnom tržištu za ista sredstva ili iste obaveze (nivo 1);
- informacije, osim kotiranih cijena uključenih u nivo 1, koje su zasnovane na dostupnim tržišnim podacima za sredstva ili obaveze, bilo direktno (tj. cijene) ili indirektno (tj. izvedeni iz cijena) (nivo 2),
- informacije o sredstvu ili obavezi koje nijesu zasnovane na dostupnim tržišnim podacima (nivo 3).

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.5 Fer vrijednost finansijskih sredstava i obaveza (nastavak)

g) Hijerarhija fer vrijednosti (nastavak)

Fer vrijednost finansijskih instrumenata kojima se trguje na aktivnom tržištu zasniva se na kotiranim tržišnim cijenama na dan bilansa stanja. Fer vrijednost finansijskih instrumenata kojima se ne trguje na aktivnom tržištu utvrđuje se različitim tehnikama procjene. Banka primjenjuje različite metode i utvrđuje pretpostavke koje se zasnivaju na tržišnim uslovima koji postoje na datum bilansa stanja. Te metode uključuju kotirane tržišne cijene ili kotirane cijene za slične instrumente, te procijenjene diskontovane vrijednosti novčanih tokova.

h) Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka

Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka obuhvataju gotovinu i gotovinske ekvivalente u trezoru banke i na računima kod Centralne banke Crne Gore.

Fer vrijednost ovih finansijskih sredstava je približno jednaka knjigovodstvenoj vrijednosti finansijskih sredstava iskazanoj na dan bilansa stanja.

i) Ostala finansijska potraživanja

Ostala finansijska potraživanja obuhvataju potraživanja od kupaca, potraživanja iz kartičnog poslovanja, privremene račune i ostala finansijska potraživanja.

Fer vrijednost ovih finansijskih sredstava je približno jednaka knjigovodstvenoj vrijednosti finansijskih sredstava iskazanoj na dan bilansa stanja.

Hijerarhija fer vrijednosti finansijskih instrumenata koji su vrednovani po fer vrijednosti

Procijenjena fer vrijednost finansijskih instrumenata, prema hijerarhiji fer vrijednosti data je u narednoj tabeli:

31. decembar 2018. godine	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno
Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat				
-Hartije od vrijednosti	54.235	-	-	54.235
Ukupna sredstva	54.235	-	-	54.235
Derivatne finansijske obaveze kao instrument zaštite	-	158	-	158
Ukupne obaveze	-	158	-	158
31. decembar 2017. godine	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno
Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat				
-Hartije od vrijednosti	22.680	-	-	22.680
Ukupna sredstva	22.680	-	-	22.680
Derivatne finansijske obaveze kao instrument zaštite	-	84	-	84
Ukupne obaveze	-	84	-	84

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.5 Fer vrijednost finansijskih sredstava i obaveza (nastavak)

Hijerarhija fer vrijednosti finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti

Procijenjena fer vrijednost finansijskih instrumenata, prema hijerarhiji fer vrijednosti data je u narednoj tabeli:

31. decembar 2018. godine	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno	Knjigovodstvena vrijednost
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	-	93.503	-	93.503	93.503
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti					
-Kredit i potraživanja od banaka	-	-	17.113	17.113	17.113
-Kredit i potraživanja od klijenata	-	-	91.165	91.165	91.165
-Ostala finansijska sredstva			10	10	10
Ostala sredstva	-	-	2.458	2.458	2.458
Ukupna sredstva		93.503	110.746	204.249	204.249
Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti					
-Depoziti klijenata	-	-	245.015	245.015	245.015
-Kredit klijenata koji nijesu banke	-	-	5.175	5.175	5.175
Subordinisani dug	-	-	5.031	5.031	5.031
Ukupne obaveze	-	-	255.221	255.221	255.221

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.5 Fer vrijednost finansijskih sredstava i obaveza (nastavak)

31. decembar 2017. godine	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno	Knjigovodstvena vrijednost
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	-	108.046	-	108.046	108.046
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti					
-Kredit i potraživanja od banaka	-	-	26.070	26.070	26.070
-Kredit i potraživanja od klijenata	-	-	61.914	61.914	61.914
Ostala sredstva	-	-	1.562	1.562	1.562
Ukupna sredstva	-	108.046	89.546	197.592	197.592
Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti					
-Depoziti klijenata	-	-	207.227	207.227	207.227
-Kredit klijenata koji nijesu banke	-	-	7.789	7.789	7.789
-Depoziti banaka i centralnih banaka	-	-	206	206	206
-Kredit banaka i centralnih banaka	-	-	9	9	9
Subordinisani dug	-	-	2.997	2.997	2.997
Ukupne obaveze	-	-	218.228	218.228	218.228

6.6. Upravljanje kapitalom

Upravljanje kapitalom ima za cilj:

- usaglašenost sa propisima regulatora,
- zaštitu sposobnosti Banke da održi stalnost poslovanja kako bi bila u mogućnosti da obezbijedi isplate akcionarima i naknade ostalim vlasnicima, i
- obezbjeđenje kapitala za podršku daljeg razvoja Banke.

Rukovodstvo Banke vrši kontrolu adekvatnosti kapitala korišćenjem metodologije i limita propisanih od strane Centralne banke Crne Gore Odlukom o adekvatnosti kapitala („Sl. list CG“, br. 38/11, 55/12 i 82/17). U skladu sa propisima, Banka kvartalno dostavlja izvještaje o stanju i strukturi kapitala Centralnoj banci Crne Gore. Sopstvena sredstva Banke sastoje se od osnovnog kapitala i dopunskog kapitala. Zbir osnovnih elemenata sopstvenih sredstava, umanjen za zbir odbitnih stavki, predstavlja osnovni kapital Banke.

Osnovni elementi sopstvenih sredstava Banke su:

- 1) uplaćeni akcionarski kapital po nominalnoj vrijednosti, isključujući kumulativne povlašćene akcije;
- 2) naplaćene emisije premije;
- 3) rezerve za procijenjene gubitke po regulatornom zahtjevu, izdvojene u skladu sa odlukom kojom se propisuju minimalni standardi za upravljanje kreditnim rizikom u bankama;
- 4) rezerve koje su formirane na teret dobiti nakon njenog oporezivanja (zakonske, statutarne i druge rezerve);
- 5) neraspoređena dobit iz prethodnih godina;
- 6) iznos dobiti u tekućoj godini, ukoliko je skupština akcionara, donijela odluku da bude uključena u osnovni kapital Banke.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.6. Upravljanje kapitalom (nastavak)

Odbitne stavke pri izračunavanju osnovnog kapitala Banke su:

- 1) gubitak iz prethodnih godina;
- 2) gubitak iz tekuće godine;
- 3) nematerijalna imovina u obliku goodwilla, licenci, patenata, zaštitnih znakova i koncesija;
- 4) nominalni iznos stečenih sopstvenih akcija, isključujući kumulativne povlašćene akcije;
- 5) nerealizovani gubitak po osnovu vrednosnog usklađivanja finansijske imovine raspoložive za prodaju, po fer vrijednosti;
- 6) pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke;
- 7) iznos prekoračenja limita ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva, utvrđenog posebnim propisom Centralne banke.

Zbir dopunskih elemenata sopstvenih sredstava, umanjen za zbir odbitnih stavki, predstavlja dopunski kapital Banke.

Dopunski elementi sopstvenih sredstava koji se uključuju u dopunski kapital Banke su:

- 1) nominalni iznos uplaćenih povlašćenih kumulativnih akcija;
- 2) naplaćene emisione premije po osnovu kumulativnih prioritetnih akcija;
- 3) iznos opštih rezervi, a najviše do 1,25% ukupne rizikom ponderisane aktive;
- 4) subordinisani dug, za koji su ispunjeni uslovi iz Odluke CBCG o adekvatnosti kapitala;
- 5) hibridni instrumenti, za koje su ispunjeni uslovi iz Odluke CBCG o adekvatnosti kapitala;
- 6) revalorizacione rezerve za nepokretnosti u vlasništvu Banke.

Odbitne stavke pri izračunavanju dopunskog kapitala su:

- 1) stečene sopstvene povlašćene kumulativne akcije;
- 2) potraživanja i potencijalne obaveze obezbijeđene hibridnim instrumentima ili subordinisanim dugom Banke do iznosa u kojem su ti instrumenti uključeni u dopunski kapital.

U skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore, Banka je obavezna da održava minimalan stepen adekvatnosti kapitala od 10%. Banka je dužna da obim svog poslovanja uskladi sa propisanim pokazateljima, odnosno da obim i strukturu svojih rizičnih plasmana uskladi sa Zakonom o bankama i propisima Centralne banke Crne Gore. Na dan 31. decembra 2018. godine, koeficijent solventnosti obračunat od strane Banke iznosi 25,40% (2017. godine: 17,60%). Usaglašenost Banke sa regulatornim pokazateljima je data u Napomeni 26.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.7. Analize osjetljivosti

6.7.1. Analize osjetljivosti (devizni rizik)

Upravljanje izloženošću deviznom riziku, pored analize potraživanja i obaveza Banke iskazanih u stranoj valuti, uključuje i analizu osjetljivosti na promjene deviznog kursa. U sljedećoj tabeli je prikazan scenario promjene deviznog kursa u rasponu od +10% do -10% u odnosu na EUR.

	Ukupno	2018. Iznos u stranoj valuti	(U hiljadama EUR) Promjena kursa	
			10%	-10%
Finansijska sredstva				
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	93.503	579	58	(58)
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti				
-Kredit i potraživanja od banaka	17.113	8.901	890	(890)
Vanbilans - Ugovori o kupovini stranih valuta	8.871	8.871	887	(887)
Ukupno finansijska sredstva i vanbilansna aktiva izložena deviznom riziku	119.487	18.335	1.835	(1.835)
Finansijske obaveze				
Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti				
-Depoziti klijenata	245.015	18.204	1.820	(1.820)
-Kredit klijenata koji nijesu banke	5.175	-	-	-
Derivatne finansijske obaveze kao instrument zaštite	158	-	-	-
Ukupno finansijske obaveze	250.348	18.204	1.820	(1.820)
Neto izloženost deviznom riziku:				
- 31. decembar 2018. godine			15	(15)
- 31. decembar 2017. godine			(24)	24

Na dan 31. decembra 2018. godine, pod pretpostavkom da su svi ostali parametri nepromijenjeni promjenom deviznog kursa EUR u odnosu na ostale valute za +10% odnosno -10%, dobit Banke bi se smanjila, odnosno povećala za iznos od EUR 15 hiljada (31. decembar 2017. godine: dobit bi se smanjila, odnosno povećala za iznos od EUR 24 hiljada). Uzrok male izloženosti Banke promjeni deviznog kursa je činjenica da je najveći dio potraživanja i obaveza Banke izražen u EUR.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.7. Analize osjetljivosti (nastavak)

6.7.2. Analize osjetljivosti (rizik od promjene kamatnih stopa) (nastavak)

U toku procesa upravljanja rizikom od promjene kamatnih stopa, Banka vrši analizu osjetljivosti promjena potraživanja i obaveza sa varijabilnim kamatnim stopama. U sljedećoj tabeli je prikazan efekat promjene varijabilnih kamatnih stopa za potraživanja i obaveze iskazane u EUR u rasponu od +0.4% p.p. do -0.4% p.p.

	(U hiljadama EUR)		
	Neto efekat kao rezultat promjene kamatnih stopa		
	2018.	+0.4 b.p. EUR KS	-0.4 b.p. EUR KS
Finansijska sredstva			
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	93.503	-	-
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti			
-Kredit i potraživanja od banaka	17.113	-	-
-Kredit i potraživanja od klijenata	91.165	365	(365)
-Ostala finansijska potraživanja	10	-	-
Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat			
-Hartije od vrijednosti	54.235	217	(217)
Ostala sredstva	2.458	-	-
	258.484	582	(582)
Finansijske obaveze			
Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti			
-Depoziti klijenata	245.015	980	(980)
-Kredit klijenata koji nijesu banke	5.175	21	(21)
Derivatne finansijske obaveze kao instrument zaštite	158	-	-
Subordinisani dug	5.031	20	(20)
	255.379	1.021	(1.021)
Neto izloženost riziku od promjene kamatnih stopa:			
- 31. decembar 2018. godine		(439)	439
- 31. decembar 2017. godine		(536)	536

Pod pretpostavkom da su svi ostali parametri nepromijenjeni, povećanjem, odnosno smanjenjem varijabilne kamatne stope za potraživanja i obaveze u EUR za 0,4 p.p. dobit Banke bi se povećala, odnosno smanjila, za iznos od EUR 439 hiljada.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

7. PRIHODI I RASHODI KAMATA

a) Prihodi od kamata i slični prihodi

(U hiljadama EUR)

	2018.	2017.
Depoziti kod:		
- inostranih banaka	43	11
Kreditni:		
- preduzećima	2.538	2.455
- fizičkim licima	316	448
	<u>2.897</u>	<u>2.914</u>
Hartije od vrijednosti	922	584
	<u>3.819</u>	<u>3.498</u>
Prihodi od naknada na kredite	122	125
	<u>3.941</u>	<u>3.623</u>

b) Rashodi od kamata i slični rashodi

(U hiljadama EUR)

	2018.	2017.
Depoziti:		
- preduzeća	507	439
- fizičkih lica	296	263
	<u>803</u>	<u>702</u>
Hartije od vrijednosti	348	70
Kreditni i ostale pozajmice	176	151
	<u>1.327</u>	<u>923</u>

8. NETO RASHOD PO OSNOVU OBEZVREĐENJA FINANSIJSKIH INSTRUMENTATA KOJI SE NE VREDNUJU PO FER VRIJEDNOSTI KROZ BILANS USPJEHA

a) Troškovi obezvređenja

(U hiljadama EUR)

	2018.	2017.
Troškovi obezvređenja bilansa i vanbilansa	247	332
Troškovi obezvređenja investicija u zavisna preduzeća	-	150
	<u>247</u>	<u>482</u>

b) Promjene na računima ispravke vrijednosti u 2018. godini

Krajnje stanje-31.decembar.2017.godine	1.093
<i>Efekat primjene IFRS-9</i>	636
Početno stanje-1.januar 2018. godine	1.729
Povećanje rezervisanja u toku godine	1.007
Ukidanje rezervisanja u toku godine	(760)
Stanje na dan 31.decembar 2018. godine	1.976

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

9. PRIHODI I RASHODI OD NAKNADA I PROVIZIJA

a) Prihodi od naknada i provizija

(U hiljadama EUR)

	<u>2018.</u>	<u>2017.</u>
Naknade za usluge plaćanja prema inostranstvu	1.321	758
Naknada za otvaranje i održavanje računa	410	141
Naknade po poslovima sa kreditnim karticama	534	177
Naknade za usluge platnog prometa i e-banking	168	113
Naknade od brokerskih i kastodi poslova	65	78
Naknade po komisionim poslovima	627	119
Naknade po vanbilansnim poslovima	73	51
Ostale naknade i provizije	245	140
	<u>3.443</u>	<u>1.577</u>

b) Rashodi naknada i provizija

(U hiljadama EUR)

	<u>2018.</u>	<u>2017.</u>
Naknade po osnovu premije za zaštitu depozita	1.102	617
Naknade Centralnoj banci	403	304
Naknade za Visa i Master kartice	221	122
Naknade za usluge međunarodnog platnog prometa	124	137
Naknade za elektronsko bankarstvo	104	75
Ostale naknade	107	104
	<u>2.061</u>	<u>1.359</u>

10. NETO DOBITAK USLED PRESTANKA PRIZNAVANJA FINANSIJSKIH INSTRUMENTATA KOJI SE NE VREDNUJU PO FER VRIJEDNOSTI KROZ BILANS USPJEHA I NETO GUBITAK OD FINANSIJSKIH INSTRUMENTATA KOJI SE DRŽE RADI TRGOVANJA

10a. Neto dobitak usled prestanka priznavanja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha

(U hiljadama EUR)

	<u>2018.</u>	<u>2017.</u>
Državne obveznice	197	412
	<u>197</u>	<u>412</u>

Navedeni prihodi se odnose na dobitke od prodaja državnih obveznica koje su klasifikovane kao FVOCI (kroz ostali rezultat), odnosno kao raspoložive za prodaju (2017.godine).

10b. Neto gubitak od finansijskih instrumenata koji se drže radi trgovanja

Neto gubici od finansijskih instrumenata koji se drže radi trgovanja na dan 31. decembar 2018. godine iznose 175 hiljada eura (31. decembar 2017. godine iznosilo 27 hiljada eura) i nastali su od zarade od ugovorenog Swop posla, kao i svođenja obaveze po Swop poslu na fer vrijednost. Naime, Swop je prikazan u okviru pozicije Derivativne finansijske obaveze kao instrument zaštite kao finansijska obaveza koje se vodi po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha. Ovaj iznos je fer vrijednost koja predstavlja efekat svođenja ugovorenog kursa u odnosu na datum izvještavanja.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

11. TROŠKOVI ZAPOSLENIH

(U hiljadama EUR)	2018.	2017.
Neto zarade	731	641
Porezi, prirezi i doprinosi na zarade	510	451
Naknade članovima Odbora direktora	125	116
Putni troškovi i dnevnice	52	32
Otpremnine i jubilarne nagrade	-	3
Naknade za povremene poslove	20	26
Obuka zaposlenih	2	8
Ostale neto naknade zaposlenima	10	9
Rezervisanja za penzije	-	-
	1.450	1.286

12. OPŠTI I ADMINISTRATIVNI TROŠKOVI I TROŠKOVI AMORTIZACIJE

12a. Opšti administrativni troškovi

(U hiljadama EUR)	2018.	2017.
Troškovi predstavnštva	307	379
Održavanje kompjutera i opreme	163	134
Razni troškovi	109	88
Troškovi zakupa	84	68
Članarine i donacije	115	66
Troškovi obezbjeđenja	71	63
Reklamiranje i marketing	19	57
Troškovi komunikacionih mreža	45	53
Intelektualne usluge	45	40
Troškovi električne energije i goriva	41	39
Osiguranje	51	38
Telefon	38	35
Troškovi reprezentacije	42	30
Revizija	30	29
Kancelarijski materijal	16	13
Komunalne usluge	4	5
Sudski troškovi	12	4
Poštarina	11	2
	1.203	1.143

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

12. OPŠTI I ADMINISTRATIVNI TROŠKOVI I TROŠKOVI AMORTIZACIJE (nastavak)

12b. TROŠKOVI AMORTIZACIJE

(U hiljadama EUR)	<u>2018.</u>	<u>2017.</u>
Nekretnine, postrojenja i oprema (napomena 18)	197	171
Nematerijalna sredstva (napomena 19)	<u>174</u>	<u>121</u>
	<u>371</u>	<u>292</u>

13. OSTALI PRIHODI

(U hiljadama EUR)	<u>2018.</u>	<u>2017.</u>
Prihodi od naplate otpisanih kredita	4	7
Ostali vanredni prihodi	4	-
Ispravke iz prethodne godine	1	165
Prihodi od zakupa	<u>5</u>	<u>4</u>
	<u>14</u>	<u>176</u>

14. POREZ NA DOBIT

a) Komponente poreza na dobit

(U hiljadama EUR)	<u>2018.</u>	<u>2017.</u>
Obračunati tekući porez	62	36
Obračunati odloženi porez	<u>11</u>	<u>30</u>
	<u>73</u>	<u>66</u>

b) Usaglašavanje iznosa poreza na dobit u bilansu uspjeha i proizvoda rezultata prije oporezivanja i propisane poreske stope

(U hiljadama EUR)	<u>2018.</u>	<u>2017.</u>
Rezultat u bilansu uspjeha prije oporezivanja	1.113	430
Troškovi amortizacije u bilansu uspjeha	371	292
Troškovi amortizacije za poreske svrhe	(512)	(502)
Ostalo	<u>166</u>	<u>30</u>
Ukupno	<u>1.138</u>	<u>250</u>
Kapitalni dobici	(224)	(412)
Kapitalni gubici	-	7
Efekte primjene zakonske regulative na dan 01.01.2013.g.	101	-
Dobitak u poreskom bilansu	914	-
Gubitak u poreskom bilansu	-	(155)
Iskorišteni poreski gubici iz prethodnih godina	432	-
Ukupni kapitalni dobici tekuće godine	<u>224</u>	<u>405</u>
Iznos poreza za kapitalne dobitke	20	36
Iznos poreza iz poreske prijave	65	36
Odloženi porez na dobit	11	30
Trošak poreza na dobit	76	66
Umanjenje poreske obaveze po osnovu pravovremene uplate	3	-
Ukupan trošak poreza na dobit	<u>73</u>	<u>66</u>
Efektivna poreska stopa	<u>6,5%</u>	<u>15%</u>

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

14. POREZ NA DOBIT(nastavak)

- Odloženi porez

Odloženi porez je priznat u iznosu od EUR 11 hiljada i to kao 9% na razliku između sadašnje knjigovodstvene vrijednosti i poreske osnovice osnovnih sredstava nastale kao posljedica razlike obračunate računovodstvene i poreske amortizacije osnovnih sredstava za 2018.godinu.

Odložena poreska sredstva u iznosu od EUR 37 hiljada su priznata za gubitke u fer vrijednosti dužničkih instrumenata koji su klasifikovani u model FVOCI (EUR 4 hiljada) i ulaganja u Universal capital development, klasifikovanih kao FVOCI opcija (EUR 33 hiljada). Navedena odložena poreska sredstva su priznata u kapitalu.

15. NOVČANA SREDSTVA I RAČUNI DEPOZITA KOD CENTRALNIH BANAKA

(U hiljadama EUR)

	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Gotovina u blagajni:		
- u EUR	149	82
- u stranoj valuti	8	1
Gotovina u trezoru:		
- u EUR	12.829	4.504
- u stranoj valuti	571	286
Gotovina u bankomatima	-	-
Žiro račun	61.051	89.012
Obavezna rezerva kod Centralne banke Crne Gore	18.895	14.161
	93.503	108.046

Obavezna rezerva sa stanjem na dan 31. decembra 2018. godine izdvojena je u skladu sa Odlukom Centralne banke Crne Gore o obaveznoj rezervi banaka kod Centralne banke Crne Gore („Sl. list CG” 35/11, 22/12, 61/12 i 57/13, 52/14, 7/15 i 70/17) (u daljem tekstu: Odluka), koja propisuje da banke izdvajaju obaveznu rezervu primjenom stope od:

- 7,5% na dio osnovice koju čine depoziti po viđenju i depoziti ugovoreni sa ročnošću od jedne godine, odnosno do 365 dana i
- 6,5% na dio osnovice koju čine depoziti ugovoreni sa ročnošću preko jedne godine, odnosno preko 365 dana.

Gotovina i gotovinski ekvivalenti (za potrebe sastavljanja Pojedinačnog iskaza o tokovima gotovine)

U hiljadama EUR	2018.	2017.
Gotovina u blagajni		
- u EUR	149	82
- u stranoj valuti	8	1
Gotovina u trezoru		
- u EUR	12.829	4.504
- u stranoj valuti	571	286
Gotovina u bankomatima	-	-
Žiro račun	61.051	89.012
Obavezna rezerva kod Centralne banke Crne Gore	18.895	14.161
Sredstva kod CDA	-	-
Kredit i potraživanja od banaka	16.319	23.425
Ukupno	109.822	131.471

Obračunatu obaveznu rezervu Banka izdvaja na račun obavezne rezerve u zemlji i/ili na račune Centralne banke u inostranstvu. Obavezna rezerva se izdvaja u EUR.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

15. NOVČANA SREDSTVA I RAČUNI DEPOZITA KOD CENTRALNIH BANAKA (nastavak)

Do 31. decembra 2018. godine:

- na 50% sredstava izdvojene obavezne rezerve Centralna banka plaća banci mjesečno, do osmog u mjesecu za prethodni mjesec, naknadu obračunatu po stopi od EONIA umanjenoj za 10 baznih poena na godišnjem nivou, s tim da ova stopa ne može biti manja od nule. Banka može za održavanje dnevne likvidnosti da koristi do 50% izdvojenih sredstava obavezne rezerve. Na korišćeni iznos obavezne rezerve koji vrati istog dana, Banka ne plaća naknadu. Banka je dužna da na iznos sredstava obavezne rezerve koji ne vrati istog dana, plaća mjesečno naknadu po stopi utvrđenoj posebnim propisom Centralne banke Crne Gore.

16. FINANSIJSKA SREDSTVA PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI

16.a. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD BANAKA

(U hiljadama EUR)	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Korespodentni računi i oročena sredstva kod inostranih banaka	17.119	26.070
Ispravka vrijednosti kredita i potraživanja od banaka (napomena 8b)	(6)	-
Ukupno	17.113	26.070

Promjena na računima ispravke vrijednosti kredita i potraživanja od banaka

	Stanje 1. januara 2018. godine	povećanje/ smanjenje	Stanje 31. decembra 2018.godine
Ispravka vrijednosti	(11)	5	(6)

Na dan 31. decembra 2018. godine Banka nema kršenja pokazatelja definisanih članom 58. Zakona o bankama (na dan 31. decembar 2017. godine Banka je imala izloženost prema jednoj banci u iznosu koji prelazi 25% sopstvenih sredstava, što nije bilo u skladu sa članom 58. Zakona o bankama). Usaglašenost Banke sa regulatornim pokazateljima je data u Napomeni 26.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

16. FINANSIJSKA SREDSTVA PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI (nastavak)

16.b. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA

(U hiljadama EUR)	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
<i>Kredit:</i>		
- privredna društva u privatnom vlasništvu	88.294	58.086
- fizička lica	4.191	4.348
- ostalo - preduzetnici i nevladine organizacije	101	175
- javne službe	-	-
	92.586	62.609
<i>Od toga:</i>		
<i>Kratkoročni krediti:</i>		
- privredna društva u privatnom vlasništvu	5.972	7.311
- fizička lica	58	58
	6.030	7.369
<i>Dugoročni krediti:</i>		
- privredna društva u privatnom vlasništvu	82.322	50.775
- fizička lica	4.133	4.290
- ostalo - preduzetnici i nevladine organizacije	101	175
- javne službe	-	-
	86.556	55.240
<i>Kamatna potraživanja:</i>		
-kredit	327	388
<i>Vremenska razgraničenja:</i>		
-kamata po kreditima	251	160
-naknade po kreditima	(290)	(176)
	92.874	62.981
<i>Minus:</i>		
Ispravka vrijednosti kredita (napomena 8b)	(1.576)	(944)
Ispravka vrijednosti kamata (napomena 8b)	(133)	(123)
	(1.709)	(1.067)
	91.165	61.914

Kratkoročni krediti privrednim društvima se najvećim dijelom odobravaju za obrtna sredstva sa rokom od mjesec dana do 12 mjeseci, dok su dugoročni krediti odobreni na period od 12 do 240 mjeseci i uglavnom se odnose na privredna društva iz oblasti hotelijerstva, trgovine, vađenje rude i kamena i energetike, usluga itd.

Kredit stanovništva obuhvataju gotovinske kredite, kredite za stambenu izgradnju, turističke kredite, penzionerske kredite, te mikro kredite, odobrene na period od 12 do 240 mjeseci.

Geografska koncentracija plasiranih kredita komitentima od strane Banke u kreditnom portfoliju obuhvata najvećim djelom komitente sa sjedištem na području Crne Gore, i to uglavnom u centralnoj regiji i na primorju.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

16. FINANSIJSKA SREDSTVA PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI (nastavak)

16b. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA (nastavak)

Koncentracija po djelatnostima ukupno bruto plasiranih kredita komitentima od strane Banke je sljedeća:

(U hiljadama EUR)	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Građevinarstvo	15.028	16.427
Stanovništvo	4.191	4.356
Umjetničke, zabavne i rekreativne djelatnosti	3.467	7.281
Saobraćaj i skladištenje	1.122	1.284
Trgovina i trgovina nekretninama	36.072	5.159
Prerađivačka industrija	789	1.654
Usluge pružanja smještaja i ishrane	11.962	13.500
Državna uprava i obavezno socijalno osiguranja	5.000	5.000
Snabdijevanje električnom energijom	141	158
Vađenje rude i kamena	724	851
Zdravstvo i socijalna zaštita	1.165	931
Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	10.938	5.489
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	73	99
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	127	135
Informisanje i komunikacija	1.612	20
Ostale uslužne djelatnosti	175	265
	92.586	62.609

Transferi bruto izloženosti i ispravke po nivoima su prikazani u sledećim tabelama:

	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno
01.01.2018.	55.713	2.243	5.025	62.981
Nova potraživanja	41.477	1.781	934	44.192
Smanjenje/Otplata potraživanja	(11.540)	(903)	(1.771)	(14.214)
Prelazak u nivo 1	-	(239)	(1)	(240)
Prelazak u nivo 2	(2.791)	-	(206)	(2.997)
Prelazak u nivo 3	(36)	(80)	-	(116)
Prelazak iz drugih nivoa	240	2.997	116	3.353
Druge promjene	(357)	319	(47)	(85)
31.12.2018	82.706	6.118	4.050	92.874

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

16. FINANSIJSKA SREDSTVA PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI (nastavak)

16b. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA (nastavak)

	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno
01.01.2018. ispravka	351	104	892	1.347
Nova potraživanja	335	354	227	916
Smanjenje/Otplata potraživanja	(263)	(45)	(244)	(552)
Prelazak u nivo 1	-	(2)	-	(2)
Prelazak u nivo 2	(165)	-	(3)	(168)
Prelazak u nivo 3	(21)	(10)	-	(31)
Prelazak iz drugih nivoa	2	168	31	201
Druge promjene	188	(155)	(35)	(2)
31.12.2018	427	414	868	1.709

17. FINANSIJSKA SREDSTVA PO FER VRIJEDNOSTI KROZ OSTALI UKUPNI REZULTAT

Hartije od vrijednosti

Državne obveznice na dan 31. decembar 2018. godine iznose EUR 29.026 hiljada (31. decembar 2017: EUR 13.305 hiljada) i odnose se na euro obveznice koje je emitovao Ministarstvo finansija Crne Gore sa fiksnom kamatnom stopom od 3,875% do 5,75% i rokom dospjeća od maja 2019. godine do aprila 2025. godine.

Na dan 31. decembra 2018. godine stanje državnih zapisa iznosi EUR 24.993 hiljada (31. decembar 2017: EUR 8.795 hiljada) i emitovale ih je Ministarstvo finansija Crne Gore sa rokom dospjeća od 182 dana. Stanje se sastoji iz državnih zapisa kupljenih na aukcijama u periodu od avgusta 2018. godine sa dospjećem u februaru 2019. godine, sa stopama prinosa od 0,51% do 0,60%.

Banka je tokom 2018. godine izvršila nezavisnu procjenu cjelokupne imovine i obaveza zavisnog preduzeća Universal Capital development i izvršila svođenje na fer vrijednost koja iznosi EUR 215 hiljada (31. decembar 2017: 580 hiljada).

a) Struktura po vrsti finansijskog sredstva:

	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Dužničke hartije od vrijednosti	54.020	22.100
-Državni zapisi	24.993	8.795
-Državne obveznice	29.027	13.305
Ulaganje u kapital zavisnih pravnih lica (FVOCI opcija)	215	580
Ukupno	54.235	22.680
Ispravka vrijednosti dužničkih hartija od vrijednosti (napomena 8b)	(77)	-

b) Promjena na računima ispravke vrijednosti finansijskih instrumenata po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat

	Stanje 1. januara 2018. godine	Povećanje/ smanjenje	Stanje 31. decembra 2018.godine
Ispravka vrijednosti	(26)	(51)	(77)

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

18. NEKRETNINE, POSTROJENJA I OPREMA

Kretanja na nekretninama, opremi i ostalim sredstvima za 2018. godinu i 2017. godinu prikazano je u narednoj tabeli:

(U hiljadama EUR)	Građevinski objekti	Oprema i ostala sredstva	Investicije u toku	Ukupno
<i>Nabavna vrijednost</i>				
Stanje, 1. januar 2017. godine	2.839	1.577	86	4.502
Povećanja	-	289	598	887
Prenosi na nematerijalna ulaganja	-	-	(338)	(338)
Prenosi	-	-	(274)	(274)
<i>Stanje, 31. decembar 2017. godine</i>	<u>2.839</u>	<u>1.866</u>	<u>72</u>	<u>4.777</u>
Povećanja	-	113	334	447
Prenosi na nematerijalna ulaganja	-	-	(275)	(275)
Smanjenje-otpisi	-	(555)	-	(555)
Prenosi	-	-	(115)	(115)
<i>Stanje, 31. decembar 2018. godine</i>	<u>2.839</u>	<u>1.424</u>	<u>16</u>	<u>4.279</u>
<i>Ispravka vrijednosti</i>				
Stanje, 1. januar 2017. godine	(28)	(1.092)	-	(1.120)
Amortizacija (napomena 12b)	(51)	(143)	-	(194)
Otuđenje i rashodovanje	-	-	-	-
<i>Stanje, 31. decembra 2017.</i>	<u>(79)</u>	<u>(1.235)</u>	<u>-</u>	<u>(1.314)</u>
Amortizacija (napomena 12b)	(28)	(169)	-	(197)
Otuđenje i rashodovanje	-	552	-	552
<i>Stanje, 31. decembar 2018. godine</i>	<u>(107)</u>	<u>(852)</u>	<u>-</u>	<u>(959)</u>
<i>Sadašnja vrijednost:</i>				
- 31. decembra 2018. godine	<u>2.732</u>	<u>572</u>	<u>16</u>	<u>3.320</u>
- 31. decembra 2017. godine	<u>2.760</u>	<u>633</u>	<u>72</u>	<u>3.464</u>

Na dan 31. decembra 2018. godine Banka nema imovinu pod zalogom radi obezbjeđenja otplate kredita i drugih obaveza.

19. NEMATERIJALNA SREDSTVA

Nematerijalna sredstva se najvećim dijelom sastoje iz licenci i softvera. U pregledu koji slijedi prikazana su kretanja na nematerijalnim sredstvima u toku 2018. godine i 2017. godine:

(U hiljadama EUR)	2018.	2017.
<i>Nabavna vrijednost</i>		
Stanje, 1. januar	1.437	1.099
Otpis	(277)	-
Prenos sa nekretnina, postrojenja i oprema (napomena 18)	275	338
<i>Stanje, 31. decembra</i>	<u>1.435</u>	<u>1.437</u>
<i>Ispravka vrijednosti</i>		
Stanje, 1. januar	845	725
Amortizacija (napomena 12b)	174	120
Otpis	(269)	-
	<u>750</u>	<u>845</u>
<i>Neotpisana vrijednost na dan 31. decembra</i>	<u>685</u>	<u>591</u>

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

20. OSTALA SREDSTVA

Ostala sredstva se odnose na:

(U hiljadama EUR)

	<u>2018.</u>	<u>2017.</u>
Sredstva stečena po osnovu naplate potraživanja	3.939	4.189
Potraživanje od kupaca	392	446
Potraživanja po kartičnom poslovanju	827	827
Privremeni račun	972	121
Unaprijed plaćeni troškovi	341	157
Ostala potraživanja	122	111
	<u>6.593</u>	<u>5.851</u>

Ostala sredstva u iznosu od EUR 6.593 hiljada (31. decembar 2017, ova pozicija bilansa stanja se sastojala od: ostala finansijska potraživanja: EUR 1.564 hiljada i ostala poslovna potraživanja EUR 4.346 hiljada) najvećim dijelom odnose se na sredstva stečena po osnovu naplate potraživanja koje Banka ima u svom vlasništvu u iznosu od EUR 3.939 hiljada (31. decembar 2017: EUR 4.189 hiljada). Stečena sredstva evidentiraju se po nižoj od ukupne vrijednosti potraživanja i procijenjene vrijednosti sredstva.

21. FINANSIJSKE OBAVEZE KOJE SE ISKAZUJU PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI

21.a. Depoziti klijenata

(U hiljadama EUR)

	<u>31. decembar</u> <u>2018.</u>	<u>31. decembar</u> <u>2017.</u>
Depoziti po viđenju:		
- privredna društva u privatnom vlasništvu	101.435	77.398
- privredna društva sa većinskim državnim vlasništvom	-	35
- fondovi	320	393
- regulatorne agencije	134	134
- preduzetnici	47	4
- fizička lica	75.605	89.771
- neprofitne organizacije	19	9
- ostali	32	5.012
	<u>177.592</u>	<u>172.756</u>
Kratkoročni depoziti:		
- privredna društva u privatnom vlasništvu	21.457	6.636
- fizička lica	4.606	327
	<u>26.063</u>	<u>6.963</u>
Dugoročni depoziti:		
- privredna društva u privatnom vlasništvu	5.702	18.424
- fizička lica	35.434	8.876
	<u>41.136</u>	<u>27.300</u>
Kamate na depozite	224	208
	<u>245.015</u>	<u>207.227</u>

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

21. FINANSIJSKE OBAVEZE KOJE SE ISKAZUJU PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI
(nastavak)

21.b. Krediti klijenata koji nijesu banke

(U hiljadama EUR)

	2018.	2017.
Evropska investiciona banka	600	947
Evidentna kamata	4	5
	604	952
Investiciono razvojni fond	4.571	6.272
	4.571	6.272
Wellrock Ventures Limited	-	564
Evidentna kamata	-	1
	-	565
Ukupno	5.175	7.789

Obaveze po uzetim kreditima i pozajmicama sa stanjem na dan 31. decembra 2018. godine u iznosu EUR 604 hiljada (31. decemabr 2017: EUR 952 hiljada) odnose se na obaveze prema Evropskoj investicionoj banci po osnovu uzetog kredita za finansiranje malih i srednjih preduzeća. Kamatna stopa po uzetim kreditima kod EIB-a kreće se od 2,19% do 3,66%. Rok dospeljeća je od 7 do 11 godina. Po navedenim kreditima Banka nema obavezu ispunjenja finansijskih pokazatelja.

Na dan 31. decembra 2018. godine, obaveze po uzetim kreditima i pozajmicama u iznosu od EUR 4.571 hiljada (31. decembar 2017: EUR 6.272 hiljada) odnose se na obaveze prema Investiciono razvojnem fondu Crne Gore po osnovu više dugoročnih kredita. Kamatna stopa po uzetim kreditima kreće se od 1% do 4%. Rok dospeljeća je od 3 do 10 godina. Po navedenim kreditima Banka nema obavezu ispunjenja finansijskih pokazatelja.

Dospijeće po godinama prikazano je u sljedećim tabelama:

Evropska investiciona banka:

(U hiljadama EUR)

	2018.	2017.
Do 1 godine	320	346
Do 2 godine	218	320
Do 3 godine	62	219
Do 4 godine	-	62
Do 5 godina	-	-
	600	947

Investiciono razvojni fond:

(U hiljadama EUR)

	2018.	2017.
Do 1 godine	788	726
Do 2 godine	713	817
Do 3 godine	723	763
Do 4 godine	720	870
Do 5 godina	433	869
Preko 5 godina	1.194	2.227
	4.571	6.272

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

22. DERIVATNE FINANSIJSKE OBAVEZE KOJE SE KORISTE KAO INSTRUMENT ZAŠTITE

Banka je u 2018. godini produžila Swop aranžman kod korespondentskih banaka SberBank i Intesa Sanpaolo, Bosna i Hercegovina i tom prilikom je kupljeno GBP 7,5 miliona i prodato GBP 6,3 miliona na period od godinu dana, čime se Banka zaštitila od fluktuacije kursa EUR/GBP. Raspoloživa sredstva u EUR Banka je uložila u dužničke obveznice koje dospijevaju od 2019.godine do 2021. godine do kada će se navedeni Swap poslovi i produžavati.

Swap poslovi su klasifikovani kao finansijski instrumenti koji se vode po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha. U bilansu stanja su prikazani u okviru pozicije derivati koji se drže kao zaštita od deviznog rizika. Knjiženja ugovorenih swap poslova se sprovode vanbilansno, dok se efekat svođenja ugovorenog kursa u odnosu na datum izvještavanja evidentira u okviru pozicije derivata u bilansu stanja, i u okviru pozicije neto dobici/gubici od finansijskih instrumenata koja se drže radi trgovanja. Na dan 31. decembar 2018. godine neto gubici iznose EUR 158 hiljada (31. decembar 2017: iznos EUR 84 hiljada) (napomena 10b).

23. OSTALE OBAVEZE

(U hiljadama EUR)	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Obaveze prema dobavljačima	95	117
Uplate za osnivački kapital	160	11
Primljeni avansi	133	103
Obaveze po kastodi poslovima	775	388
Obaveze po brokerskim poslovima	216	55
Privremeni račun	337	46
Ostale obaveze	6	7
	1.722	727

24. SUBORDINISANI DUG

Na dan 31. decembra 2018. godine dio subordinisanog duga Banke u iznosu od EUR 1.000 hiljade (31. decembar 2017.: EUR 1.001 hiljade) se odnosi se na sredstva dobijena od SDS Management DMCC, gdje je jedan iznos od EUR 751 hiljada, sa kamatnom stopom od 0,50% i rokom dospijeaća 24. avgust 2023. godine i drugi iznos od EUR 251 hiljada sa kamatnom stopom 0,50% i rokom dospijeaća 03. jun 2023. godine (preuzet od NER Holdinga LTD na osnovu Ugovora o ustupanju potraživanja).

Na Skupštini akcionara Banke, održanoj 28. maja 2018. godine donijeta je Odluka o emisiji zamjenljivih obveznica unaprijed poznatom kupcu SDS Management DCC Dubai u ukupnom iznosu od EUR 2.024 hiljade. Na osnovu rješenja Komisije za hartije od vrijednosti od 22. juna 2018. godine Banka je uspješno izvršila emisiju zamjenljivih obveznica u iznosu od EUR 2.024 hiljade sa rokom dospijeaća od 5 godina i 6 mjeseci i sa prinosom po fiksnoj kamatnoj stopi od 1% na godišnjem nivou. Na dan 31. decembra 2018. godine stanje ovih obveznica iznosi EUR 4.029 hiljada koje predstavljaju drugi dio ukupnog subordinisanog duga koji na dan 31. decembar 2018. godine iznosi ukupno EUR 5.031 hiljada (31. decembar 2017. godine: EUR 2.997 hiljada).

25. AKCIJSKI KAPITAL

Na dan 31. decembra 2018. godine akcijski kapital Banke čini 16.002 hiljada običnih akcija (31. decembra 2017: godine 16.002 običnih akcija), pojedinačne nominalne vrijednosti EUR 0,50605821 (31. decembra 2017: pojedinačne nominalne vrijednosti EUR 0,50605821)

Zakon o bankama („Sl. list CG“ br. 17/08, 44/10, 40/11 i 73/17) je definisao minimalni iznos novčanog kapitala banke u vrijednosti od EUR 5 miliona.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

25. AKCIJSKI KAPITAL (nastavak)

Vlasnička struktura Banke na dan 31. decembra 2018. godine i 2017. godine je sljedeća:

Naziv akcionara	2018.			2017.		
	Broj akcija	(U hiljadama EUR)	% učešća	Broj akcija	(U hiljadama EUR)	% učešća
Sigma Delta Holdings	13.653	6.910	85,32%	10.067	5.095	62,91%
Ner Holding LTD	-	-	-	3.131	1.585	19,57%
Sigma Delta Investments	2.288	1.158	14,30%	2.288	1.158	14,30%
Pairaktaridis Emmanouil	-	-	-	455	230	2,84%
Seriatos Gerasimos	20	10	0,12%	20	10	0,12%
Ostali	41	20	0,25%	41	20	0,25%
	16.002	8.098	100.00%	16.002	8.098	100.00%

26. USAGLAŠENOST SA PROPISIMA CBCG

U skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore, Banka je obavezna da održava minimalan stepen adekvatnosti kapitala od 10%. Banka je dužna da obim svog poslovanja uskladi sa propisanim pokazateljima, odnosno da obim i strukturu svojih rizičnih plasmana uskladi sa Zakonom o bankama i propisima Centralne banke Crne Gore.

(u hiljadama EUR)	Ostvareni pokazatelji poslovanja	
	2018.	2017.
Osnovni kapital (minimalni iznos EUR 5 miliona)	8.098	8.098
Sopstvena sredstva Banke (minimalni iznos EUR 5 miliona)	11.606	9.193
Koeficijent solventnosti (minimalni iznos 10%)	25,40%	17,60%
Dnevni koeficijent likvidnosti na dan 31. decembra (minimalni koeficijent 0,9)	1,85%	2,29%
Dekadni koeficijent likvidnosti za dekadu koja se završava na dan 31. decembra (minimalni koeficijent 1)	1,81%	2,24%
Izloženost Banke prema jednom licu ili grupi povezanih lica (limit 25% sopstvenih sredstava Banke)	20,43%	34,21%
Zbir velikih izloženosti (limit 800% sopstvenih sredstava Banke)	144,37%	392,82%
Ukupna izloženost prema licima povezanim s Bankom (limit 200% sopstvenih sredstava Banke)	8,44%	9,76%
Ukupna izloženost prema zaposlenom u Banci (limit 1% sopstvenih sredstava Banke)	0,45%	0,61%
Ukupna izloženost prema licu koje je član odbora direktora, odbora za reviziju ili izvršni direktor (limit 2% sopstvenih sredstava Banke)	0,10%	0,12%
Ukupna izloženost prema akcionarima koji imaju kvalifikovano učešće u banci, uključujući i izloženost prema pravnim licima koja su pod kontrolom tih akcionara (limit 20% sopstvenih sredstava Banke)	4,73%	5,70%
Ukupna izloženost prema akcionaru koji nema kvalifikovano učešće u Banci, uključujući i izloženost prema pravnim licima koja su pod kontrolom tog akcionara (limit 10% sopstvenih sredstava Banke)	0,05%	0,15%

Zakonom o bankama je definisano da izloženost prema jednom ili grupi povezanih lica ne smije biti veća od 25% sopstvenih sredstava.

Banka, na dan 31.12.2018.godine, nije imala izloženost prema jednom ili grupi povezanih lica koja je veća od 25% sopstvenih sredstava (na dan 31.12.2017.godine Banka je imala izloženost 34,21% prema jednom pravnom licu).

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

27. VANBILANSNA EVIDENCIJA

	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Neopozive obaveze za davanje kredita	2.942	14.534
Neopozivi dokumentarni akreditivi izdati za plaćanje u inostranstvu	8	94
Izdate plative garancije	3.688	2.644
Vanbilansna evidencija koja se klasifikuje (bruto)	6.638	17.272
Rezervisanja za gubitke po vanbilansnoj evidenciji	(135)	(13)
Vanbilansna evidencija koja se klasifikuje (neto)	6.503	17.259
Terminska prodaja deviza	(157)	(84)
Ostala vanbilansna evidencija banke – kastodi poslovi	40.156	24.407
Otpisana potraživanja iz interne evidencije	388	-
Kolateral po osnovu potraživanja	110.474	87.644
Vanbilansna evidencija koja se ne klasifikuje	150.861	111.967
Ukupna vanbilansna evidencija (bruto)	157.499	129.239
Rezervisanja za gubitke po vanbilansnoj evidenciji (napomena 8b)	(135)	(13)
Ukupna vanbilansna evidencija (neto)	157.364	129.226

28. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA

Zakonom o bankama („Sl. list CG“ br. 17/08, br. 44/10, 40/11 i br. 73/17) je definisano da značajan uticaj na poslovanje Banke, imaju lica koja postavljaju najmanje jednog predstavnika u Odboru direktora ili sličan organ, bilo kroz vlasništvo nad akcijama, na osnovu saglasnosti sa vlasnicima ili na bilo koji drugi način. U skladu sa Zakonom o bankama, transakcije sa povezanim licima su prikazane u narednim tabelama:

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

28. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA (nastavak)

(U hiljadama EUR)	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
<i>Kredit i potraživanja</i>		
-fizička lica		
-pravna lica:	263	480
-Fasamo d.o.o. Podgorica		
-Adriatic Properties d.o.o Budva	15.000	15.000
-Golden Estate d.o.o Podgorica	10.500	10.000
-Maestral Hotels and Casinos doo Budva	4.400	4.400
-SDS Management DMCC Dubai	2.587	5.194
-Nova Pobjeda d.o.o Podgorica	-	393
-Adriatic Yachting Servises d.o.o. Budva	156	55
-Portal Press d.o.o. Podgorica	10	10
-Benatureyou Limired Gibraltar	10	8
-Media-Nea d.o.o. Podgorica	5	-
Ukupno krediti i potraživanja	<u>32.931</u>	<u>35.541</u>
<i>Depoziti:</i>		
-fizička lica		
-pravna lica:	1.415	4.338
-Maestral Hotels and Casinos doo Budva		
-Golden Estate d.o.o. Podgorica	7.283	38
-SDS Management DMCC Dubai	12	82
-Adriatic Properties d.o.o. Budva	3.237	13.483
-Fasamo d.o.o. Podgorica	1.642	655
-Sigma Delta Holdings d.o.o. Podgorica	336	2.426
-Nova Pobjeda d.o.o. Podgorica	77	82
-Adriatic Yachting services d.o.o. Budva	3	52
-Sigma Delta Investments d.o.o. Podgorica	59	101
-Universal Capital Development	25	33
-First Financial Holdings d.o.o. Podgorica	3	2
-Epidaurus hotel d.o.o. Zagreb	9	2
-Vires d.o.o. Podgorica	5	6
- Adriatic Procurement d.o.o. Budva	209	183
-Novine d.o.o. Podgorica	57	46
-Portal Press d.o.o. Podgorica	-	10
-Dnevne novine d.o.o. Podgorica	-	9
-Monte Rock Internacional Dubai	1	5
-RMR Europe Investments Limited Kipar	635	-
-Viable Finance GMBH	250	-
-Ebenus Events Managements LLC Emirati	100	-
-SDS Gulf	77	-
-Benatureyou Limited Gibraltar	55	-
-Global Solutions d.o.o. Podgorica	19	-
-Nightsapphire Resorts LTD Kipar	8	-
-Novi Tender Oglasi d.o.o. Podgorica	2	-
-Media – Nea d.o.o. Podgorica	2	-
Ukupno depoziti	<u>15.522</u>	<u>21.554</u>
<i>Kredit/(Depoziti), neto</i>	<u>17.409</u>	<u>13.987</u>
<i>Komisioni krediti:</i>		
-Maestral Hotels and Casinos doo Budva	16.080	21.251
-Adriatic Properties d.o.o. Budva	7.245	-
-Nightsapphire Resorts LTD Kipar	6.837	-
Ukupno komisioni krediti	30.162	21.251
<i>Ostala potraživanja:</i>		
-Nova Pobjeda d.o.o. Podgorica	379	409
	<u>379</u>	<u>409</u>
<i>Prihodi od kamata:</i>		
-fizička lica		
-pravna lica:	9	15
-Fasamo d.o.o. Podgorica		
-Adriatic Properties d.o.o. Budva	591	591
-SDS management DMCC Dubai	250	249
-Maestral Hotels and Casinos doo Budva	19	45
-Golden Estate d.o.o. Podgorica	110	147
-Nova Pobjeda d.o.o. Podgorica	88	87
	4	1
	<u>1.071</u>	<u>1.135</u>

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

28. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA (nastavak)

<i>Prihodi od naknada:</i>		
-fizička lica	1	-
-pravna lica:	-	-
-Adriatic Properties d.o.o. Budva	5	64
-Fasamo d.o.o. Podgorica	7	6
-Maestral Hotels and Casinos doo Budva	2	1
-SDS Management DMCC Dubai	-	13
-Golden Estate d.o.o. Podgorica	4	5
-Adriatic Yachting Servises d.o.o. Budva	-	1
-Portal Press d.o.o. Podgorica	-	1
-Nova Pobjeda d.o.o. Podgorica	1	4
-Novine d.o.o. Podgorica	-	1
-Adriatic Procurement d.o.o. Budva	-	1
-Vires d.o.o. Podgorica	-	1
<i>Ukupno prihodi od naknada</i>	<u>20</u>	<u>98</u>
<i>Prihodi od provizija – komisioni krediti</i>		
-Maestral Hotels and Casinos doo Budva	117	67
- Adriatic Properties d.o.o. Budva	81	-
-Nightsapphire resorts LTD Kipar	7	-
<i>Ukupno prihodi od provizija-komisioni krediti</i>	<u>205</u>	<u>67</u>
<i>Prihodi od kamata-ostala potraživanja:</i>		
-Nova Pobjeda d.o.o. Podgorica	12	-
<i>Ukupno prihodi od kamata, naknada i provizija</i>	<u>1.308</u>	<u>1.300</u>
<i>Rashodi od kamata i naknada:</i>		
-fizička lica:	-	1
-SDS Menagement DMCC Dubai	5	3
<i>Ukupno rashodi</i>	<u>5</u>	<u>4</u>
<i>Neto prihodi</i>	<u>1.303</u>	<u>1.296</u>

Naknade menadžmentu i Odboru direktora po osnovu bruto zarada i naknada u 2018. godini iznose EUR 287 hiljada (2017: EUR 282 hiljada).

29. SUDSKI SPOROVI

Na dan 31. decembra 2018. godine protiv Banke se vodi više sudskih sporova od strane fizičkih lica, u kojima se tužbenim zahtjevima traži poništaj ili utvrđivanje, odnosno činidba, te nisu usmjereni na naknadu štete i samim tim nije određena visina tužbenog zahtjeva (2017: EUR 395 hiljada).

Banka vrši rezervisanje kada postoji velika vjerovatnoća za odliv sredstava po osnovu sudskog spora. Na dan 31. decembar 2018. godine Banka smatra da neće biti negativnog ishoda po osnovu sudskih sporova tako da nije vršila rezervisanja po ovom osnovu.

Pored navedenog, Banka vodi i više postupaka protiv pravnih i fizičkih lica radi naplate potraživanja u ukupnom iznosu od EUR 2.114 hiljada (2017: EUR 1.460 hiljada).

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

30. DEVIZNI KURSEVI

Zvanični kursevi valuta koji su korišćeni za preračun deviznih pozicija bilansa stanja u EUR na dan 31. decembra 2018. i 2017. godine bili su:

	<u>31. decembar 2018.</u>	<u>31. decembar 2017.</u>
USD	0,8730	0,8338
CHF	0,8907	0,8545
GBP	1,1077	1,1271

31. DOGAĐAJI NAKON DATUMA IZVJEŠTAVANJA

Predsjednik Odbora direktora Banke Velibor Milošević i Glavni izvršni direktor Banke Đorđe Đurđić su podnijeli ostavke na svoje funkcije 24.januara 2019.godine. Nakon toga, 25.februara 2019.godine izabran je Louis Joseph Freeh za novog člana Odbora direktora. Takođe, 01.marta je, za Glavnog izvršnog direktora imenovan Miloš Pavlović, a za izvršnog direktora Željko Drinčić.

Osim gore navedenog događaja, Rukovodstvo Banke smatra da nema drugih značajnih događaja nakon datuma izvještavanja koji bi uticali na pojedinačne finansijske iskaze za 2018.godinu.

Potpisano u ime Universal Capital banke AD, Podgorica, dana 25. aprila 2019. godine:

 Miloš Pavlović
 Glavni izvršni direktor

 Željko Drinčić
 Izvršni direktor

 Lana Kalezić
 Rukovodilac Službe finansija i računovodstva

Izvještaj menadžmenta za 2018. godinu

Sadržaj:

1. KRATAK OPIS POSLOVNIH AKTIVNOSTI I ORGANIZACIONE STRUKTURE.....	101
2. ANALIZA FINANSIJSKOG POLOŽAJA I REZULTATA POSLOVANJA	104
3. MJERE ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE	113
4. PLANIRANI BUDUĆI RAZVOJ	114
5. PODACI O AKTIVNOSTIMA ISTRAŽIVANJA I RAZVOJA	117
6. INFORMACIJE O OTKUPU SOPSTVENIH AKCIJA, ODNOSNO UDJELA	117
7. POSLOVNE JEDINICE	117
8. PODACI O FINANSIJSKIM INSTRUMENTIMA OD ZNAČAJA ZA PROCJENU FINANSIJSKOG POLOŽAJA I USPJEŠNOSTI POSLOVANJA	118
9. CILJEVI I METODE ZA UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM	120
9.1 Osnovni principi primjene MSFI 9	120
9.2 Obaveza vrednovanja stavki aktive	121
10. INFORMACIJE O IZLOŽENOSTI RIZICIMA CIJENA, KREDITNIM RIZICIMA, RIZICIMA LIKVIDNOSTI I RIZICIMA NOVČANOG TOKA.....	121
11. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA, RIZICIMA I NEIZVJESNOSTIMA POSLOVANJA...	122
12. PRAVILA KORPORATIVNOG UPRAVLJANJA I SISTEM INTERNE KONTROLE	123

1. KRATAK OPIS POSLOVNIH AKTIVNOSTI I ORGANIZACIONE STRUKTURE

1.1 Opšte informacije

Universal Capital Bank AD Podgorica počela je sa radom 1.decembra 2007. godine pod imenom First Financial Bank AD Podgorica, u skladu sa Licencom izdatom od strane Centralne Banke Crne Gore 12.07.2007. godine, a u skladu sa Zakonom o bankama i ostalim pozitivnim propisima. Prva transakcija je obavljena 17.12.2007. godine.

Universal Capital banka je i ove godine ostvarila pozitivne finansijske rezultate. Obzirom da je rast društvenog bruto proizvoda u Crnoj Gori u 2018.godini iznosio 4,9%, a značajan je i rast industrijske proizvodnje, prerađivačke industrije i građevinarstva, za preko 20%, to je u znatnoj mjeri opredeljivalo opšti ambijent i nivo privrednih aktivnosti. Banka je, u 2018.godini, ostvarila rast svih pokazatelja poslovanja i potvrdila da je stabilna finansijska institucija sa kojom je sigurno poslovati, koja neposredno kontaktira sa potencijalnim korisnicima svojih usluga, prihvata izazov konkurencije i potvrđuje vlastitu vrijednost.

Banka obavlja svoje poslovanje u skladu sa Zakonom o bankama kao i ostalim zakonskim i podzakonskim aktima koji regulišu njeno poslovanje.

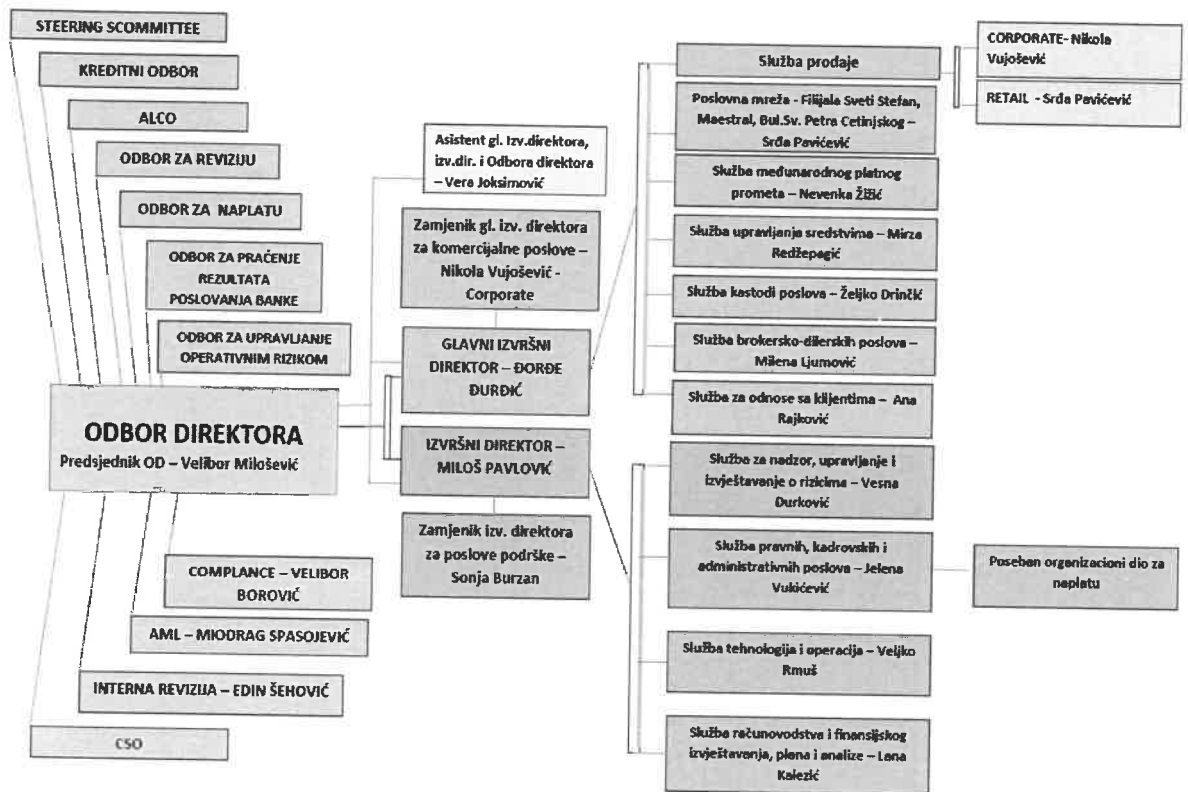
Svojom adekvatnom uslugom, stručnim kadrovima i razvijanjem bankarskih proizvoda, kao i aktivnom učešću na daljem razvijanju domaćeg finansijskog tržišta, banka je ostvarila značajnu ulogu u bankarskom sektoru Crne Gore.

1.2 Informacije o registraciji banke

Universal Capital banka je, u skladu sa Zakonom i važećom regulativom, dobila sledeće dozvole i izvršila sledeće registracije:

- Rješenje CBCG – dozvola za rad (Licenca) br. 0101-2933/3-2 od 12.07.2007. godine.
Datum donošenja osnivačkog akta je 09.02.2007 godine.
- Datum donošenja Statuta – 18.09.2007 godine.
- PIB – 02684462
- Registarski broj – 4-0008441
- PDV broj – 30/31-15112-8

1.3 Organizaciona struktura

1.4 Djelatnost

U skladu sa Zakonom o bankama i Statutom, Banka obavlja poslove primanja novčanih depozita i davanja kredita za sopstveni račun.

Pored bankarskih poslova, Banka može da obavlja i sljedeće poslove:

- 1) izdavanje garancija i preuzimanje drugih vanbilansnih obaveza;
- 2) kupovinu, prodaju i naplatu potraživanja (faktoring, forfeiting i dr.);
- 3) izdavanje, obradu i evidentiranje platnih instrumenata;
- 4) platni promet u zemlji i sa inostranstvom, u skladu sa propisima kojima se uređuje platni promet;
- 5) finansijski lizing;
- 6) poslove sa hartijama od vrijednosti, u skladu sa zakonom kojim se uređuju hartije od vrijednosti (Banka je licencirani učesnik na tržištu hartija od vrijednosti sa brokerskim, dilerskim i kastodi odjeljenjem);
- 7) trgovanje u svoje ime i za svoj račun ili za račun klijenta:
 - stranim sredstvima plaćanja, uključujući mjenjačke poslove,
 - finansijskim derivatima;
- 8) depo poslove;
- 9) izradu analiza i davanje informacija i savjeta o kreditnoj sposobnosti privrednih društava i preduzetnika i drugim pitanjima u vezi poslovanja;
- 10) iznajmljivanje sefova;
- 11) poslove koji su dio bankarskih poslova, pomoćne poslove u odnosu na poslove banke i poslove neposredno povezane sa poslovima te banke, u skladu sa statutom banke.

Banka može, uz prethodno odobrenje Centralne banke, obavljati i druge poslove, u skladu sa zakonom.

Šifra djelatnosti banke je 6419 – ostalo monetarno posredovanje.

1.5 Vlasništvo i struktura kapitala

Stanje akcionarskog kapitala na dan 31.12.2018. godine

Rbr	Naziv akcionara	Iznos akcionarskog kapitala	Broj akcija	Procenat vlasništva
1	Sigma Delta Holdings doo	6,909,464	13,653,496	85.32%
2	Sigma Delta Investments doo	1,157,962	2,288,200	14.30%
3	Seriatos Gerasimos	10,121	20,000	0.12%
4	Saveljić Tijana	7,591	15,000	0.09%
5	Aleksić Milutin	4,048	8,000	0.05%
6	Đačić Biljana	2,024	4,000	0.02%
7	Redžepagić Mirza	1,215	2,400	0.01%
8	Medojević Milinko	1,199	2,370	0.01%
9	Čađenović Neda	911	1,800	0.01%
10	Stanković Maja	589	1,164	0.01%
11	Dragoslavić Gorana	506	1,000	0.01%
12	Ramović Edin	506	1,000	0.01%
13	Stojanović Nataša	506	1,000	0.01%
14	Ramović Izedin	419	827	0.01%
15	Milović Emilija	364	720	0.00%
16	United Capital Trust	329	650	0.00%
17	Zečević Dejan	51	100	0.00%
18	Trhulj Semra	46	90	0.00%
19	Jelić Dejan	30	60	0.00%
20	Krkotić Roska	29	58	0.00%
21	Sokić Dragiša	25	50	0.00%
22	Radonjić Ognjen	5	10	0.00%
23	Čarapić Milosava	3	5	0.00%
		8,097,943	16,002,000	100.00%

1.6 R
a
d
n
a
s
n
a
g
a

Universal Capital Bank AD Podgorica je na dan 31.12.2018. godine imala 58 zaposlenih radnika. Od tog broja, 34 zaposlena je ženskog pola, a 24 muškog pola. Kada je u pitanju kvalifikaciona struktura na nivou cijele banke, ona je sledeća:

VSS	49 radnika
VSS	5 radnika
SSS	3radnika
NK	1 radnik

Kvalifikaciona struktura u okviru samih polova:

MUŠKARCI:	ŽENE:
VSS - 20 radnika	VSS - 29 radnika
VŠS - 2 radnika	VŠS - 3 radnika
SSS - 2 radnika	SSS - 1 radnik
NK - 0 radnika	NK - 1 radnik
Ukupno: 24 radnika	Ukupno: 34 radnika

Što se tiče starosne strukture zaposlenih u banci, ona je sledeća:

Od 58 zaposlenih, 57 radnika je ispod 50 godina, a 1 radnik preko 50 godina starosti.

2. ANALIZA FINANSIJSKOG POLOŽAJA I REZULTATA POSLOVANJA

BILANS STANJA

UNIVERSAL CAPITAL BANK AD Podgorica

BILANS STANJA

Red. br.	SREDSTVA	31.12.2017.	31.12.2018.
1.	Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	108,046	93,503
2.	Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	88,029	108,289
2.a.	Kredit i potraživanja od banaka	26,070	17,113
2.b.	Kredit i potraživanja od klijenata	61,914	91,165
2.c.	Hartije od vrijednosti	-	-
2.d.	Ostala finansijska sredstva	44	10
3.	Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	22,680	54,235
3.a.	Kredit i potraživanja od banaka	-	-
3.b.	Kredit i potraživanja od klijenata	-	-
3.c.	Hartije od vrijednosti	22,680	54,235
3.d.	Ostala finansijska sredstva	-	-
4.	Finansijska sredstva koja se drže radi trgovanja	-	-
4.a.	Kredit i potraživanja od banaka	-	-
4.b.	Kredit i potraživanja od klijenata	-	-
4.c.	Hartije od vrijednosti	-	-
4.d.	Ostala finansijska sredstva	-	-
5.	Finansijska sredstva koja se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, koja se ne drže radi trgovanja	-	-
5.a.	Kredit i potraživanja od banaka	-	-
5.b.	Kredit i potraživanja od klijenata	-	-
5.c.	Hartije od vrijednosti	-	-
5.d.	Ostala finansijska sredstva	-	-
6.	Derivati koji se drže zbog zaštite od rizika	-	1
7.	Promjene u fer vrijednosti stavki koje su predmet zaštite od rizika	-	-
8.	Investicije u pridružena društva, zavisna društva i zajedničke	-	-

<i>poduhvate po metodi kapitala</i>			
9.	Investicione nekretnine	-	163
10.	Nekretnine, postrojenja i oprema	3,464	3,320
11.	Nematerijalna sredstva	591	685
12.	Tekuća poreska sredstva	-	3
13.	Odložena poreska sredstva	-	37
14.	Stalna sredstva namijenjena prodaji i sredstva poslovanja koje se obustavlja	-	-
15.	Ostala sredstva	5,851	6,593
16.	UKUPNA SREDSTVA:	228,660	266,828
OBAVEZE			
17.	Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	215,230	250,190
17.a.	<i>Depoziti banaka i centralnih banaka</i>	206	-
17.b.	<i>Depoziti klijenata</i>	207,227	245,015
17.c.	<i>Kreditni banaka i centralnih banaka</i>	9	-
17.d.	<i>Kreditni klijenata koji nijesu banke</i>	7,789	5,175
17.e.	<i>Hartije od vrijednosti</i>	-	-
17.f.	<i>Ostale finansijske obaveze</i>	-	-
18.	Finansijske obaveze koje se drže radi trgovanja	-	-
18.a.	<i>Depoziti banaka i centralnih banaka</i>	-	-
18.b.	<i>Depoziti klijenata</i>	-	-
18.c.	<i>Kreditni banaka i centralnih banaka</i>	-	-
18.d.	<i>Kreditni klijenata koji nijesu banke</i>	-	-
18.e.	<i>Hartije od vrijednosti</i>	-	-
18.f.	<i>Ostale finansijske obaveze</i>	-	-
19.	Finansijske obaveze kojima se ne trguje i koje se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	-	-
19.a.	<i>Depoziti banaka i centralnih banaka</i>	-	-
19.b.	<i>Depoziti klijenata</i>	-	-
19.c.	<i>Kreditni banaka i centralnih banaka</i>	-	-
19.d.	<i>Kreditni klijenata koji nijesu banke</i>	-	-
19.e.	<i>Ostale finansijske obaveze</i>	-	-
20.	Derivatne finansijske obaveze kao instrument zaštite	84	158
21.	Promjene fer vrijednosti stavki koje su predmet zaštite od rizika	-	-
22.	Rezerve	13	135
23.	Obaveze po osnovu sredstava namijenjenih prodaji i sredstva poslovanja koje se obustavlja	-	-
24.	Tekuće poreske obaveze	36	64
25.	Odložene poreske obaveze	65	61
26.	Ostale obaveze	727	1,722
27.	Subordinisani dug	2,997	5,031
28.	UKUPNE OBAVEZE:	219,153	257,362
KAPITAL			
29.	Akcijski kapital	8,098	8,098
30.	Emisione premije	-	-
31.	Neraspoređena dobit	364	621
32.	Dobit/gubitak tekuće godine	0	1,040
33.	Ostale rezerve	1,045	-292
34.	Interesi bez kontrolnog uticaja u kapitalu	-	-
35.	UKUPAN KAPITAL: (29. do 34.)	9,507	9,467
36.	UKUPNI KAPITAL I OBAVEZE: (28. + 35.)	228,660	266,828

BILANS USPJEHA

	POZICIJA	31.12.2017.	31.12.2018.
1.	<i>Prihodi od kamata i slični prihodi</i>	3,623	3,941
2.	<i>Prihodi od kamata na obezvrjeđene plasmane</i>	-	-
3.	<i>Rashodi od kamata i slični rashodi</i>	(923)	(1,327)
I	NETO PRIHODI OD KAMATA (1+2-3)	2,700	2,614
4.	<i>Prihodi od naknada i provizija</i>	1,577	3,443
5.	<i>Rashodi naknada i provizija</i>	(1,359)	(2,061)
II	NETO PRIHODI OD NAKNADA I PROVIZIJA (4-5)	218	1,382
6.	<i>Neto dobitak/gubitak usled prestanka priznavanja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha</i>	412	197
7.	<i>Neto dobitak/gubitak po osnovu finansijskih instrumenata koji se drže radi trgovanja</i>	(27)	(175)
8.0	<i>Neto dobitak/gubitak od finansijskih instrumenata iskazanih po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, a koji se ne drže radi trgovanja</i>	-	-
9.	<i>Promjena fer vrijednosti u računovodstvu zaštite od rizika (hedžing)</i>	-	-
10.	<i>Neto gubici/dobici od kursnih razlika</i>	222	422
11.	<i>Neto dobitak/gubitak po osnovu prestanka priznavanja ostale imovine</i>	(7)	17
12.	<i>Ostali prihodi</i>	176	14
13.	<i>Troškovi zaposlenih</i>	(1,286)	(1,450)
14.	<i>Troškovi amortizacije</i>	(292)	(371)
15.	<i>Opšti i administrativni troškovi</i>	(1,143)	(1,203)
16.	<i>Neto dobiti/gubici po osnovu modifikacije i reklasifikacije finansijskih instrumenata</i>	-	-
17.	<i>Neto prihodi/rashodi po osnovu obezvređenja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha</i>	(482)	(247)
18.	<i>Troškovi rezervisanja</i>	-	-
19.	<i>Ostali rashodi</i>	(61)	(87)
20.	DOBITAK/GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA	430	1,113
21.	<i>Porez na dobit</i>	(66)	(73)
22.	NETO PROFIT/GUBITAK	364	1,040

Za 2018. godinu izvršene su promjene u skladu sa izmjenama kontnog plana CBCG, prilagodjene su tabele izvještaja u skladu sa propisanim tabelama mjesečnih i kvartalnih izvještaja, a sve u skladu sa MSFI 9 propisanom formom izvještavanja koji je stupio na snagu 01.01.2018. godine.

2.1 Analiza Bilansa i racio pokazatelji

Racio analiza predstavlja jedan od metoda analize finansijskih izveštaja, koja koristi podatke iz bilansa stanja i bilansa uspjeha. Svrha ove analize je da ukaže na specifičnosti bankarskog poslovanja analizom pojedinačnih finansijskih izveštaja i izvođenjem racio pokazatelja.

<i>Najbitnije stavke bilansa uspjeha</i>	<i>Prihodi od kamata i slični prihodi</i>	<i>Prihod od naknada i provizija</i>	<i>Rashodi od kamata i slični rashodi</i>	OPERATIVNI PROFIT
2018.	3,941	3,443	1,327	1,113
2017.	3,623	1,577	923	430
2018/2017	108.78%	218,33%	143.77%	258.84%

ROE (Return on Equity) - Prinos na kapital	2017	2018
<i>Neto profit nakon oporezivanja</i>	364	1.040
<i>Akcionarski kapital</i>	8,098	8.098
Neto profit nakon oporezivanja / Akcionarski kapital	4.49%	12.84%

ROA (Return on assets) - Prinos na aktivu	2017	2018
<i>Neto profit nakon oporezivanja</i>	364	1,040
<i>Ukupna aktiva</i>	228,660	266,828
Neto profit nakon oporezivanja / Ukupna aktiva	0.16%	0.39%

Kamatna marža	2017	2018
<i>Prihodi po osnovu kamata</i>	3,623	3,941
<i>Rashodi po osnovu kamata</i>	923	1,327
<i>Ukupna aktiva</i>	228,660	266,828
(Prihodi po osnovu kamata - Rashodi po osnovu kamata) / Ukupna aktiva	1.18%	0.98%

Koeficijent operativnog profita	2017	2018
<i>Operativni profit</i>	430	1,113
<i>Ukupna aktiva</i>	228,660	266,828
Operativni profit / Ukupna aktiva	0.19%	0,42%

Neto profit po zaposlenom	2017	2018
<i>Neto profit</i>	364	1.040
<i>Broj zaposlenih</i>	55	58
Neto profit / Broj zaposlenih	6,618 €	17,931 €

Pokazatelji finansijskog položaja:

S1	2017	2018
<i>Akcionarski kapital</i>	8,098	8,098
<i>Ukupna aktiva</i>	228,660	266,828
Akcionarski kapital / Ukupna aktiva	3.54%	3.03%

S2	2017	2018
<i>Ukupne obaveze</i>	219,152	257,362
<i>Ukupna aktiva</i>	228,660	266,828
Ukupne obaveze / Ukupna aktiva	95.84%	96.45%

S3	2017	2018
<i>Poslovni prihodi</i>	5,200	7,384
<i>Poslovni rashodi</i>	2,282	3,388
Poslovni prihodi / Poslovni rashodi	227.87%	217.95%

S4	2017	2018
<i>Ukupni prihodi</i>	6,010	8,034
<i>Poslovni rashodi na ime kamata</i>	923	1,327
Ukupni prihodi / Poslovni rashodi na ime kamata	651.14%	605.43%

Pokazatelji ekonomičnosti:

E1	2017	2018
<i>Ukupni prihodi</i>	6,010	8,034
<i>Ukupni rashodi</i>	5,579	6,920
<i>Ukupni prihodi / Ukupni rashodi</i>	107.73%	116.10%

E2	2017	2018
<i>Poslovni rashodi</i>	2,282	3,388
<i>Poslovni prihodi</i>	5,200	7,384
<i>Poslovni rashodi / Poslovni prihodi</i>	43.88%	45.88%

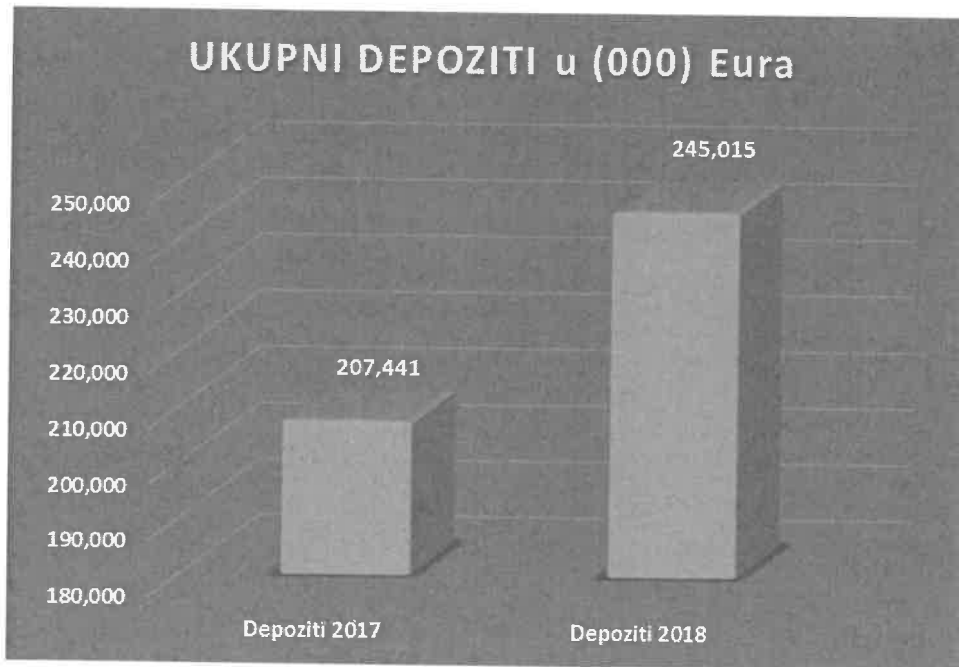
E3	2017	2018
<i>Materijalni troškovi i zarade</i>	2,429	2,653
<i>Ukupni rashodi</i>	5,579	6,920
<i>Materijalni troškovi i zarade / Ukupni rashodi</i>	43.54%	38.34%

E4	2017	2018
<i>Poslovni rashodi od kamata</i>	923	1,327
<i>Ukupni rashodi</i>	5,579	6,920
<i>Poslovni rashodi od kamata / Ukupni rashodi</i>	16.54%	19.18%

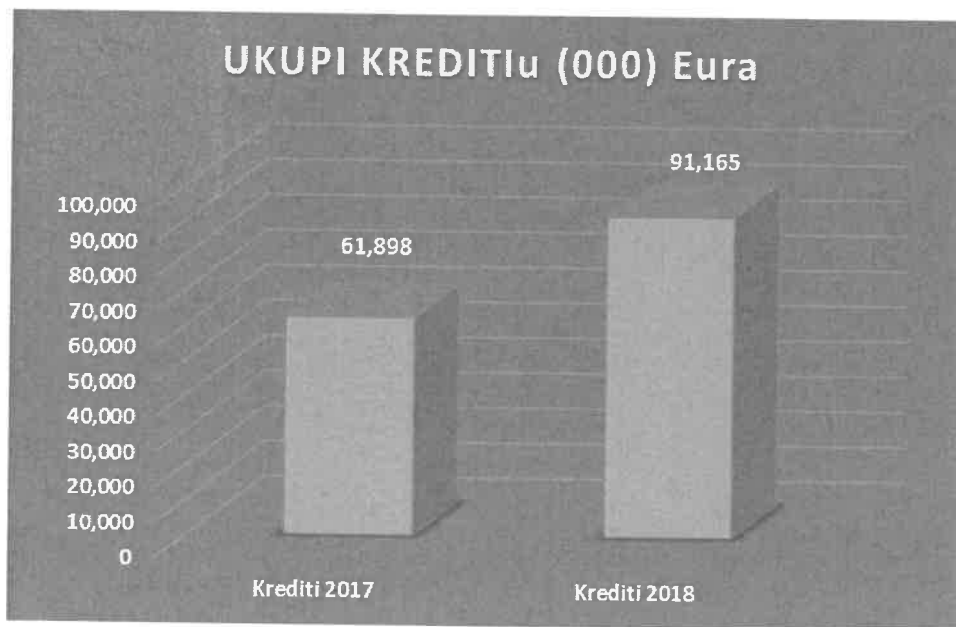
Opis	31.12. 2017	31.12.2018
Likvidna aktiva	134,116	110,616
Ukupni krediti	61,914	91,165
Ukupna aktiva	228,660	266,828
Ukupna pasiva	228,660	266,828
Ukupni depoziti	207,433	245,015
Ukupne pozajmice	7,789	5,175
Ukupne obaveze	219,152	257,362
Osnovna sredstva	3,464	3,320
Ostala aktiva	5,851	6,593
Ukupni kapital	9,507	9,467
Struktura aktive i pasive:		
Likvidna aktiva/ukupna aktiva	58.65%	41.46%
Kredit/ukupna aktiva	27.08%	34.17%
Kapital/ ukupna aktiva	4.16%	3.55%
Struktura pasive:		
Depoziti/ukupna pasiva	90.72%	91.83%
Pozajmice/ukupna pasiva	3.41%	1.94%
Pokazatelji likvidnosti:		
Likvidna aktiva/depoziti	64.65%	45.15%
Kredit/depoziti	29.85%	37.21%

Likvidna aktiva se na 31.12.2018. godine u odnosu na isti period prethodne godine smanjila za 17,53%, odnosno sa 134,116 hiljada eura na dan 31.12.2017.godine, na 110,616 hiljada eura na dan 31.12.2018. godine. U istom periodu došlo je do značajnog rasta kredita sa 61.898 hiljada eura na 91.165 hiljada eura, što je povećanje kreditnog portoflija od 47,28%. Racio likvidna aktiva/ukupna aktiva na 31.12.2017. godine iznosio je 58,65 %, dok na 31.12.2018. godine iznosi 41,46%.

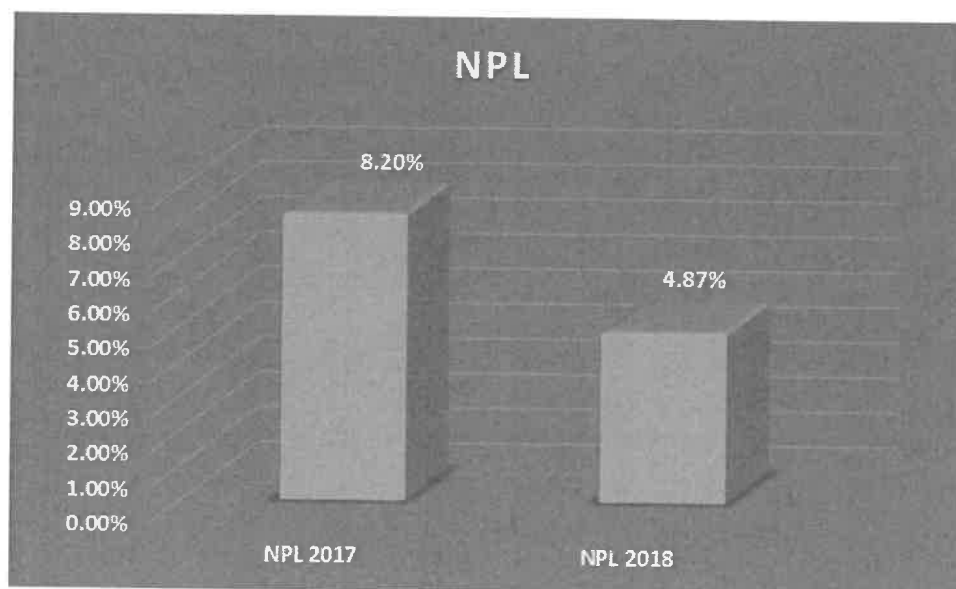
U 2018.godini došlo je do rasta po osnovu depozita, povećanje je ostvareno za 18,11% u odnosu na depozite iz 2017.godine ili 37.574 hiljada eura. Na 31.12.2018.godine depoziti čine 95% ukupnih obaveza.

Ukupni krediti na dan 31.12.2018. godine su za 47,28% veći u odnosu na 31.12.2017. godine. Racio krediti/depoziti na 31.12.2018. godine iznosio je 37,21% dok je na 31.12.2017. godine 29,84%.

Pregled nekvalitetnih kredita po godinama:

Na 31.12.2018. godine koeficijent solventnosti iznosio je 25,40 % što je značajno iznad zakonom propisanog minimum (koji iznosi 10%).

2.2 Podaci o članovima Upravnih i Nadzornih tijela

Podaci o članovima Odbora direktora i Odbora za reviziju su sledeći:

<u>Odbor direktora</u>	<u>Ime i prezime</u>
Predsjednik	Dr. Velibor Milošević
Član	Đorđe Đurđić
Član	Božo Milatović
Član	Georgios Lychnos
Član	Alfredo Longo

<u>Odbor za reviziju</u>	<u>Ime i prezime</u>
Predsjednik	Goran Bencun
Član	Sonja Burzan
Član	Lazar Mišurović

Iako nije zakonski obavezna da usvaja Kodeks korporativnog upravljanja, u skladu sa Zakonom o bankama, Zakonom o privrednim društvima i ostalim pozitivnim propisima i zakonskim odredbama, Banka bira članove gore navedenih tijela na način da Skupština banke imenuje Odbor direktora, a dalje Odbor direktora imenuje Odbor za reviziju i obavlja svoje cjelokupno poslovanje.

3. MJERE ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE

Finansijska institucija Universal Capital Bank ad Podgorica vodi svoju politiku ekološki svjesno i angažovano, u skladu sa Zakonom o životnoj sredini ("Službeni list Crne Gore", br. 052/16 od 09.08.2016) i Zakonom o procjeni uticaja na životnu sredinu ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 080/05 od 28.12.2005, Službeni list Crne Gore", br. 040/10 od 22.07.2010, 073/10 od 10.12.2010, 040/11 od 08.08.2011, 027/13 od 11.06.2013, 052/16 od 09.08.2016).

U skladu sa članom 9.Zakona o životnoj sredini, banka obavlja sledeće aktivnosti na obezbeđenju zaštite životne sredine:

- Održivo korišćenje prirodnih resursa, dobara i energije;
- Uvođenje energetski efikasnijih tehnologija i korišćenje obnovljivih prirodnih resursa;
- Upotreba proizvoda, procesa, tehnologija koji manje ugrožavaju životnu sredinu;
- Preduzimanje mjera prevencije i otklanjanja posljedica ugrožavanja i štete po životnu sredinu;
- Druge mjere u skladu sa zakonom.

Banka nije, shodno kriterijumima definisanim Zakonom, prepoznata kao zagađivač, i po tom osnovu ne plaća nikakve kazne ili penale. Takođe, u doglednoj budućnosti ne planira nikakav projekat koji bi mogao da ima negativan uticaj na životnu sredinu.

U skladu sa Zakonom o procjeni uticaja na životnu sredinu, ukoliko se bude smatralo da određeni projekat ili poslovna aktivnost koju banka planira, može ili će imati uticaj na životnu sredinu, tražiće se saglasnost nadležnih organa na elaborat o procjeni uticaja ili odluke da nije potrebna procjena uticaja na životnu sredinu

4. PLANIRANI BUDUĆI RAZVOJ

	POZICIJA	PLAN 31.12.19	PLAN 31.12.20	PLAN 31.12.21
SREDSTVA				
1.	Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	116,760	125,644	135,081
2.	Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	91,555	96,134	100,943
2. a)	kredit i potraživanja od banaka	17,107	17,963	18,861
2. b)	kredit i potraživanja od klijenata	74,433	78,154	82,062
2. c)	hartije od vrijednosti	-	-	-
2. d)	ostala finansijska sredstva	15	17	20
3.	Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	54,463	54,463	54,463
3. a)	kredit i potraživanja od banaka	-	-	-
3. b)	kredit i potraživanja od klijenata	-	-	-
3. c)	hartije od vrijednosti	54,463	54,463	54,463
3. d)	ostala finansijska sredstva	-	-	-
4.	Finansijska sredstva koja se drže radi trgovanja	-	-	-
4. a)	kredit i potraživanja od banaka	-	-	-
4. b)	kredit i potraživanja od klijenata	-	-	-
4. c)	hartije od vrijednosti	-	-	-
4. d)	ostala finansijska sredstva	-	-	-
5.	Finansijska sredstva koja se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, koja se ne drže radi trgovanja	-	-	-
5. a)	kredit i potraživanja od banaka	-	-	-
5. b)	kredit i potraživanja od klijenata	-	-	-
5. c)	hartije od vrijednosti	-	-	-
5. d)	ostala finansijska sredstva	-	-	-
6.	Derivati koji se drže zbog zaštite od rizika	-	-	-
7.	Promjene u fer vrijednosti stavki koje su predmet zaštite od rizika	-	-	-
8.	Investicije u pridružena društva, zavisna društva i zajedničke poduhvate po metodi kapitala	-	-	-
9.	Investicione nekretnine	163	163	163
10.	Nekretnine, postrojenja i oprema	3,319	3,619	3,619
11.	Nematerijalna sredstva	685	685	685
12.	Tekuća poreska sredstva	2	3	3
13.	Odložena poreska sredstva	37	37	37
14.	Stalna sredstva namijenjena prodaji i sredstva poslovanja koje se obustavlja	-	-	-
15.	Ostala sredstva	6,400	6,400	6,400
16.	UKUPNA SREDSTVA:	273,384	287,148	301,393
OBAVEZE				
17.	Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	257,056	269,826	283,233
17. a)	depoziti banaka i centralnih banaka	-	-	-
17. b)	depoziti klijenata	252,941	265,588	278,867
17. c)	kredit banaka i centralnih banaka	-	-	-
17.	kredit klijenata, koji nisu banke	4,115	4,238	4,365

d)				
17. e)	hartije od vrijednosti	-	-	-
17. f)	ostale finansijske obaveze	-	-	-
18.	Finansijske obaveze koje se drže radi trgovanja	-	-	-
18. a)	depoziti banaka i centralnih banaka	-	-	-
18. b)	depoziti klijenata	-	-	-
18. c)	kreditni banaka i centralnih banaka	-	-	-
18. d)	kreditni klijenata, koji nisu banke	-	-	-
18. e)	hartije od vrijednosti	-	-	-
18. f)	ostale finansijske obaveze	-	-	-
19.	Finansijske obaveze kojima se ne trguje i koje se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	-	-	-
19. a)	depoziti banaka i centralnih banaka	-	-	-
19. b)	depoziti klijenata	-	-	-
19. c)	kreditni banaka i centralnih banaka	-	-	-
19. d)	kreditni klijenata, koji nisu banke	-	-	-
19. e)	ostale finansijske obaveze	-	-	-
20.	Derivatne finansijske obaveze kao instrument zaštite	158	158	158
21.	Promjene fer vrijednosti stavki koje su predmet zaštite od rizika	-	-	-
22.	Rezerve	135	135	135
23.	Obaveze po osnovu sredstava namijenjenih prodaji i sredstva poslovanja koje se obustavlja	0	0	0
24.	Tekuće poreske obaveze	45	36	49
25.	Odložene poreske obaveze	75	88	101
26.	Ostale obaveze	1,710	1,700	1,700
27.	Subordinisani dug	5,031	5,031	5,031
28.	UKUPNE OBAVEZE:	263,917	276,975	290,407
	KAPITAL			
29.	Akcijski kapital	8,098	8,098	8,098
30.	Emisione premije	-	-	-
31.	Neraspoređena dobit	1,061	1,695	2,401
32.	Dobit/gubitak tekuće godine	634	706	813
33.	Ostale rezerve	-326	-326	-326
34.	Interesi bez kontrolnog uticaja u kapitalu	-	-	-
35.	UKUPAN KAPITAL:	9,467	10,173	10,986
36.	UKUPNI KAPITAL I OBAVEZE:	273,384	287,148	301,393

Bruto krediti su planirani niže za 18% u 2019. godini u odnosu na 2018. godinu. U naredne dvije godine je planiran blag rast kreditnog portfolia. Akcenat u narednom poslovanju je stavljen na kvalitetan kreditni portfolio sa minimalnim kreditnim rizikom, a sve u cilju optimiziranja poslovanja banke i uskladenosti sa novim MSFI 9 standardom.

Ulaganje u HOV u iznosu oko 54 miliona se održava za sve tri godine.

U naredne tri godine nivo obaveza za subordinisani dug i hibridne instrumente će biti zastupljen u istom iznosu.

Rezerve za potencijalne gubitke prate pad kreditnog portfolia, oslanjajući se na procenat ispravki koji je banka imala u prethodnom periodu (primarno u 2018. godini) i uvažavajući očekivanja koja su projektovana sa primjenom novog standarda MSFI 9. U skladu sa navedenim, planirane su ispravke niže nego u 2018. godini za 19%.

Banka stavlja akcenat na komisione poslove gdje se javlja kao posrednik za klijente bez preuzimanja kreditnog rizika.

U 2018. godini Banka je izvršila dokapitalizaciju i na osnovu toga povećanje sopstvenih sredstava emisijom i držanjem hibridnih instrumenata od 2.000 hiljada eura.

U 2018.godini u potpunosti je implementiran MSFI 9, međunarodni računovodstveni standard.

Banka je implementirala novu platformu za E-banking, a u toku je migracija VISA kartice na EMV (chip), bezkontaktno plaćanje (Pay Pass), kao i 3D secure service.

U narednom periodu Banka planira u dijelu ulaganja u infrastrukturu i sljedeće aktivnosti: zamjena dva servera, automatizacija bekapa, zamjena dva rutera, nadogradnja softvera za virtualizaciju, zamjena VOIP centrale, SMS gateway.

Banka će, i u narednom periodu, pojačati napore za poboljšanje tržišne pozicije, kroz poboljšanje kvaliteta usluga svojim klijentima, kao i pojednostavljenje operacija i povećanje efikasnosti u poslovanju.

BILANS USPJEHA

POZICIJA		PLAN 31.12.2019	PLAN 31.12.2020	PLAN 31.12.2021
1.	Prihodi od kamata i slični prihodi	3,471	3,575	3,682
2.	Prihodi od kamata na obezvrijeđene plasmane	0	0	0
3.	Rashodi od kamata i slični rashodi	933	961	985
I	NETO PRIHODI OD KAMATA (1+2-3)	2,538	2,614	2,697
4	Prihodi od naknada i provizija	3,455	3,696	3,955
5	Rashodi naknada i provizija	2,324	2,441	2,563
II	NETO PRIHODI OD NAKNADA I PROVIZIJA (4-5)	1,130	1,256	1,393
6	Neto dobitak / gubitak usled prestanka priznavanja finansijske instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	-	-	-
7	Neto dobitak/gubitak po osnovu finansijskih instrumenata koji se drže radi trgovanja	-	-	-
8	Neto dobitak / gubitak od finansijskih instrumenata iskazanih po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, a koji se ne drže radi trgovanja	-	-	-
9	Promjena fer vrijednosti u računovodstvu zaštite od rizika (hedžing)	-	-	-
10	Neto gubici/dobici od kursnih razlika	420	441	463
11	Neto dobitak/gubitak po osnovu prestanka priznavanja ostale imovine	0	0	0
12	Ostali prihodi	15	17	19
13	Troškovi zaposlenih	1,546	1,608	1,689
14	Troškovi amortizacije	384	444	444
15	Opšti i administrativni troškovi	1,250	1,290	1,330
16	Neto dobiti/gubici po osnovu modifikacije i reklasifikacije finansijskih instrumenata	0	0	0
17	Neto prihodi/rashodi po osnovu obezvređenja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrednosti kroz bilans uspjeha	200	200	200
18	Troškovi rezervisanja	-	-	-
19	Ostali rashodi	30	31	34
20	DOBITAK/GUBITAK PRE OPOREZIVANJA	692	755	875
21	Porez na dobit	58	49	62
22	NETO PROFIT/GUBITAK	634	706	813

Prosječna aktivna kamatna stopa na odobrene kredite planirana je u iznosu od 5% na godišnjem nivou.

Ostvarivanje prihoda u dijelu ulaganja u HOV, koje se odnose na obveznice koje je emitovalo Ministarstvo finansija Crne Gore, priznaju se kao prihodi po osnovu kamata i amortizovane vrijednosti diskonta. Za državne zapise priznaju se prihodi od odobrenog (ugovorenog) diskonta.

Prosječna naknada na odobrene kredite planirana je u iznosu od 0,3 %, jednokratno.

Planirano je održavanje odnosa operativni troškovi/osnovni prihod na nivou ispod 100%.

Uvažavajući načelo opreznosti, planirani prihodi od međunarodnog platnog prometa će se postepeno povećavati u narednim godinama. Banka očekuje veće prihode i prebacivanje plana u dijelu ovih prihoda.

Banka će, kao što se vidi iz planiranog budžeta, a vodeći računa o izloženosti rizicima poslovanja u granicama tolerancije, ostvarivati pozitivan finansijski rezultat, istovremeno, pridržavajući se osnovnih principa poslovanja: likvidnosti, sigurnosti i solventnosti, ekonomičnosti, profitabilnosti i rentabilnosti i principa integracije kvaliteta.

5. PODACI O AKTIVNOSTIMA ISTRAŽIVANJA I RAZVOJA

5.1 Istraživanje i razvoj

Od početka poslovanja banka koristi savremene tehnologije u bankarskom poslovanju po pitanju Core Sistema, hardvera, softvera, sigurnosno-bezbjedonosnih sistema i protokola i sredstava interne i externe komunikacije.

Banka kontinuirano modernizuje opremu uvođenjem novih i ažuriranjem postojećih softvera, hardvera, prostornog obezbjeđenja i nadzora opremom koja je u skladu sa današnjim poslovnim potrebama i bezbjedonosnim standardima.

Automatizacija poslovanja se odvija kontinuirano u sektorima banke u kojima je moguće izvršiti i omogućiti autonomno odvijanje određenih poslovnih procesa uz značajno izražen sistem interne kontrole.

5.2 Ulaganje u obrazovanje zaposlenih

Banka kontinuirano ulaže u profesionalni razvoj zaposlenih na svim nivoima. Banka je i u prošloj godini vodila računa o svojim kadrovima i njihovom stručnom usavršavanju.

Od lokalnih profesionalnih edukatora treba izdvojiti: Udruženje banaka Crne Gore, Institut Certifikovanih računovodja Crne Gore i Institut Internih revizora Crne Gore preko kojih se vrši značajan dio obuke.

Banka aktivno učestvuje u procesu stručnog osposobljavanja visokoškolskog kadra iniciranog od strane Vlade Crne Gore.

6. INFORMACIJE O OTKUPU SOPSTVENIH AKCIJA, ODNOSNO UDJELA

Pravno lice Universal Capital Bank ad Podgorica do 31.12.2018.godine, ni u jednoj prilici od početka poslovanja nije vršilo otkup sopstvenih akcija.

7. POSLOVNE JEDINICE

Od svog osnivanja do danas, Banka je otvorila ukupno 5 filijala i jedno Predstavništvo u inostranstvu. Dvije filijale su trajno zatvorene.

Spisak filijala i njihov status je sledeći :

FILIJALE

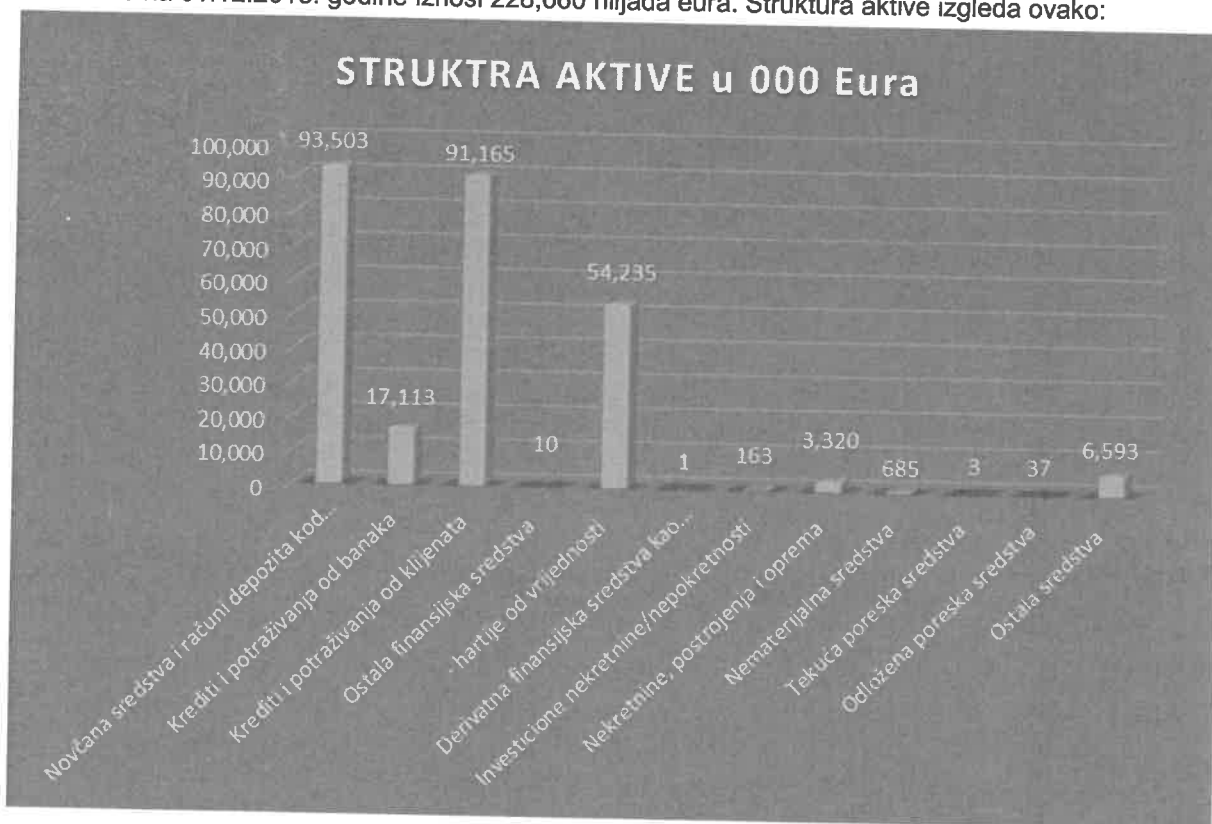
1. Filijala Podgorica (ul. Slobode br. 85) otvorena 24.11.2008. godine – prestala sa radom 30.09.2016. godine;
2. Filijala Sveti Stefan (Shopping centar „Agora“) otvorena 28.10.2009. godine – (radi u periodu od 01.05. do 31.10. poslovne godine);
3. Filijala Podgorica 2 (ul. Skopska br. 14) otvorena 08.05.2013. godine – prestala sa radom 31.05.2016. godine;
4. Filijala Maestral (Hotel „Maestral“ – Pržno- Sveti Stefan) otvorena 14.07.2017. godine;
5. Filijala Podgorica 1 (Bulevar Svetog Petra Cetinjskog br. 129) otvorena 02.10.2017. godine.

PREDSTAVNIŠTVO

Universal Capital Bank DIFC - Dubai – Ujedinjeni Arapski Emirati - Rješenje CBCG za osnivanje predstavništva br. 0102-7225/4 od 10.02.2015. godine. Predstavništvo u Dubaiju je počelo sa radom 01.10.2015.godine.

8. PODACI O FINANSIJSKIM INSTRUMENTIMA OD ZNAČAJA ZA PROCJENU FINANSIJSKOG POLOŽAJA I USPJEŠNOSTI POSLOVANJA

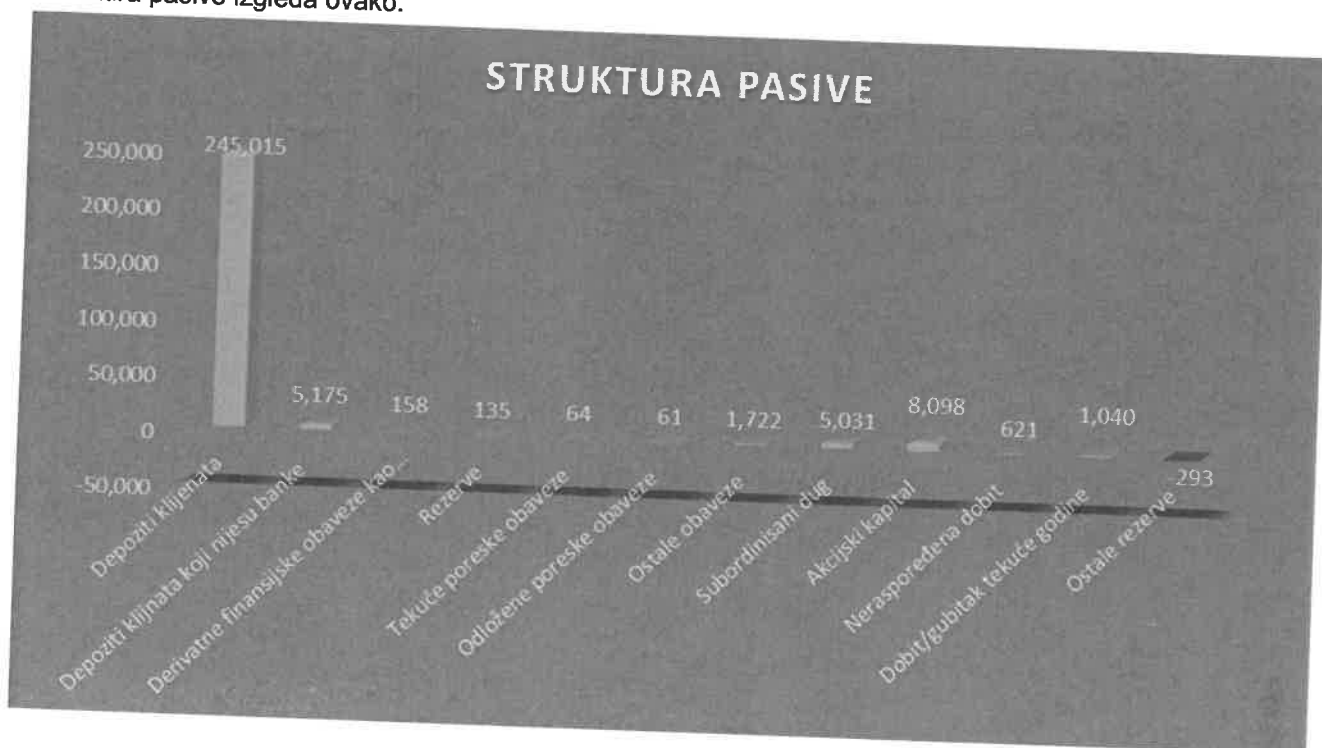
Aktiva banke na 31.12.2018. godine iznosi 228,660 hiljada eura. Struktura aktive izgleda ovako:

Novčana sredstva i računi depozita iznose 93,503 hiljada eura, i pokazuju smanjenje u odnosu na 2017. godinu za 15,56 %. Investicione hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju i koje se drže do dospelosti (zbirno) iznose 54,235 hiljada eura i, takodje, pokazuju značajan rast u odnosu na prošlu godinu (za 32.135 hiljada eura, odnosno 145,41%).

Kredit i potraživanje od klijenata iznose 91.165 eura, i pokazuju značajan porast u odnosu na prošlu godinu od 47,28%, a potraživanje od banaka je manje u odnosu na 2017.godinu za 34,36%.

Struktura pasive izgleda ovako:

Na strani pasive najznačajnije učešće predstavljaju depoziti klijenata sa iznosom od 245.015 hiljada eura, što je rast u odnosu na prošlu godinu od 37.574 hiljada eura ili 18,11%.

Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata koji nisu banke iznose 5.171 hiljada eura, i odnose se na dugoročne pozajmice od Evropske investicione banke i Investiciono razvojnog fonda.

Subordinisani dug kojim banka raspolaže iznosi 1.002 hiljada eura, a hibridni instrumenti su zastupljeni u iznosu od 4.029 hiljada eura.

Ukupan kapital banke iznosi 9.467 hiljada eura, a akcijiški kapital 8.098 hiljada eura.

Na dan 31.12.2018. godine banka je ostvarila dobit od 1.040 hiljada eura. Ukupna sopstvena sredstva na dan 31.12.2018.godine iznose 11.606 hiljada eura.

9. CILJEVI I METODE ZA UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM

S obzirom da je upravljanje rizicima ključni element upravljanja poslovanjem, i veliku izloženost rizicima bankarskog sektora, sistem upravljanja rizicima obuhvata:

- Strategija upravljanja rizicima 2019-2021;
- Strategija upravljanja kreditnim rizikom;
- Strategija upravljanja likvidnošću banke;
- Politika upravljanja rizikom likvidnosti;
- Politika upravljanja tržišnim rizikom;
- Politika upravljanja rizikom zemlje;
- Metodologija za procjenu obezvređenja i očekivanog gubitka po međunarodnom standardu finansijskog izvještavanja 9;
- Metodologija bonitetne klasifikacije;
- Metodologija za utvrđivanje stabilnog nivoa depozita;
- Metodologija za utvrđivanje potrebnog kapitala za rizik koncentracije;
- Odluka o metodologiji obračuna potrebnog kapitala za rezidualni rizik;
- Odluka o metodologiji obračuna potrebnog kapitala za rizik kamatne stope;
- Procedura za testiranje izloženosti kreditnom riziku;
- Procedura za testiranje rizika likvidnosti;
- Procedura za stresno testiranje deviznog rizika;
- Smjernice kojim se propisuju vrste i tehnike ublažavanja kreditnog rizika;
- Smjernice za detaljnu kategorizaciju visokorizičnih djelatnosti.

Osnovni ciljevi u okviru sistema upravljanja rizicima su:

1. Minimiziranje negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital banke kroz odgovarajuće testiranje kreditne sposobnosti zajmotražioca i adekvatne sisteme kreditne zaštite;
2. Kontinuirano praćenje i održavanje nivoa adekvatnosti kapitala iznad nivoa utvrđenim od strane regulatora;
3. Implementacija novog standarda MSFI 9.

9.1 Osnovni principi primjene MSFI 9

1) Universal Capital Bank ad Podgorica je Metodologijom za procjenu obezvređenja i očekivanog gubitka po bilansnim i vanbilansnim stavkama (u daljem tekstu: „Metodologija“), bliže odredila ključne principe (u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima i Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja prilikom utvrđivanja obezvređenja), koji se primjenjuju prilikom procjene obezvređenja finansijskih sredstava i obračuna obezvređenja od 1. januara 2018. godine.

2) Cilj MSFI 9 Standarda je procjena očekivanih kreditnih gubitaka i vrednovanje finansijske imovine i obaveza prema kriterijima klasifikacije iz prvog dijela Standarda (Klasifikacija i mjerenje). Standardom se vrši pojednostavljenje, tj. zamjena četiri kategorije finansijske imovine po MRS 39:

- Fer vrijednost kroz bilans uspjeha;
- Krediti i potraživanja;
- Imovina koja se drži do dospijeca (HTM);
- Imovina raspoloživa za prodaju (AFS).

3. Prilikom procjene vrijednosti obezvređenja finansijskih sredstava, Banka polazi od zahtjeva standarda MSFI 9, i to:
- Procjena obezvređenja se bazira na očekivanim gubicima, umjesto na nastalim gubicima.
 - Očekivani gubici se rade na dvanaestomjesečnom nivou i cjeloživotnom nivou finansijskih instrumenata i u sebi sadrže vjerovatnoćom ponderisane procjene.
 - Obezvređenje se priznaje kako na pojedinačnoj tako i na grupnoj (portfolio) osnovi;
 - Obračun obezvređenja za klijente u default-u se bazira na procjeni očekivanih budućih novčanih tokova finansijskog sredstva;
 - Novčani tokovi finansijskog sredstva koje se vrednuje po amortizovanoj vrijednosti se diskontuju korišćenjem ugovorene efektivne kamatne stope, osim za POCI aktivu;

Rezervisanje za kreditne gubitke, kako je opisano u ovom dokumentu pokriva finansijsku imovinu klasifikovanu kao krediti i potraživanja koja se vode na amortizovanom trošku i srodnih bilansnih i vanbilansnih izloženosti.

9.2 Obaveza vrednovanja stavki aktive

Ovom metodologijom propisana je obaveza vrednovanja finansijskih sredstava po amortizovanoj vrijednosti. Stavke aktive i vanbilansa koje se vrednuju po amortizovanoj vrijednosti jesu, a u skladu sa odlukom Centralne banke Crne Gore – rizična aktiva:

- Kreditni i potraživanja od banaka (uključujući sredstva kod banaka, kamate i naknade);
- Kreditni i potraživanja od klijenata (uključujući kamate i naknade, potraživanja po osnovu lizinga, forfetinga i faktoringa);
- Izdane garancije;
- Date kreditne obligacije (odobreni, a neiskorišćeni krediti);
- Avali i akcepti mjenica;
- Ostala jemstva;
- Nepokrivena kreditna pisma (akreditivi);
- Dužničke vrijednosne papire mjerene po amortizacionom trošku;
- Izloženosti kod finansijskih institucija i Centralne banke;
- Finansijsku imovinu koja se vrednuje po fer vrijednosti kroz drugu sveobuhvatnu dobit.

Banka je u obavezi, da za sve stavke aktive po osnovu kojih je izložena kreditnom riziku vrši procjenu obezvređenja (za stavke bilansne aktive) odnosno procjenu vjerovatnog gubitka (za vanbilansne stavke).

10. INFORMACIJE O IZLOŽENOSTI RIZICIMA CIJENA, KREDITNIM RIZICIMA, RIZICIMA LIKVIDNOSTI I RIZICIMA NOVČANOG TOKA

Banka je kao osnovni prepoznala kreditni rizik. Banka je dužna da efikasno upravlja istim kao i da održava nivo i kvalitet kreditnog portfolia u skladu sa Strategijom upravljanja rizicima i usvojenom kreditnom politikom.

Banka prati kreditni rizik koji proizilazi iz ukupnog portfolia kao i rizike vezane za pojedinačne izloženosti. Istovremeno, Banka je dužna da blagovremeno preduzme aktivnosti za poboljšanje kreditnog portfolia, a posebno kredita koji pripadaju kategoriji nekvalitetne aktive.

Pored kreditnog i rizik likvidnosti je prepoznat kao materijalno značajan i isti predstavlja vjerovatnoću da banka neće moći obezbjediti dovoljno novčanih sredstava za izmirenje obaveza u trenutku njihove dospelosti, a posebno imajući u vidu visoku koncentraciju po pojedinim izloženostima.

11. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA, RIZICIMA I NEIZVJESNOSTIMA POSLOVANJA

Banka priprema stresna scenaria u cilju testiranja određenih vrsta rizika.

Prilikom stresnog testiranja kreditnog rizika Banka primjenjuje tri stres scenaria:

- Scenario I – pogoršanje nekvalitetne aktive (klasifikacija C1 → C2; C2 → D; D → E) za jednu kvalifikacionu grupu i po tom osnovu povećanje rezervacija za kreditne gubitke na stavke aktive;
- Scenario II – prelazak kvalitetne i kritikovane aktive za jednu kvalifikacionu grupu (A → B1; B1 → B2; B2 → C1) i po tom osnovu povećanje rezervacija za kreditne gubitke;
- Scenario III – kombinacija prethodna dva scenarija, odnosno pomjeranje svake kvalifikacione grupe za po jednu kategoriju, i po tom osnovu povećanje rezervacija za kreditne gubitke na stavke aktive, kao i pad tržišne vrijednosti po poziciji HOV raspoložive za prodaju za 5% za HOV sa dospjećem do 2 godine, 7% za HOV sa dospjećem do 3 godine i 10% za HOV sa dospjećem do 3 godine.

Svaki od ova tri scenarija treba da pokažu koje bi posljedice po kapital imale pogoršanje nekvalitetne aktive u smislu potencijalnog kašnjenja u izmirenju obaveza, jer se sve to odražava na adekvatnost kapitala (nivo regulatornih rezervacija, ispravki vrijednosti na stavke aktive, uticaja na prihod, nedostajući kapital, a time i sopstvena sredstva Banke). Banka će kao reper koristiti podatke do kojih dođe primjenom stres scenaria III, odnosno primjenom pesimističkog scenaria.

Procedura je izmjenjena u dijelu prilagođavanja obračuna ispravki vrijednosti u skladu sa novim standardom IFRS 9.

Stres scenariji koje Banka primjenjuje prilikom testiranja likvidnosti za osnov imaju izradu pet modela GAP izvještaja, koji se baziraju na različitim pretpostavkama, odnosno kombinacijama mogućih promjena pozicijama finansijske aktive i finansijskih obaveza, kako slijedi:

- Stres scenario I – pretpostavke: pad a vista i oročenih depozita za 10% i 10% kredita sa ročnošću za naplatu do 90 dana se neće naplatiti u očekivanom roku, već za period 91-180 dana;
- Stres scenario II – pretpostavke: pad a vista i oročenih depozita za 20%, zatim 15% kredita sa ročnošću za naplatu do 90 dana se neće naplatiti u očekivanom roku, već za period 91-180 dana i pad najveće garancije na teret banke;
- Stres sceanio III – pretpostavke: odliv najvećeg deponenta banke, 20% kredita sa ročnošću za naplatu do 90 dana se neće naplatiti u očekivanom roku, već za period 91-180 dana i pad tržišne vrijednosti HOV raspoloživih za prodaju za 10%;
- Stres scenario IV – pretpostavke: pad a vista i oročenih depozita za 30%, zatim 20% kredita sa ročnošću za naplatu do 90 dana se neće naplatiti u očekivanom roku, već za period 181-365 dana i pad 5 najvećih garancija na teret banke;
- Stres scenario V - pretpostavke: pad a vista i oročenih depozita za 30%, tri najveća kredita banke, odobrenih na bazi mekog kolaterala, sa ročnošću za naplatu do 365 dana se neće naplatiti u očekivanom roku, već će se prilivi po tom osnovu prolongirati za period 1-5 godina.

Na osnovu predočenih pretpostavki Banka testira likvidnost i ustanovljava načine prevazilaženja ugrožene likvidnosti. U tom slučaju Banka bi: stimulisala nove depozite, koristila namjenski opredjeljena sredstva, obustavila ili smanjila nove kreditne plasmane, pooštrila mjere za naplatu dospjelih potraživanja, prodala ostatak portfolia HOV raspoloživih za prodaju.

Takođe, Banka prati i operativni rizik. Operativni rizik predstavlja rizik od gubitaka usljed nedostatka ili neadekvatnosti internih procjesa, ljudi i sistema ili zbog eksternih događaja. Isto tako, operativni rizik može biti posledica angažovanja lica izvan banke, propusta u izvršavanju poslova ili protivpravnih radnji.

Banka je razvila Politiku identifikovanja, mjerenja i kontrolisanja operativnog rizika, a sve u cilju adekvatnog upravljanja ove vrste rizika. Politikom su propisani osnovni principi upravljanja operativnim rizikom u cilju postizanja prihvatljivog nivoa rizika.

Operativni rizik se može klasifikovati kao:

- interne prevare;
- eksterne prevare;
- propusti u odnosima sa zaposlenima i u sistemu bezbjednosti na radu;
- štete na fizičkoj imovini banke;
- problemi u odnosima sa klijentima;
- prekidi u poslovanju i greške u sistemu banke;
- izvršenje transakcija, isporuka i upravljanje procesima u banci.

Cilj upravljanja operativnim rizikom je da se obezbijedi da nivo izloženosti operativnom riziku bude u skladu sa Strategijom upravljanja rizicima i politikama banke, odnosno minimiziranje gubitaka po osnovu operativnog rizika.

12. PRAVILA KORPORATIVNOG UPRAVLJANJA I SISTEM INTERNE KONTROLE

Iako nije zakonski obavezna da usvaja Kodeks korporativnog upravljanja, u skladu sa Zakonom o bankama, Zakonom o privrednim društvima i ostalim pozitivnim propisima i zakonskim odredbama, Banka imenuje članove odgovarajućih Odbora na način da Skupština banke imenuje Odbor direktora, a dalje Odbor direktora imenuje stalna tijela, koja su:

- Odbor za reviziju,
- Komitet za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO),
- Odbor za razvoj i upravljanje promjenama informacionog sistema,
- Odbor za upravljanje operativnim rizikom,
- Odbor za naplatu.

Nadležnost upravnih i nadzornih tijela Banke su zasnovana na pomenutim zakonskim propisima i internim aktima Banke i u samoj primjeni ne postoje odstupanja.

Interna kontrola kao poseban organizacioni segment u Banci ima za cilj da: obezbeđuje permanentnu procjenu i adekvatnost funkcionisanja sistema interne kontrole; uspostavlja i razvija procedure identifikacije, procjene, kontrolisanja i limitiranja svih značajnih rizika u poslovanju, utvrđuje efikasnu organizacionu strukturu banke, precizno definiše ovlašćenja i odgovornosti na svim nivoima u Banci, kroz opšta i druga akta Banke, uspostavlja efikasnost informacionog sistema u funkciji sistema interne kontrole i utvrđuje smjernice za stalni nadzor i periodičnu kontrolu efektivnosti, razvoja i usavršavanja sistema interne kontrole.

Odbor direktora, na predlog Odbora za reviziju, usvaja izvještaj o funkcionisanju sistema interne kontrole, sa stavovima i prijedlozima Odbora za reviziju za unapređenje sistema interne kontrole u Banci, i dostavlja ga Centralnoj banci Crne Gore dva puta godišnje, do kraja marta tekuće godine za drugo polugodište prethodne godine i do kraja septembra tekuće godine za prvo polugodište tekuće godine.

Interna revizija je, na osnovu Zakona o bankama, definisan kao nezavisna funkcija u bankama, koja obezbeđuje: ocjenu adekvatnosti i efektivnosti sistema interne kontrole, identifikaciju ključnih rizičnih područja poslovanja banke i ocjena primjene i efektivnosti politika za upravljanje i metodologija za procjenu rizika, procjenu kvaliteta i pouzdanosti informacionog sistema, preispitivanje tačnosti, pravovremenosti i pouzdanosti računovodstvenih i finansijskih izvještaja i evidencija, ocjenu usklađenosti nivoa kapitala i rizika u poslovanju banke, testiranje transakcija i funkcionisanja posebnih procedura sistema interne kontrole, ocjenu funkcije praćenja usklađenosti akata i poslovanja banke sa zakonom, propisima i utvrđenim politikama i procedurama, davanje odgovarajućih preporuka za otklanjanje uočenih nepravilnosti i za unapređenje postojećih postupaka i sistema rada.

Cilj interne revizije je da utvrdi da li se poslovne aktivnosti odvijaju u skladu sa internim i eksternim aktima, kvalitetno procijeni adekvatnost i efektivnost sistema internih kontrola, da obezbijedi operativne preporuke za otklanjanje utvrđenih ili mogućih nepravilnosti u odvijanju poslovnih procesa, u širem smislu, i da redovnim i sadržajnim izvještavanjem Odbora za reviziju i Odbora direktora doprinese ostvarivanju poslovnih ciljeva banke.

Potpisano u ime Universal Capital banke ad Podgorica, dana 27. marta 2019.godine:

Miloš Pavlović
Glavni izvršni direktor

Željko Drinčić
Izvršni direktor

Lana Kalezić
Rukovodilac Službe finansija i računovodstva